

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLELET

⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

AZ ELSŐ GÖRÖGKATOLIKUS
EGYHÁZMŰVÉSZETI MÚZEUM ALAPKÖVÉNEK
ELHELYEZÉSE NYÍREGYHÁZÁN

GÖRÖGKATOLIKUS
SZEMLELET
SZERKESZTŐSÉGE
VII. ÉVFOLYAM 3. szám
2020. ŐSZ
Ára: 600 Ft

■ OKTÓBER

1. P	✦ Az Istenszülő oltalma
2. Szo	Ciprián fszvt., Jusztina vtnő
3. V	Püünkösd u. 19. vasárnap – Dénes fszvt. – 2. hang
4. H	Ananiás ap., Hierotheosz fp.
5. K	Karitina vtnő, Romanosz szé.
6. Sz	☉ Tamás ap.
7. Cs	Szergiusz és Bakhusz vtk.
8. P	Pelágia sza.
9. Szo	☉ Jakab ap., Alfeus fia – (Andronikosz és felesége szé.)
10. V	Püünkösd u. 20. vasárnap – Evlampiosz és Evlampia vtk. – 3. hang
11. H	Fülöp ap., Teofán hv. fp.
12. K	Probosz, Tarakhosz és Andronikosz vtk.
13. Sz	Kárposz és Papilász vtk.
14. Cs	Nazáriosz, Gerváziosz, Protáziosz és Kelziosz vtk., Kozma fp.
15. P	Lukiánosz vt.
16. Szo	Longinusz vt.
17. V	Püünkösd u. 21. vasárnap – A hetedik egyetemes zsinat igaz hitű atyáinak emléke – (Ozeás pr., András vt.) – 4. hang
18. H	☉ Lukács ap., evta.
19. K	Joel pr., Várusz vt.
20. Sz	Artemiosz nvt.
21. Cs	Hiláron szé.
22. P	Averkiosz fp., Az efezusi hét vt.
23. Szo	☉ Jakab ap., az Úr rokona – <i>Nemzeti ünnep</i>
24. V	Püünkösd u. 22. vasárnap – Aretász és tsai. nvtk. – 5. hang
25. H	Markiánosz és Mártíriosz vtk.
26. K	✦ Demeter nvt.
27. Sz	Ünz. – Nesztor vt.
28. Cs	Terenciusz és tsai. vtk., István szé.
29. P	Anasztázia vtnő, Ábrám szé.
30. Szo	Zénó és Zenóbia vtk.
31. V	✦ Püünkösd u. 23. vasárnap – Boldog Romzsa Tódor fszvt. – (Sztákisz és tsai. apk., Epimakhosz vt.) – 6. hang

■ NOVEMBER

1. H	☉ Kozma és Damján ingy. orv.
2. K	Akindinosz és tsai. vtk.
3. Sz	Akepszimász, József és Etele vtk., György nvt. ereklyéi
4. Cs	Joannikiosz szé., Nikandrosz fszvt. és tsa.
5. P	Galaktion és Episztémé vtk.
6. Szo	Pál hv. fp.
7. V	Püünkösd u. 24. vas. – A melitineí 33 vt., Lázár szé. – 7. hang
8. H	✦ Mihály és Gábor főangyalok és a többi égi erők
9. K	Onéziforosz és Porfiriosz vtk., Matróna sza. – (Teoktisza sza.)
10. Sz	Olimpász és tsai. apk., Oresztész vt.
11. Cs	Ménász, Viktor és Vince vtk., Tivadar hv. – (Sztefánisz vtnő)
12. P	János fp., Nilus szé. – ☉ Jozafát fszvt.
13. Szo	✦ Aranyszájú János fp.
14. V	☉ Püünkösd u. 25. vasárnap – Fülöp ap. – 8. hang
15. H	Guriász, Számón és Abibosz vtk. – <i>Karácsonyi bűnb. időszak kezdete</i>

16. K	☉ Máté ap., evta.
17. Sz	Gergely fp.
18. Cs	Platón és Romanosz vtk.
19. P	Abdiás pr., Barlám vt.
20. Szo	Templomba vezetés eü. – Gergely szé., Proklosz fp.
21. V	☉ Püünkösd u. 26. vasárnap – Az Istenszülő templomba vezetése – 1. hang
22. H	Uü. – Filemon és tsai. apk., Cecília vtnő és tsai.: Valeriánusz és Tibor vtk.
23. K	Uü. – Amfilokhosz fp., Gergely fp.
24. Sz	Uü. – Kelemen fszvt., Péter fszvt.
25. Cs	✦ Templomba vezetés ünz. – Katalin nvt. – Merkuriosz nvt.
26. P	Alipiosz szé., Gyöző szé.
27. Szo	Jakab nvt.
28. V	Püünkösd u. 27. vasárnap – István és tsai. vtk., Irénarkhosz és tsai. vtk. – 2. hang
29. H	Paramonosz vt. és 370 vt. tsa., Filumenosz vt.
30. K	✦ András ap.

■ DECEMBER

1. Sz	Náhum pr.
2. Cs	Habakuk pr.
3. P	Szofoniasz pr.
4. Szo	☉ Borbála nvt. János szé.
5. V	✦ Püünkösd u. 28. vasárnap – Száva szé. – 3. hang
6. H	☉ Csodatevő Miklós főpap
7. K	Ambrus fp.
8. Sz	Anna csodálatos foganása eü., Patápiosz szé.
9. Cs	✦ Anna csodálatos foganása
10. P	Ménász, Hermogenész és Evgrafosz vtk.
11. Szo	Dániel szé.
12. V	✦ Ősatyák vasárnapja – Szpiridon fp. – 4. hang
13. H	Eusztrátiosz és tsai. vtk., Lucia vtnő
14. K	Tirzusz és tsai. vtk.
15. Sz	Eleveriosz fszvt.
16. Cs	Aggeus pr.
17. P	Dániel pr. és a három ifjú
18. Szo	Karácsony e. szombat – Sebestyén és tsai. vtk.
19. V	Őszövetségi szent atyák vasárnapja – (Bonifác vt.) – 5. hang
20. H	Ignác fszvt. – <i>Karácsony eü. kezdete</i>
21. K	Eü. – Julianna vtnő
22. Sz	Eü. – Anasztázia nvt. nvt.
23. Cs	Eü. – A krétai tíz vt.
24. P	Karácsony előestje – Eugénia vtnő – <i>Királyi imaórák – Böjti nap</i>
25. Szo	☉ Jézus Krisztus születése (Karácsony)
26. V	☉ Karácsony u. vasárnap (Az Úr rokonai) – Az Istenszülő emlékezete – Uü. – 6. hang – (A meg nem született életek napja)
27. H	✦ István fődiakónus és első vt. – Uü. – (Tivadar szé.)
28. K	Uü. – A nikomédiai vtk.
29. Sz	Uü. – Aprószentek vtk., Marcell szé.
30. Cs	Uü. – Anizia vtnő, Melánia sza. – (Árvagondozó Zotikosz szé.)
31. P	☉ Karácsony ünz.

FÜLÖP METROPOLITA

Figyelem – fegyelem – kegyelem

Van-e imádság figyelem nélkül? Lehet, hogy van, de az nem igazán imádság. Hiszen az imádság – tudjuk a katekéziséből – beszélgetés Istennel. De miféle beszélgetés az, amikor az egyik fél nem figyel? A másik fél mindig figyel, ebben egészen biztosak lehetünk...

Mondhatom-e tehát imádságnak, amikor mormolom a szavakat, de az eszem másfelé jár? Talán mondhatom, mégis méltatlan ez a magatartás. Ennél már csak egy rosszabb van, ha emiatt abba is hagynám az imát. Amikor arra intenek engem, hogy a figyelmetlen imádság nem is imádság, akkor jobb, ha abba hagyom, jobb, ha inkább nem is imádkozom? Szó sincs róla, nem ez a megoldás! Imádkoznunk kell, az Istenünkkel állandóan tartanunk kell a kapcsolatot, különben kegyetlenül elsodródunk tőle. Imádkoznunk kell hétköznapi tevékenységeink közepette is – takarítás, autózás, séta közben többször is hozzá fordulni –, de mindennap külön időt is kell szentelnünk arra, hogy beszélgessünk a Jóistennel. Nem templomi szertartásokról. Főként ekkor kell nagy odaadással figyelni rá, s nem hagyni, hogy a képzelet elkalandozzon.

No, ehhez kell a fegyelem. Hogy összeszedett maradjak az imádság idejére, ehhez nem kis erőfeszítésre van szükség. Ismerjük jól a hatásokat, amelyek elterelik a figyelmünket. Van, amelyeket könnyen el tudunk háritani, például a külső zajokat, de van, amelyeket

nehezebben, például a belső zajokat. Hogy a rádiót, tévét, egyéb zajos gépeket kikapcsoljuk az imádság idejére, ez magától értetődő. Nem olyan nehéz dolog ez, néhány kattintás. Bár érdekes, hogy a kéz, az ujj néha mégis nehezen engedelmeskedik, amikor ilyen feladat vár rá. De ez valójában a belső világra tartozik. Ha ott megvan az elszántság, akkor az ujj, a kéz, a láb készségesen teljesíti a feladatot. Tehát a nagy fokú fegyelem, önmagam megregulázása elsősorban belül történik. Ezért segíti például a böjt az imádságot, nagyon segíti. Mint mikor a gyepőt szorosabbra vesszük, s feszesebben futnak a paripák. Ha az Úrért le tudok mondani valamiről, amit a testem követelt, akkor jobban be tudom fogni az imádságban való összeszedettségre is. Fegyelem nélkül nincs figyelem.

Mindez talán elkészerítő? Hisz hányszor tapasztaljuk, hogy nincs se fegyelem, se figyelem. Örökös küzdelmünk, hogy a figyelmünk elkalandozik az imádságban, hogy azt érezzük, ennek így nincs is értelme. A kitérésben gyöngék vagyunk, az elhagyásban gyorsak, az újrakezdésben nehézkesek. Igen, ezt hozza a

rosszra hajló természetünk. Szívünk mélyén vágyunk az imára, vágyunk arra, hogy az Úrral legyünk, de ez a fránya emberi természet állandóan ágál ellene. Mit tegyünk? Furcsa képlet áll elő: az Urat szólítom, hogy segítsen, hogy szólítani tudjam. Igen, ez a bűnös ember imaképlete. Ugyanis amikor nincs figyelem azért, mert kevés a fegyelem, akkor lép színre a kegyelem. Maga Isten Szentlelke siet a segítségünkre. S nem csak, hogy segít, de maga imádkozik helyettünk szavakba nem foglalható sóhajtásokkal (Róm 8,26). Épp hogy nem elkecsesít, hanem vigasztaló és lelkesítő, hogy ahol elhatalmasodik a bűn, ott túlárad a kegyelem (Róm 5,20). Minél jobban érzem tehetetlenségemet az imában, a Krisztus-követésben, annál inkább kiáltok az Úrhoz, hogy segítsen nekem, hogy küldje el Szentlelkét, és vegye kézbe ő az életem, a figyelmem, az imám. Ő pedig annál inkább segít. Egyre istenibb lesz az imám.

Isten meghívott a létbe, meghív a velem való találkozásra, meghív az imára. Szüntelenül hív, szeretne szüntelenül velem lenni. Minél többet tudok adni neki magamból, figyelmet, fegyelmet, annál többet kapok tőle, kegyelmet. A **figyelem** nyitottá, a **fegyelem** összeszedetté, a **kegyelem** gazdaggá tesz. Ez a folytonos kegyelmi gazdagodás a keresztény élet.

Mindennap
külön időt kell
szentelnünk arra,
hogy beszélgessünk
a Jóistennel.

TARTALOM

- 1 ELŐSZÓ
Fülöp metropolita: Figyelem – fegyelem – kegyelem

LÉLEK

- 4 Márai Sándor: Mennyből az angyal
6 Engedjétek hozzám a kicsinyeket!
Ábel püspök katekézise a gyermekáldoztatásról
9 Isten országa nem szociológia
10 Fülöp metropolita: Jézus-ima a liturgiában
12 Legeza József: Az Istenszülő oltalmának ünnepe
14 Van Isten! És ez elég!
15 Polgári László: Adventi gondolatok
16 Papp Szabolcs: Nagy Szent Joannikiosz atya
17 Egri Tibor: A királyi menyegző példabeszédének margójára
18 Laczkó Zsolt: Megtöretetés nélkül nincs csoda

EMBER

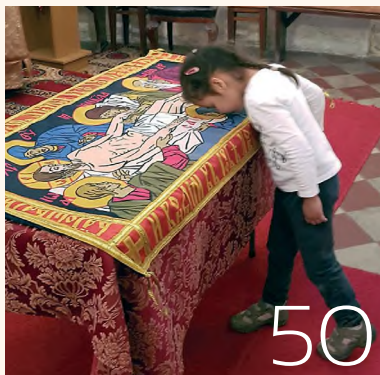
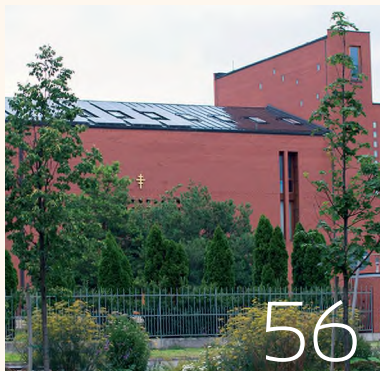
- 20 Láda Bertalan: A görögkatolikus egyház és a járványok
22 Ivancsó Bazil: A Szentföld érdekességei XIV.
26 Hatvanöt éve szentelték pappá Obbágy Miklós atyát
– Miklós bácsival Fülöp metropolita beszélgetett
30 Klitsie-Szabad Boglárka: Az első kultúrsokktól
a közös családig – Holland–magyar házasság
32 Milan Stipić lett a horvátországi
Kőrösi Egyházmegye püspöke
33 Szemán-Tóth Teodóra: Ifjúságpasztoráció 5.
– Folyamatos egymásra figyelés
34 Isten, foci, imádság

- 35 Ivancsó Bazil: Mária Maraton másképp
38 Laskay Anna: Az egyházi év körforgása
39 Szemán-Tóth Teodóra: Hogyan legyünk eredményesek?
40 Obbágy Lacus: A futballszezon margójára, avagy
akik nem csak a vírussal koronázták meg az évet...
44 Király András: Fő a biztonság! – Folytatódik a
görögkatolikus fiatalember sikertörténete
48 Ivancsó Bazil: Tokaji vörös?
– Interjú Czemiczki István tolcsvai borással
50 Hekler Melinda: Egyáltalán nem vagyunk elszigetelve,
sokrétű misszió a miénk
– Interjú dr. Janka Ferenc veszprémi parókus atyával

ÉRTÉK

- 56 Végheő Tamás: Hetvenéves a Görögkatolikus
Papnevelő Intézet és a hittudományi főiskola
58 Tóth Lóránt – Kaskötő Jánosné:
A képvívő lányok hagyománya Hajdúdorogon
61 Laskay Anna: Zsolozsmástábor Sajópálfalán
62 Körössy László: Szociális érzékenység
a közönnyel szemben – Interjú Atanáz püspökkel
64 Legeza József: Könyvespolc mellett
66 Király András: Veszélyben a legjelentősebb
bizánci keresztény mozaikok
71 Szabó Anita: Hatvan év után újra a makói közoktatás
része a görögkatolikus egyház
72 Ifj. Tóth Elek: Zarándoklat születik!
74 P. Tóth Nóra: Tanítás és tanúságtétel
az országos cigánypasztorációs lelki gyakorlaton
76 Legeza Kata: Mozivászon előtt
79 Kukta
80 Ady Endre: Október 6.

MEGJELENT A

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLÉ

KIADÁSÁBAN, A HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE,
A MISKOLCI EGYHÁZMEGYE ÉS A NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE
EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL

KIADJA A SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS
HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA
FELELŐS KIADÓ: DR. VÉGHSEŐ TAMÁS REKTOR

HONLAPUNK CÍME: WWW.GOROGKATOLIKUS.HU
FACEBOOK.HU/SZEMLELETMAGAZIN

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:
4400 NYÍREGYHÁZA, BETHLEN G. U. 13–19.
TEL: +36/42-597-600

TERJESZTÉSSEL ÉS MEGRENDELÉSSEL KAPCSOLATOS
INFORMÁCIÓ: KIADVANYOK@SZENTATANAZ.HU
TARTALOMMAL KAPCSOLATBAN:

SZEMLELET@GOROGKATOLIKUS.HU
SZÁMLASZÁM: 10702071-19204893-52300002
(SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA)

FŐSZERKESZTŐ: KIRÁLY ANDRÁS
FŐMUNKATÁRS: SZEMÁN-TÓTH TEODÓRA
FOTÓK: BAKOS ZOLTÁN, DOBOS KLÁRA, GERNER ATTILA,
KIRÁLY ANDRÁS, SZILÁGYI ICUS,
ZADUBENSZKI NORBERT, POLYÁKNÉ TÓTH NÓRA,
SZABÓ SÁNDOR, VARGA B. BERNADETT,
TRESTYÁNSZKY CSABA

CÍMLAPPOTÓ: P. TÓTH NÓRA
ÁRCLUTAT, TÖRDELÉS: PROJEKT-TEAM DTP STÚDIÓ
NYOMDAI MUNKÁK: IMI PRINT KFT., NYÍREGYHÁZA
ISSN: 1416-793X

A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLÉ MEGRENDELHETŐ POSTÁN
A SZERKESZTŐSÉG CÍMÉN VAGY ELEKTRONIKUS FORMÁBAN
A KIADVANYOK@SZENTATANAZ.HU CÍMÉN.
RENDELÉSSEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓ
A SZERKESZTŐSÉG ELÉRHETŐSÉGEIN KÉRHETŐ.

NYÍREGYHÁZA, 2020

MÁRAI SÁNDOR

Mennyből az angyal

Mennyből az angyal – menj sietve
Az üszkös, fagyos Budapestre.
Oda, ahol az orosz tankok
Között hallgatnak a harangok.
Ahol nem csillog a karácsony.
Nincsen aranydió a fákon,
Nincs más, csak fagy, didergés, éhség.
Mondd el nekik, úgy, hogy megértsék.
Szólj hangosan az éjszakából:
Agyal, vigyél hírt a csodáról.

Csattogtasd szaporán a szárnyad,
Repülj, suhogj, mert nagyon várnak.
Ne beszélj nekik a világról,
Ahol most gyertyafény világol,
Meleg házakban terül asztal,
A pap ékes szóval vigasztal,
Selyempapír zizeg, ajándék,
Bölcs szó fontolgat, okos szándék.
Csillagszóró villog a fákrol:
Agyal, te beszélj a csodáról.

Mondd el, mert ez világ csodája:
Egy szegény nép karácsonyfája
A Csendes Éjben égni kezdett –
És sokan vetnek most keresztet.
Földrészek népe nézi, nézi,
Egyik érti, másik nem érti.
Fejük csóválják, sok ez, soknak.
Imádkoznak vagy iszonyodnak,
Mert más lóg a fán, nem cukorkák:
Népek Krisztusa, Magyarország.

És elmegy sok ember előtte:
A Katona, ki szíven döfte,
A Farizeus, ki eladta,
Aki háromszor megtagadta.
Vele mártott kezet a tálba,
Harminc ezüstpénzért kínálta
S amíg gyalázta, verte, szidta:
Testét ette és vérét itta –
Most áll és bámul a sok ember,
De szólni Hozzá senki nem mer.

Mert Ő sem szól már, nem is vádol,
Néz, mint Krisztus a keresztfárol.
Különös ez a karácsonyfa,
Ördög hozta, vagy Agyal hozta –
Kik köntösére kockát vetnek,
Nem tudják, mit is cselekesznek,
Csak orrontják, nyínak, gyanítják
Ennek az éjszakának a titkát,
Mert ez nagyon furcsa karácsony:
A magyar nép lóg most a fákon.

És a világ beszél csodáról,
Papok papolnak bátorságról.
Az államférfi parentálja,
Megáldja a szentséges pápa.
És minden rendű népek, rendek
Kérlik, hogy ez mivégre kellett.
Mért nem pusztult ki, ahogy kérték?
Mért nem várta csendben a végét?
Miért, hogy meghasadt az égbolt,
Mert egy nép azt mondta: „Elég volt.”

Nem érti ezt az a sok ember,
Mi áradt itt meg, mint a tenger?
Miért remegtek világrendek?
Egy nép kiáltott. Aztán csend lett.
De most sokan kérlik: mi történt?
Ki tett itt csontból, húsból törvényt?
És kérlik, egyre többen kérlik,
Hebegve, mert végképp nem értik –
Ők, akik örökségbe kapták –:
Ilyen nagy dolog a Szabadság?

Agyal, vidd meg a hírt az égből,
Mindíg új élet lesz a vérből.
Találkoztak ők már néhányszor
– A költő, a szamár, s a pásztor –
Az alomban, a jászol mellett,
Ha az Élet elevent ellett,
A Csodát most is ők vigyázzák,
Leheletükkel állnak strázsát,
Mert Csillag ég, hasad a hajnal,
Mondd meg nekik, –

mennyből az angyal

1956
OKTÓBER
23

LÉLEK

AKI ÖNKÉNT EMELKEDTÉL FÖL A KERESZTRE,
KRISZTUS ISTENÜNK, AJÁNDÉKOZD KEGYELMEDET
— A TERÓLAD NEVEZETT ÚJ NÉPEDNEKI
ÖRVENDEZTESS MEG ISTENI ERŐDDEL MINDNYÁJUNKAT,
ÉS SEGÍTS DIADALRA MINDEN MEGTÁMADÓINK ELLEN,
KIK VÉDESZKÖZÜL BÍRJUK A TE BÉKEFEGYVEREDET,
A LEGYŐZHETETLEN CYŐZELMET!

Az eucharisztikus kongresszust megelőző évben, 2019-ben a püspök atyák három írást jelentettek meg, amelyekben elmagyarázzák a kisdetek áldoztatására vonatkozó egyházi tanítás lényegét és annak gyakorlati szempontjait. Folyóiratunkban ezeket tesszük közzé folyamatosan.

Engedjétek hozzám a kicsinyeket!

Ábel püspök katekézise a gyermekáldoztatásról

„Bizony, bizony, mondom nektek: Ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok a vérét, nem lesz élet bennetek” (Jn 6,53) – mondta Jézus Kafarnaumban az öt körülvevőknek, akik döbbenet hallgatták. Ezek a szavak most is elgondolkoztatnak minket, akik Krisztus követőinek mondjuk magunkat, mert valóban, ahogy a tanítványok megfogalmazták: „Kemény beszéd” ez (Jn 6,60), mondhatnánk: titokzatos, felfoghatatlan. Egyedül azoknak nem okozhat és nem is okoz nehézséget, akik az életet lényük minden porcikájával érzékelik, jóllehet értelmük még nem, vagy csak alig-alig nyiladozik: a gyermekek. Fogantatásuk óta elárasztja őket Isten Lelkének életet adó szeretete, s világrajövetelük egy újabb lépés az isteni élet felé, aki azonnal meghívja őket magához a keresztség által. Szüleik boldogan, minden elméleti kétség nélkül hozzák őket az élet forrásához, a keresztségben őket körülölelő Krisztushoz. Krisztus Lelke a bérálás pecsétjével a szent nemzet, Krisztus testének tagjaivá avatja őket anélkül, hogy ennek tudatában lennének. Életük ettől kezdve „összes cselekedeteik és szavaik által” Isten felé irányuló, egyre bontakozó folyamat, hogy a Szentháromság „kedvét teljesítve a mennyország gyermekeivé és örököséivé legyenek” – amint a bérálás imájában mondjuk.

Milyen hatalmas ajándéka Istennek, aki mindezt nem a bölcseknek és felnőtteknek nyilatkoztatta ki, hanem a „kicsinyeknek”! (Mt 11,25) Pedig azt gondoljuk, hogy itt csupán az alázatosakról van szó – s nem azokra vonatkozik, akik értelmüket még alig használják. Az Egyház évezredek gyakorlata azonban rációval ezekre az érvekre azzal, hogy csecsemőket merít be a keresztség által Isten üdvösséget hozó titkába, s nem felfogóképességük mértékét veti ilyenkor latba, hanem azt a vágyat, amely szüleik révén az övék is, hiszen teljes lényükkel egyesülnek családjukkal.

Mindez azonban csak a kezdet! Az elvetett magoknak, a kikelt palántának öntözésre, növekedésre, megerősítésre van szüksége, amit hosszú ideig nem nélkülözhet, ha lelkiileg is fejlődni akar. Mert Krisztus nemcsak elindítani akar egy folyamatot, hanem állandóan kísérni és beteljesíteni. „Ha nem eszitek az Emberfia testét és nem isszátok az ő vérét, nem lesz élet bennetek!” – miért hagynánk, hogy gyermekeink éveken át nélkülözzék ennek az életnek az áldásait?

Talán sokan gondolják, hogy Krisztus teste és vére nem válhat egy kisdetek vagy gyermek hasznára, mert „még nem érti,” mit is kap. Amikor a hitet csupán ismeretekre korlátozzuk – parancsokra, hittudományos fogalmak rendszerére –, el is szegényítjük azt, hiszen a hit egyszerre tartalmazza Isten ajándékozó szeretetét és válaszképpen Istenbe vetett bizalmunkat, amit szavainkkal csak megerősítünk, de szavakkal kimeríteni nem tudunk. Jézus a gyermek szívére keresztesül, hogy nyiladozó értelmére, hogy majd képes legyen ésszel is befogadni, amit Isten mond neki. A szülőbe kapaszkodó gyermek egyúttal az Istenbe kapaszkodó hívő ember példája is, még ha erről csak gesztusai tanúskodnak. „Minket pedig mindnyájunkat, kik egy kenyérben és egy kehelyben részesülünk, egyesíts egymással az egy Szentlélek közöltetésében” – Nagy Szent Bazil liturgiájának papi fohásza arra tanít minket, hogy nem pusztán az értelmünkkel kell felfognunk azt az igazságot, melyet ebben a rövid mondatban felfedezünk, hanem szívünk belsejéből kell, hogy feltörjön a vágy, hogy mindannyian váljunk eggyé Krisztussal és valamennyi keresztény testvérünkkel. Krisztus egyesít bennünket, amikor magunkhoz vesszük őt a szentségben. Az Eucharisziában való részesülés még erősebb fokozza a vágyakozást, hogy egyre közelebb kerüljünk egymáshoz. Ennek a krisztusi közösségnek ugyanúgy részesei a kisdetek is, hiszen őket is egyesíti az egy „Szentlélek közöltetésében” azáltal, hogy ők is részesültek az egy kenyérből és kehelyből.

„Vegyétek a Szentlelket!
Akinek megbocsátjátok
bűneit,
az bocsánatot nyer,
s akinek megtartjátok,
az bűnben marad.”
(Jn 20,21)

A *Teljenek be ajkaink...* himnuszunkban ezt énekeljük: „mert méltattál minket, hogy részesüljünk...” Nagyon fontos szavak ezek: az Isten méltat bennünket, érdemtelen szolgálait, hogy magunkhoz vehessük Krisztust. Ha ez így van, akkor mi hogyan mondhatjuk egy ártatlan, tiszta lelkű gyermeknek, hogy nem részesülhet benne? Az ókeresztény egyházatyák írásai – ahogyan az előző katekéziszben Atanáz püspök atya gondosan bemutatta – egyértelműen alátámasztják, hogy Egyházunkban ősi hagyomány a gyermekek áldoztatása. Ez az idők során sajnos eltűnt a magyarországi görögkatolikus gyakorlatból is. Hála Istennek, napjainkban újra egyre inkább a liturgikus életünk részévé kezd válni. Visszaállítása számunkra is a Szentšék által előírt feladat, és egyben lehetőség, amely a keresztény életünkben megjelenő kegyelmi gazdagodást jelenti.

A lelkipásztorkodás legfőbb szabálya, hogy a ránk bízottakat elvezessük az üdvösségre. Ebből a szempontból kell megvizsgálnunk, milyen előnyökkel és nehézségekkel járhat a kisdedek áldoztatása. Nyilvánvaló, hogy hosszú idő óta kialakult szokásaink, nevezetesen az elsőáldozás és az azt megelőző gyónás gyakorlata számos megoldandó problémát vet fel, melyeket nem lehet lekicsinyelni, félvállról venni, még inkább tudomást sem venni róluk. Ezeket a szempontokat vizsgáljuk most meg részletesen.

Kiket is érint és gazdagít a kisdedáldoztatás?

Először is magukat a gyermekeket. Elsősorban ne pedagógiai elméletekbe kapaszkodjunk, hanem Üdvözítőnk életet adó szavaiba, melyek „*Lélek és élet*” (Jn 6,63). Az előbb elmondottak olyan utat nyitnak meg a gyermek előtt, amely folyamatosan Krisztus jelenlétében jár fel, s ebben szülei is részt vesznek. Szomorú tapasztalat, hogy az elsőáldozás egy időre összefoghatja ugyan a gyermekeket, de hamar „leáldoznak,” nem tapasztalva meg a rendszeres áldozás áldásait. Mert ne feledjük, hogy Krisztus teste és vére abból a szempontból is élet, hogy alakítja a mi életünket, és jelen esetben elsősorban a gyermekeink életét! Ha a gyermekek kezdettől fogva részesülnek az Eucharisziában, akkor számukra természetessé válik mind a vasárnap szentáldozással történő megszentelése, mind az, hogy szüleikkel egy kegyelmi közösséget alkotnak, amely számukra a közös áldozásban válik leginkább meg tapasztalhatóvá. „*Ízleljétek és lássátok, milyen édes az Úr*” – fizikailag is! (Fontos, hogy a Szent Vérhez édes bort használjunk, amellyel „megkedveltethetjük” az áldozást, és ezzel is felébresztjük a vágyat a következő Eucharisziára. Csecsemőkorban ez még fontosabb, hiszen ők eleinte csak egy-két csepp Szent Vérben részesülnek.) A tapasztalat azt mutatja, hogy a csecsemőkortól rendszeresen szentáldozáshoz járuló gyermekek jobban ragaszkodnak szertartásainkhoz, felnőttkorban is hűségesebbek Egyházunkhoz.

Másodszor a szülőket. A gyermekek élete szorosan összekapcsolódik a szülők életével, a szülők példája követendő minta a gyermekek számára, ezért nagy felelősség a szülők részéről, hogy milyen példát mutatnak gyermekeiknek, elsősorban az Istennel való kapcsolatukról. A gyermekek érdeklődő tekintete motiválja a szülőket is, hogy jó példával járjanak elől a lelki készülletben, az imádságban, a templomba járásban, a bűnbánattartásban, böjtben és még sorolhatnánk azokat a mozzanatokot, amelyek a szentáldozás részét képezik.

A szülők ne csak erkölcsi magatartásváltozást várjanak el gyermekeiktől (hogy jobb eredményeket érjenek el az iskolában, szorgalmasabbak legyenek otthon, engedelmeskedjenek a szülői elvárásoknak, stb.), hanem lelki érzékenységük kibontakozását is! Így idővel észreveszik majd a Lélek működését bennük, aki ezáltal sajátos adottságaikat kezdi

kibontakoztatni – vagyis formálja, táplálja „karizmáikat”. A szülő személyiségét a gyermekkel együtt az Eucharisziában nyújtott isteni élet belülről alakítja, hogy hasonlóvá váljanak Krisztushoz.

Harmadsorban, de nem utoljára, bennünket, papokat és a közösségeinket. Nekünk, papoknak is lelkileg nyitnunk kell és erősödnünk az Egyház ősi hagyományainak megismerésében és befogadásában. Új ismereteket kell szereznünk, és azokat meg is kell élnünk. Azon kell fáradoznunk, hogy felkészülten tudjuk a ránk bízott híveket vezetni, erősíteni. Formálnunk kell a liturgikus szemléletet, erősíteni az összetartozást, ápolni és gondozni a különböző generációk közti megértést, melyektől mindannyian csak többek és lelkileg erősebbek leszünk. A közösségeink ezáltal örülhetnek gyermekeinknek, hogy van „utánpótlás,” vannak, akik nyomdokaikba lépnek, még ha a mai kor gyermekei nem is azonos fegyvellemmel viselkednek a templomban, de a közös áldozás közelebb hozza őket egymáshoz. Ennek a krisztusi közösségnek részesei a kisdedek is, hiszen őket is egyesíti az egy „*Szentlélek közöltetése*” által, hogy ők is részesülhetnek az Eucharisziában. Ez a szép, ősi hagyomány ma is aktuális, amely pozitív hatással van a lélekre, de nemcsak a gyermekekre, hanem egész családjára, sőt egyházközösségére – és a papjára is. Mert az Eucharisztia gyógyszer, és hiszünk annak életadó erejében! „*Aki eszi az én Testemet és issza az én Véretem, bennem marad s én őbenne!*” (Jn 6,56). Így egész közösségünkre igazak Üdvözítőnk szavai: „*Aki engem eszik, élni fog általam*” (Jn 6,57).

Milyen lelkipásztori nehézségek és megoldandó feladatok állnak előttünk?

A kialakulófélben lévő különböző gyakorlatok találkozása:

1. A megkeresztelt, de szentáldozásban nem részesült gyermekek továbbra is csak a megfelelő felkészítés után részesülhetnek az Eucharisziában. Idetartoznak azok a gyermekek is, akik meg lettek keresztelve, bérmálva és áldoztatva, de aztán a templomtól és az Egyháztól eltávolodtak. Ezeknek a gyermekeknek az esetében beszélünk felkészítésről az első gyónásra és első- vagy ünnepélyes áldozásról.
2. Megkeresztelt, megbérmált és egyben szentáldozásban részesült gyermekek, akik éveken át, ahogyan növekedtek, rendszeresen jártak (szüleikkel együtt) szentáldozáshoz, és elérték értelmük használatát, vagy tetteikért már felelősséget tudnak vállalni, a lelkiatyá vagy az illetékes parókus atya bölcs megítélése szerint, valamint a szülők egyetértésével részesülhetnek a bűnbánat szentségében is.

Erre valóban föl kell készíteni gyermekeinket, s ez elsősorban a szülők feladata (lenne), már akkortól fogva, amikor megtanítják őket, mint jelent: bocsánatot kérni.

3. A csecsemőáldoztatással kapcsolatban törekednünk kell a helyes párbeszéd kialakítására a római katolikus testvérekkel, hiszen kölcsönösen tiszteletben tartjuk egymás hagyományait. Tudatosítanunk kell magunkban, hogy a görögkatolikus csecsemőket nem lehet megáldoztatni a római katolikus rítus szerint. Ennek több oka is van, például a római katolikus lelkipásztori gyakorlatban nincs megfelelő liturgikus eszköz ahhoz, hogy a csecsemő a Szent Vérben részesüljön (nem használnak áldoztatókanalat), valamint az áldoztatás többnyire egy szín alatt a Szent Testtel történik. A római katolikus egyházban nincs gyakorlatban a csecsemőáldoztatás, a gyermekek csak az elsőáldozást követően járulhatnak rendszeres szentáldozáshoz, ezt tiszteletben tartva a görögkatolikus gyermekek is csak akkor járulhatnak római rítus szerint áldozáshoz, ha már elvégezték első szentgyónásukat vagy voltak elsőáldozók. Mivel a római katolikus testvérek többsége nem ismeri bizánci hagyományainkat, ezért nagyon nagy odafigyeléssel kell lennünk irántuk, nehogy félreértést, zavart vagy megbotránkozást váltsunk ki a csecsemőáldoztatással. Hasonló okok miatt a római katolikus csecsemőket sem lehet megáldoztatni a görögkatolikus rítusnak megfelelően, csak miután már saját rítusuk szerint elsőáldozáshoz járultak.
4. A református testvérekkel nem vagyunk eucharisztikus közösségben, ezért úrvacsorában nem részesülhetnek görögkatolikus híveink és gyermekeink.

Hogyan tekintsünk az elsőáldozásra?

Ez a tiszteletre méltó szokásunk az Eucharisztia ünnepélyességét volt hivatott kidomborítani. Biztos, hogy egy-egy életkori küszöbnél hatásos lehet olyan liturgikus cselekmények kiemelése, amelyek tudatosítják a felnövekvő gyermekeknél, hogy mennyire tudnak aktív módon is bekapcsolódni a szent cselekménybe.

Ahol többségben vannak azok, akik keresztségükkor vagy kissé később még nem áldoztak, és velük együtt vannak olyanok is, akik már korábban is részesültek az Eucharisziában, és megtartjuk a jelenlegi ünnepélyes „elsőáldozást” ott a hangsúly mindenképp arra az ünnepélyességre essék, ami különben minden liturgia elengedhetetlen sajátja: vagyis hogy minden liturgián ugyanilyen magasztos módon vesszük magunkhoz Krisztust, erre készülünk kell, s csupán azért „első” ez az alkalom, mert utána számtalan ilyen követi.

A csecsemőáldoztatás miatt egyesekben felmerülhet az elsőáldozás ünnepélyes légkörének elvesztésétől való félelem. A környékbeli görögkatolikus egyházaink és eddigi saját tapasztalataink alapján ki-

mondhatjuk, hogy az ünnepélyesség nem veszít a fényéből. Épp ellenkezőleg: az Eucharisztia első szentgyónás utáni ünnepélyes vételével a gyermekek újból átérzik a magasztos érzést az újbóli áldozással.

A görögkatolikus csecsemőket megáldoztathatjuk közvetlenül a keresztes szertartása keretében, vagy az azt követő első ünnepen vagy vasárnap.

Milyen legyen az „első gyónás”?

Széteső társadalmunkban még nagyobb probléma a gyónás helytelen gyakorlata, a bűnbánat és a bűnbevallás nem tisztázott felfogása, a helyes büntudat kialakítása és formálása. Jól ismerjük a feltámadt Krisztus békességét adó szavait: *„Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.” Ezekkel a szavakkal rájuk lehelt, s így folytatta: „Vegyétek a Szentlelket! Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek megtartjátok, az bűnben marad.” (Jn 20,21)* Fontos, hogy ez a békességüzenet eljusson a hívők tudatáig, és nem a helytelen, csupán törvényeket adó istenkép éljen bennük, és így sokkal inkább gyógyulást keressenek és találjanak a gyónásban. Napjainkban sajnos sokakban megrendült a pap mint Isten szolgája iránti bizalom is, mondván, hogy „ő is ember”. Arra kell törekednünk, hogy megértő kapcsolat alakuljon ki pap és hívő között, hogy az emberek megértsék, milyen segítséget akar és tud nyújtani Isten a bűnbánat szentsége által. Ez a folyamat azonban nem kezdhető elég korán. Különösen ma, amikor a családok jelentős része szétszakad, csonkává válik, hiányzik az apai tekintély, amely különösen pozitív szerepet játszhat az isteni tekintélyt szeretettel gyakorló pap személyében. Ha a papnak alkalomadtán lehetősége nyílik baráti, „atyai” beszélgetésre a kisgyermekkel, már azelőtt, hogy először gyónásban részesülnek, feloldódhat bennük a gátlás, hogy saját, gyermeki problémáikról büntetéstől való félelem nélkül, őszintén tudjanak beszélni. Ha a gyermekek eleinte nem is tudnak pontos különbséget tenni az egyes tettek súlya között, a legfontosabb az, hogy átérezzék, mi fáj nekik a legjobban, mi bántja, nyomasztja lelküket, s ennek felismerésében és feloldásában a paptól kapjanak megértő segítséget, mert mindez hat majd a későbbi gyónásaikra is.

Ezek mind olyan feladatok, amelyeket meg kell tanulnunk helyesen kezelni, de semmiféleképpen nem tántoríthatnak el bennünket az előttünk álló lehetőségek megvalósításától. Mindehhez nagyon sok türelemre, megértésre, odafigyelésre lesz szükségünk.

Összevetve a mai – még kialakulóban lévő – gyakorlatunkat a csecsemőáldoztatás ősi rendjével, a következőket állapíthatjuk meg: Nem is kell nekünk, embereknek arra vállalkoznunk, hogy a *„kimondhatatlan, kifürkészhetetlen, láthatatlan, megfoghatatlan, örök és változhatatlan Isten” (Aranyszájú Szent János liturgiája)* szeretetét próbáljuk meg célzottan irányítani vagy korlátozni. Ha mégis kísérletet tennénk az isteni szeretet emberi irányítására, akkor az első emberhez hasonlóan nagyon hamar elveszítenénk boldogságunkat, mert onnantól fogva már nem Isten egyengetné utunkat az üdvösség felé, hanem mi magunk.

Püspöktársaimmal együtt én is szeretettel kérem a főtisztelendő pap testvérek és híveink megértését, türelmét és jó szándékú együttműködését, hogy hazai görögkatolikus egyházunk ezen a téren is tovább fejlődhessen, s minél több gyermek részesülhessen Krisztus Urunk életadó testében és vérében.

Nyíregyháza, 2019. június 19.

Imádsággal: +Ábel

ISTEN ORSZÁGA NEM SZOCIOLÓGIA

Poznań érseke szerint korábban vallásos gondolatokat kényszerítettek az emberekre, ma egy olyan kultúrát, ahol az élet célja az élvezet, és az egyén szabad akaratából rabszolgává válik.

STANISŁAW GADECKI TÖBBEK KÖZÖTT A KOMPROMISSZUM NÉLKÜLI, A TÁRSADALMAT, A POLITIKÁT ÉS AZ EGYHÁZAT ÉRINTŐ INTERJÚJNAK HATÁSÁRA VÁLT ELISMERTTÉ. POZNAŃ ÉRSEKE ELLENEZ MINDENT, AMI A VILÁGIASSÁGRÓL SZÓL, ÉS ARRA BÁTORÍT MINKET, HOGY NE A MŰLŐ POLITIKAI, IDEOLÓGIAI NÉZETEKNEK FELELJÜNK MEG, HANEM EGYEDÜL KRISZTUSNAK.

A POLITIKA MEGOSZT, A HIT EGYESÍT

„Az Egyháznak vissza kell térnie identitásához. Nem szabad átvennie a világias lelkületet. Sokszor azt hisszük, hogy a kultúra, amelyben élünk, rendíthetetlen, halhatatlan, soha nem fog megváltozni. (...) A történelem ura Isten, nem pedig a hatalmasnak tűnő vezetők. A rendszereket kell relativizálni, nem az Egyházat. Ha azt hisszük, hogy a politikai rendszerek rendíthetetlenek, halhatatlanok, az Egyház meggyengül” – hívta fel a figyelmünket. Rávilágított arra, hogyha egységben vagyunk, a politikusoknak nehezebb lerombolniuk a vallások közti békét. „A politika megoszt, mi pedig igyekszünk egyesíteni a vallásos embereket, és szeretnénk biztosítani a más vallásúakat, hogy biztonságban élhetnek nálunk, kibontakoztathatják kultúrájukat.”

SZABAD AKARATBÓL RABSZOLGÁVÁ VÁLNI

Mint mondja, az Egyház nehéz időket él; hogy a létezését fenntarthassa, szinte le kell mondania az identitásáról. Nagy a nyomás, hogy minden elfogadható, csak a kereszténység nem.

„A mai világ problémája, hogy óriási változás történt. Néhány évtizeddel ezelőtt még szinte rá akarták kényszeríteni az emberekre a vallásos gondolatokat, ma pedig egy másfajta kultúrát erőltetnek rájuk oly módon, hogy ők maguk vágyjanak rá. Az élet célja az élvezet lett, minden efelé halad, így pedig az ember szabad akaratából válik rabszolgává, nem is kell azzá tenni.”

AZ EGYHÁZ ÉL

Stanisław Gądecki arra is törekszik, hogy előmozdítsa a zsidósággal való párbeszédet. „A zsidóságban fontos szerepe van az emlékezetnek; a keresztény emlékezetnek is meg kell találnia a maga helyét” – nyilatkozta Poznań érseke. Több mint húsz éve bevezették a zsidóság napját az ökumenikus imahét előtti napra, nemrég pedig az iszlám napját az imahétet követő napra.

2016-ban a lengyel karitással együttműködve csatlakozott a „Családtól családig” programba, amelyben a lengyel püspökség több mint 1100

szíriai családról gondoskodott. Gądecki érsek személyesen is ellátogatott Szíriába. A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus kapcsán pedig a következőket mondta: „A kongresszus az Egyház legfontosabb elemét akarja felmutatni. Az Egyház akkor létezik, ha létezik az Eucharisztia: a legfontosabb ez a sok ezer téma közül, amiről tanácskozást lehetne szervezni. A kongresszus megszervezése azt is jelenti, hogy az Egyház él. (...) A politika a szociológiára épít, és sokszor az Egyház is. Pedig Isten országa nem szociológia.”

Forrás: **NEK**

FÜLÖP METROPOLITA

JÉZUS-IMA A LITURGIÁBAN

Bizonyára sokan olvasták *A zarándok elbeszélései* című kis könyvecskét. Talán ez volt az első magyar nyelven elérhető írás, amely a Jézus-imáról szól. A zarándok keresi az útját-módját, hogyan lehet szüntelenül imádkozni, és az öreg sztarec előbb élőként, majd holtában is tanácsaival segíti, hogyan mondja a Jézus-imát. Ebben a törekvésében a buzgó zarándok fokozatosan növeli a fohászok számát, a vége felé eléri, hogy már napjában húsz-harmincezerszer el tudja mondani. Ebből sokan arra következtettek, hogy a szüntelen imádság az egyre többször mondott Jézus-ima gyakorlásával elsajátítható. Ez azonban tévedés. A szüntelen ima nem képesség, amely szorgalmas gyakorlással megtanulható. Pontosan ebben különbözik a távol-keleti meditációktól. Ott annál jobban megy a dolog, minél jobban megtanulja az ember, azaz minél tökéletesebben végzi a meditációs gyakorlatokat, annál magasabb szintre jut az elragadtatásban. A szüntelen ima nem ilyen könnyen adja meg magát. Az nem szerezhető meg elszántsággal, kitartással, gyakorlással, csak egyedül aláztat. Ha kéri az ember.

Egy másik hasonló tévedés a jóra törekvésben, ha valaki úgy akar szentté válni, hogy azt gyakorolja. Még nem vagyok szent, de úgy viselkedem, mintha már az lennék. Ez önmagában igen nemes törekvés, hisz sok szép és értékes cselekedet születik belőle: „igaz, hogy magamban önző vagyok, de kifelé önzetlennek mutatom magam”; „igaz, hogy belülről haragszom, de kifelé azt mutatom, hogy béke van bennem.” Mégis, ez inkább veszélyes, mint helyes út.

Természetesen nagyon helyes törekvés az önzetlenségre annak az elvnek a követése, hogy „ha kettőnk közül valamelyikünknek a rövidebbet kell húznia, nekem kell lennem.” Ha a tetteimet ehhez igazítom, akkor már megvalósítottam az evangélium arany szabályát: „Amit akarsz, hogy neked tegyenek az emberek, te is azt tedd nekik.” Nem árt azonban tudnunk, hogy ezt a tanítást csaknem minden kultúra bölcsességi irodalma ismeri. Megtalálható egy óegyiptomi szövegben (Kr. e. 19. sz.), a buddhizmusban (Kr. e. 7. sz.), ezt tanította Konfuciusz (Kr. e. 6. sz.) és Platón (Kr. e. 4. sz.),

a sintoizmus (Kr. e. 5. sz.), a taoizmus (Kr. e. 4. sz.), a brahmanizmus (Kr. e. 1. sz.), olvasható a Bhagavad-gítában (Kr. e. 4. sz.) és az iszlám bölcseknél is (Kr. u. 13. sz.). Ez tehát önmagában még nem keresztény sajátosság. Ha csupán ezt az elvet tesszük tetteink alapjává, ettől még nem leszünk szentek. Igen elterjedt az a morális törekvés is, hogy a begyakorolt jó cselekedetek erényekké váljanak.

Meg kell azonban értenünk, hogy a szentség nem jó magaviselet, amit be kell gyakorolni. A szentség nem emberi produktum, hanem isteni ajándék. Nem begyakorolni kell, hanem kérni. Nem az én munkám gyümölcse, hanem Isten ajándéka. Nyilván törekedni kell rá, de elsősorban imádsággal és csak másodsorban cselekedetekkel. Sokszor, amikor a cselekedetekre figyelünk, akkor az imádság csak mellékvágány marad, hogy azon keresztül megfelelő lelki műnítőt kapjunk a kítűzött cselekedetekhez. A keleti atyák nem ezt tanítják. Az ima nem kísérőjelensége a cselekedeteknek, hanem forrása. Az a jó cselekedet, ami nem imádságból fakad, nem az üdvösségre vezet. Az a törekvés, amely nem Istenre irányul, hanem emberi célokra, az nem fog kegyelmet közvetíteni. Az ember célja nem a jó cselekedetek gyűjtése, hanem az átistenülés. Az imádság nem azért fontos, hogy segítse az életemet, hanem azért élek, hogy az imádságban egyre közelebb jussak az Istenhez, az általa kapott isteni élet egyre erőteljesebb, egyre előbb legyen bennem.

A Jézus-ima önként áradó folyama sem begyakorlás eredménye, hanem Isten ajándéka. Akkor és annak adja, amikor és akinek ő akarja. Kérni, persze, lehet, sőt, érdemes is. Mert a kéréssel már eleve megnyitom magam arra, hogy megkapjam ezt az ajándékot. De van, akinek kérés nélkül is megadja, s van, aki éveken át kéri, neki mégsem adja. Ez az ő dolga. Bizzuk rá!

Mindenesetre igen rossz út az, ha az ember úgy gondolja, hogy ha eleget gyakorolja, akkor elérheti ezt a célt. Az említett zarándok kicsit ezt készíti, hogy egyre növelve a naponta elmondott fohászok számát, lassan elérhető a Jézus-ima szüntelen mondása. A cél, a célkitűzés természetesen helyes, de az útját, módját

is helyesen kell megtalálnunk. Ez is egyik oka, egyébként, hogy lelkiatya nélkül nem szabad belevágni.

A Jézus-ima a liturgiában sem a begyakorolt mondáson múlik. Nem arról van szó, hogy miközben folyik a liturgia, aközben én mellékesen tudjam mondani a Jézus-imát. Sőt, a Jézus-ima lényege nem is az, hogy tudjam folyamatosan mondani a Jézus-imát. Nem az út a cél, hanem a cél vezet az úton. A Jézus-imának a gyümölcse a tét, nem pedig annak mechanizmusa. Amit a Jézus-ima nyújt, arra kell törekednem, nem pedig a folyamat elsajátítására, tökéletesítésére. Mintha az asztalos inast arra tanítanák csupán, hogy minél ügyesebben tudjon faragni, fát munkálni, nem pedig arra, hogy mestermunka kerüljön ki a keze alól.

Mi tehát a mestermunka? Mi a Jézus-ima gyümölcse? A szív imádsága. A szív állapota.

A rossz gyakorlat kifejezetten félrevezethet. Ha csak arra figyel a buzgó lélek, hogy folyamatosan mondja a Jézus-imát, akkor ennek nagy veszélye, hogy valójában nem a liturgiára figyel, hanem a saját gyakorlatára. Mire kell figyelnünk a liturgián? Mire kell figyelnünk a Jézus-ima során? Ezek nem jó kérdések. Ha viszont úgy tesszük föl, hogy kire kell figyelnünk, akkor máris nyilvánvaló a válasz. De hogy ezt is hogyan, hogyan figyeljünk az Úrra, erre már egyáltalán nem egyszerű válaszolni.

Pedig valójában ez a kérdés. Erről szól minden lelki tanítás, minden lelki könyv, amelyből ma már, hála Istennek, számtalan található és elérhető. Ezek közül mind más és más úton közelíti meg a kérdést. Mindegyik csak taná-

csokat, szempontokat ad, esetleg példát, jó és rossz gyakorlatot. A választ, az utat kinek-kinek magának kell megtalálnia – a Lélek vezetésével.

Mi a szerepe, hol van a helye tehát a Jézus-imának a liturgiában? Ugyanott, ahol minden imádságnak: a szívben. A Jézus-ima eredménye a szív fölhevülése. De nem ugyanezt hozza a liturgia is? A templomi imádságnál az a könnyebbség, hogy az angyalok is segítenek énekünkkel, a jelen lévő szentek is besegítenek lángoló, már beteljesedett hitünkkel, az egész egyház teljes arzenáljával rendelkezésre áll, hogy az én imámat segítse, hevítse, hogy beinduljon a szívem, és forró lángolásával a tömjénfüsttel együtt az Úr színe elé emelkedjék. A liturgiának egészen más az eszközkészlete, mint a Jézus-imának, mégis ugyanoda visz: az égbe. Fölemel a mennyei dicsőségbe, elvisz a mennyei trónus elé, bevon a szentháromságos szeretetközösségbe, leültet a mennyei lakomához.

Mit tesz, mit hoz a Jézus-ima? Vajon máshová visz, máshová emel? Más élményben részesít? Szó sincs róla, hisz egy a hit, egy a keresztség, és meghívásunk is egy reményre szól (vö. Ef 4,4–5). Nincs más név, amelyben üdvözülhetnénk. A liturgiában fölhangzó név ugyanaz, mint a Jézus-imában oly sokszor emlegetett név. E névre hajoljon meg minden térd a mennyben, a földön és az alvilágban (Fil 2,10). Ez a mondat szépen összekapcsolja a kettőt, a Jézus nevet emlegető hódolatot és a kozmikus liturgiát, amikor mindenki tudja a maga dolgát, különösebb hoppmesteri utasítások nélkül rendre zeng az Isten-dicséret. A liturgiában is Jézus neve a fúga alaphangja. Vannak rítusok, ahol ez egészen kézzelfogható. Ilyen például a kopt liturgia, ahol egy egészen hosszú kánon épül rá Jézus nevére, különböző jelzőkkel felruházva éneklük a Jézus nevet. Nyilván nem véletlen, hogy épp a szerzetesség és a Jézus-

ima kialakulásának szülőföldjén, Egyiptomban ennyire hangsúlyos ez.

De ne gondoljuk, hogy mi távol lennénk ettől. A mi liturgiánkat is át- meg átszövi a Jézus-ima. A legfőbb imádságot, magát az anafórát is Jézus nevében mondjuk az Atyához. A liturgia, az Egyház imádsága Jézus nevében mondott hatalmas imaáradat. Amikor helyesen imádkozunk, akkor Jézus nevében imádkozunk. Bármit kértek a nevemben – mondja Jézus –, Mennyei Atyám megadja nektek. A helyes imádság tehát a Jézus nevében mondott imádság. Ilyen a Miatyánk, amikor igyekszünk úgy megszólítani a Mennyei Atyát, ahogy azt Jézus tette. Ő volt az első, aki apukának tudta szólítani a félelmetes Teremtőt, de az ő nyomdokait követve ezt tehetjük most már mi is. A Miatyánk a legkiemeltebb, Jézus nevében mondott ima.

Amikor pedig kifejezetten ki is mondjuk Jézus nevét, akkor ezt a Jézus nevében mondandó imánkat fejlesztjük, tökéletesítjük. A Jézus-ima egyre inkább hozzásegít minket ahhoz, hogy helyesen imádkozunk. Ne csak a magunk nevében, hanem az ő nevében.

Talán kezdjük érteni, hogy a Jézus-ima lényege sem az, hogy a JÉZUS nevet minél többször kimondjuk, hanem hogy Jézus lelkületére formálódjunk, egyre inkább úgy tudjunk imádkozni, mint ő.

Amikor Jézus földi működése során az éjszakákat, a hajnalokat Isten imáadásában töltötte, akkor vajon mit imádkozhatott? Talán zsolta-zsolta, talán mondta az akkori zsidó imákat? Persze, nem tudom, de én nem nagyon hiszem. Valószínű, neki nem volt különösebben szüksége emberi szavakra, hogy társalogjon az Atyával. Neki elég volt a lét, a jelenlét, az együttlét. Minden bizonnyal az Atyát csöndben, emberi szavak és eszközök nélkül imáda.

Ebbe kóstolunk bele, ezt akarjuk mi is megtanulni a Jézus-imán keresztül.

Uram, Jézus Krisztus, könyörülj rajtam. Kyrie, Iszosz Khriszte, eleiszon me.

Ezt a római liturgiában is mondjuk, de a bizánci liturgiában még többször, szinte számolás nélkül, illetve néha pontos számszerűséggel meghatározott módon mondjuk ezt: Kyrie, eleiszon. Ez a sokszoros ismétlés nyilván nem arra irányul, hogy minél többször hangozzék el ez a két szó. Itt értik félre néha a zárándok elbeszélései tanulságát is. Nem attól szebb a liturgia, minél többször hangzik el benne a Kyrie eleiszon. Persze, kicsit ez is igaz. Például a Szent Kereszt fölmagasztalásának ünnepe ebben a csúcspont: a megszokottakon túl még ötszázszor énekeljük! De ekkor sem versenyt imádkozunk. Mégsem a számadat a fontos, hanem az, amit készítesz, amit hoz, amit eredményez. A Kréti nagy kánonban a több mint 300-szor elmondott „Könyörülj rajtam...” ki-egészül még a metániákkal (meghajlásokkal, földre borulásokkal) is. Ez is azt szolgálja, hogy a szívünk minél teljesebben legyen benne az imában, hogy legyen ott jelen. A Jézus-ima a jelenlét imája. Ebben kell előrehaladnom. Erre kell törekednem. Minél inkább legyek benne jelen. Minél inkább adjam bele magam. Néha a liturgián azzal adom bele magam, hogy figyelek a szebbnél szebb szövegekre, néha inkább a dallamra, néha épp arra, hogy mikor kell a tömjénszemeket a szénre tennem, kinek mikor mi jut. De a lényeg az odaadás, a beleadás, a teljes, minél teljesebb jelenlét. Ugyanúgy, mint a Jézus-imában.

Hol a helye a Jézus-imának a liturgiában? Azért nem lehet erre válaszolni, mert a kettő együtt van, sőt, a kettő egy. Hol a helye a lélegzetvételnek a levegőben? Nem lehet rá válaszolni. A liturgia lélegzetvétele a Jézus-ima. Ha nem is minden egyes esetben a jól ismert fohász, mégis, mivel minden egyes szavunkat Jézus nevében kell kiejtenünk, akkor is a Jézus-imát mondjuk, amikor nem. A liturgia a Jézus-ima szülőhelye, virágkertje, beteljesítője. Lehet azon kívül is mondani, de függetlenül tőle sohasem. A Jézus-ima csak az Egyházban értelmezhető. A belső szobába zárkózott imádkozó is az Egyházhoz kapcsolódik, amikor mondja a Jézus-imát. A szentek sohasem hagyják magára az imádkozót, mindig segítségére vannak. A liturgiában talán jobban érezhető a jelenlétük, de ugyanők ott vannak a legrejtettebb imában is. Persze, a szentek csak közvetítik az isteni jelenlétet. A Jézus-ima az Atya megszólítása a Szentlélekben. Családtagnak érezhetem magam. Az isteni Szentháromságban és a szentek közösségében, az Egyházban. Ezért a befogadásért ujjong a szívem mind a liturgiában, mind a Jézus-imában.

LEGEZA JÓZSEF

Az Istenszülő oltalmának ünnepén

Könnyező Szűzanyánk, alázattal menekülünk erős oltalmad alá, légy védelmünk. Könyeidre kérünk, eszközöld ki számunkra bűneink bocsánatát. Nyerd meg mindannyiunknak Szent Fiad áldását. Enyhítsd szenvedéseinket, gyógyítsd betegségeinket, vigasztalj szomorúságunkban, segíts az éretnyes életre, vezess végül a mennybe, hogy Szent Fiaddal együtt örökre örvendezhessünk.

Kedves Testvérek! Van-e fontosabb annál, hogy bűneink bocsánatot nyerjenek, szenvedéseink enyhüljenek, betegségeink meggyógyuljanak, szomorúságunkban megvigasztalódjunk? Van-e annál fontosabb, hogy éretnyes életre jussunk, és végül megérkezzünk a mennybe? Ezeket kérjük ezen a szent napon és helyen a Szűzanyától és általa Szent Fiától. Őt kérjük, mert általa lett emberré az Isten. Szeretjük azért is a Szűzanyát, mert ő egyértelmű választ adott az Istennek.

Mi mindig a magunk álmát kergetjük. Nem engedjük, hogy mások beleszóljanak az életünkbe. Mária ezzel ellentétben így szólt: „legyen nekem a te igéd szerint” (Lk 1,18). Ez az ő jelmondata: legyen meg a te akaratod. Nem kezd magyarázkodni, hogy másként képzelte el a jövőt, nem mondja azt az isteni küldöttnek, hogy hagyja békén. Engedi, hogy Isten döntsön saját élete felől. Ezt kellene megtanulni tőle. Elfogadni, ha életünk nem úgy alakul, ahogy azt mi elképzeltük, és abban is megtalálni az örömet. Ahogy Arany János írta: „az útfélen itt-ott, / Egy kis virág nekem nyitott...” Minden út szélén vannak ilyen kis virágok, amelyek mindig adnak boldogságot.

Szeretjük a Szűzanyát a figyelmességéért is. A pásztorok szavait szívébe rejtette. Milyen bölcs dolog volt tőle, hogy nem felejtette el azokat a szavakat, és Gábor angyal szavait is szívébe fogadta. Mi is rejsük szívébe azokat a szavakat, amelyeket Isten sugall és gyakran az embereken keresztül is üzen. Ezek gazdagítanak bennünket.

Szeretjük az Istenszülőt az alázatáért is. Soha sem akar előtérbe kerülni. Nem hivalkodik gyermekével. Nem büszkélkedik azzal, hogy lám, ő kinek az édesanyja. Hagyja, hogy tanítson a Fia. Az ikonokon is a karjával mindig rámutat: Krisztus a legfontosabb. Őt hallgassátok.

Szeretjük Máriát a kitartásáért is. Ő a föld legerősebb asszonya. Amikor rászakad az ég, amikor Fiát megkínózva viszik a vesztőhelyre, amikor sorra szöknek el a legkitartóbb tanítványai is, ez az édesanya vonsozolja magát szemé fénye után. Nem átkozódik, nem kiabál az égre szemrehányó szavakat. Megy Jézusa után. Bárcsak mi is minden fájdalmat, szenvedést, kárvallást csendesesen tudnánk elviselni, tudván azt, hogy Isten nem fizet érdemünk szerint, hanem a büntetésben is megmutatja irgalmasságát, és mint szeretett gyermekét, kegyesen megdorgál. Kegyesen megdorgál, hogy a világ csábításai, hiúságai magával ne ragadjanak.

Lehetne még folytatni, de így áll előttünk ez az asszony, aki elé kiöntjük most imádságunkat, és aki közbenjár értünk, mert sohasem lehetett hallani, hogy ő valakit magára hagyott volna, aki oltalmát és segítségét kérte. E bizalmtól lelkesítve sietünk hozzá, és sóhajtvá állunk színe elé, mi, szegény bűnösök.

Máriát ünnepelni azt jelenti, hogy igent mondunk az imádságra, igent mondunk az Istennek. Igent mondunk saját élethivatásunkra, házastársunkra, gyerekeinkre, a gyermekáldásra, és igent a szenvedésre is. Ha egyre több Isten felé kitárt szívű ember és család élne a környezetünkben, más lenne a társadalmunk, és más volna ez a világ is.

A meneológion azt írja, hogy a mai napon Szűz Máriát mint a Magyarok Nagyasszonyát is ünnepeljük. Tudjuk, hogy Szűz Máriát első szent királyunk hazánk védasszonyának kérte meg, ezért ajánlotta fel a Szent Koronát, amely nem csupán fejedelmi ékszer, hanem számunkra a magyar népet szimbolizálja. Legyen ő a Kárpát-medencében örökös oltalmunk, annak a népnek a védelmezője, amely annyi hányattatás és küzdelem után is fennmaradt.

Már az első összefüggő nyelvemlékünk, a Halotti beszéd is, de még inkább az Ómagyar Mária-siralom is említi a Szűzanyát. A szövegbe beleszövedött a tatárjárás utáni magyar ember fájdalma. A különböző korokból számos siratóéneket maradt fenn, annak bizonyosságául, hogy a nép mindig fohászodott, és kérte a Szűzanya segítségét. A mohácsi csataterén életét vesztő Vásárhelyi Pál ferences szerzetes írta meg az Angyaloknak nagyságos asszonya kezdetű, ma is énekelt gyönyörű szép Mária-éneket. Nemzeti gyásznapunkra, az aradi vértanúk emléknapjára úgy is lehet emlékezni, ahogy az evangélikus Vachott Sándor, Petőfi Sándor barátja a kivégzés másnapján Ima országunk védasszo-

nyához című versében írta: „Hozzád kiáltunk fel, Szűz Mária / tekints magyar néped fájdalomra.” Aztán jöttek az újabb megpróbáltatások, az első és a második világháború. Erre az időszakra datálódik a nép lelkével azonos húron pendülő ének: Ó, nagymama, hazánk reménye. Majd érkezett 1956. Márai Sándor nem volt valami vallásos, de a forradalom hírére ájtott Amerikából, hogy megtegye népéért, amit lehet. De mire ideért Európába, leverték a forradalmat, és csak Rómáig jutott. Ott a Szent Péter-bazilikában imádkozott Michelangelo Piétája előtt. Ezt írja az Ima című elmélkedésében: „Minthogy az emberek e napokban nem tudnak válaszolni, az Istennel beszéltem. Azt mondtam: Isten, irgalmazz nekünk és könyörülj rajtunk. A hatalmas templomban csend volt. A kora reggeli órákban szinte senki sem tartózkodott a bazilikában. Ott álltam a Szűzanya térdén fekvő Krisztus szobra előtt, és megértettem valamit. Az Isten mindig felel, de mi ezt nem értjük rögtön.”

Nos, kedves Testvérek, sokszor állunk így mi is Isten előtt. Nem értjük a Jóistent. De egyszer majd megértjük. Minket ez sem tántorít el tőle, mert szeretjük őt nagyon. Bízunk benne és könyörgünk hozzá. Nemcsak személyes ügyeinket visszük elé, hanem azét a kontinensét is, ahol élünk. Sajnos tudjuk, hogy Európában nagy baj van. Szinte naponta hallunk terrorizmusról, lövöldözésekről, emberek meggyilkolásáról, lányok, asszonyok megerőszakolásáról – és most legutóbb a vírusról is. A Magyarok Nagymamája bennünket eddig megkímélt, és reméljük, ezután is meg fog kímélni. Köszönjük meg ezt is neki és a Jóistennek újból és újból! Köszönjük meg mindent, amit az elmúlt időszakban kaptunk. És kérjük – ha valódi bűnbánatra talán nem is jutottunk –, a Jóisten szándékunkat fogadja bűnbánat gyanánt.

Fekete Istvánnak van egy regénye, Gyeplő nélkül a címe. A történet szerint sétál egy ifjú pár. Felnéznek az égre. Azt mondja a férj: „Látod azt a halványkék csillagot? Azt a magyar néphagyomány Mária szemének nevezi. Aki abba belenéz, elfelejti a rosszat, és megnyugszik.” Bele akarunk nézni Mária szemébe. Azért járunk Máriapócsra, hogy tekintetünket rá is szegezzük, és elfelejtsük a rosszat, megnyugodjunk, lendületet kapjunk, többletet, valami pluszt, amellyel megint erőre kapunk, és Mária tekintetével nézzünk másokra és további életünkre is.

Kisap koromban búcsú alkalmával az volt a feladatunk, hogy egy kendővel letöröljük azt a képet, amelyet megcsókolnak az emberek a kegykép alatt. Akaratlanul is sok fohászt, kérést, hálát hallottam, amit ott az emberek elrebegtek. Egy tarkabarka, színes, bő szoknyás, piros papucsot viselő cigány asszony is megérintette ajkával a képet, és a maga egyszerű módján ezt mondta:

„Kezét csókolom, Szűzanya!”

Ezzel az egyáltalán nem magasztos köszöntéssel köszöntjük mi is a Szűzanyát:

„Kezét csókolom, Szűzanya, mindkét keziddel áldj meg minket, és segíts meg bennünket, hogy jó kéréseink teljesüljenek!

Minden reményünket beléd helyezük, Istennek szent Anyja, őrizd meg bennünket a te oltalmad alatt. Könyező pócsi Szűzanyánk, könyörögi érettünk! Amen.”

KÁNYÁDI SÁNDOR

Valami készül

Elszállt a fecske,
üres a fészke,
de mintha most is
itt ficserészne,
úgy kél a nap, és
úgy jön az este,
mintha még nálunk
volna a fecske.

Még egyelőre
minden a régi,
bár a szúnyog már
bőrét nem félti,
és a szellő is
be-beáll szélnek,
fákon a lombok
remegnek, félnék.

Valami titkon,
valami készül:
itt-ott a dombon
már egy-egy csósz ül:

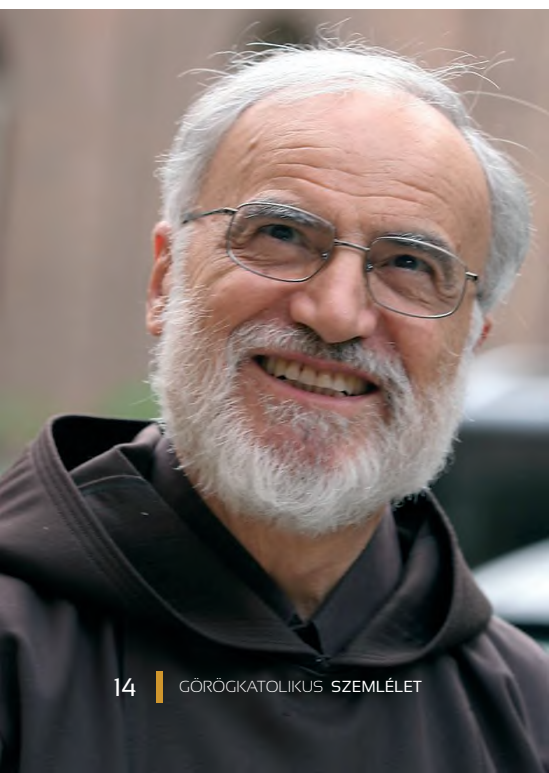
Nézd csak a tájat,
de szépen őszi.

Van Isten! És ez elég!

A Pápai Ház (a Szentatya és közvetlen munkatársai) minden évben tart adventi és nagyböjti elmélkedéseket a Redemptoris Mater pápai magánkápolnában. Az alábbiakban a 2018-as első adventi elmélkedést olvashatjuk, melyet P. RANIERO CANTALAMESSA kapucinus atya tartott. A cím Assissi Szent Ferenc egyik utolsó mondása, melyet szenvedéssel teli időszakában mondott. Az elmélkedést Vértesaljai László SJ atya fordításában adjuk közre.

Legfontosabb dolog az Istennel való személyes kapcsolatunk

„Az egyedül fontos dologgal szeretnék most foglalkozni, vagyis az Istennel való személyes kapcsolatunkkal” – nyitotta meg beszédét a szónok, hiszen a „lélek az élő Istent szomjazza” (Zsolt 42,2). Napjainkban lázasan kutatunk az élet után idegen bolygókon, miközben nem vesszük észre a köztünk élő Istent. Pedig Szent Ágoston is int már bennünket: „Te velem voltál, de én még nem voltam veled.” Vegyük észre az Isten jeleit, kopogtassunk az ajtaján, hiszen ezt maga Jézus kéri tőlünk. A szónok Avilai Szent Teréz híres mondását idézte: Semmitől ne félj, semmi meg ne retentsen. Minden elmúlik. Egyedül Isten marad ugyanaz... Ha Isten a tiéd, semmi nem hiányzik: Isten egyedül elég!”

Figyeljünk a konkrét dolgokra!

A Szentírás, főként a zsoldárok világa meg nem szűnően int arra, hogy keressük az élő Istent, aki után testünk és lelkünk úgy eped. Ebben a keresésben sajátos módon a dolgok, a tárgyak, a dolgok segítenek bennünket. Hitünk e lázas keresésben nem az eszméktől kap választ, hanem az élő Istenre vágyozzik, őt felfedezni nem elvonatkoztatás, hanem valóság. A szónok idézte Sartre, az ateista filozófus tapasztalatát, aki egy gesztenyefa alatt fedezi fel egyáltalán a létezését, amint megpillantja annak gyökereit. Isten konkrét valóságának észrevételében a konvertiták példái segíthetnek, mint a 23 éve elhunyt André Frossardé, aki meggyőződéssel vallotta, hogy Isten nincs, nem létezik. Míg nem belép egyszer egy templomba, ahol két imádkozó embert lát. Az egyik maga elé mormolja a szót, „lelki élet”, mire a hitetlen ember lelkében mint egy lavina zúdul át Isten létének a bizonyossága. Kitér a templomból, ahol barátja riadtan kérde: Mi történt veled? André Frossardé válaszol: „Katolikus vagyok!” Majd kevéssel később pontosításként hozzáteszi: „Apostoli és római katolikus.”

Az égő csipkebokor tapasztalata

Észrevétel! – hangsúlyozta az Isten személyes létezésének elérési módját Cantalamessa atya. Észrevenni a jelenlétét, ahogy Mózes a pusztában találkozott az Istennel az égő csipkebokornál (Kiv 3,1k). Sarutlanul kell megközelíteni az Isten-jelenlét helyét, mire az Isten maga mutatkozik be. Az „Én vagyok” ismert formula helyett azonban az eredeti szöveg így szól: „Én vagyok, aki itt vagyok, aki számodra vagyok.” A gesztenyefa gyökerének, a lelki élet Istenségének a tapasztalata a je-

lenlét megtapasztalása, a jelenlét megérezése. Az egyházatyák között a görög Nisszai Szent Gergely Isten ismeretéről úgy tanít, mint Isten jelenlétének a megérezéséről. A Pápai Ház szónoka ismét zsoldárvershez folyamodott, mely Istent egyszerűen sziklának mondja: „Az Úr az én sziklám” (Zsolt 18,3). Ez a konkrét és merész hasonlat az egész kinyilatkoztatást átszövi, és többnyire nem is hagyta meg eredeti formájában, hanem körülírták: oltalom, menedék, üdvösség. De a szikla éppen nem egy elvont fogalom, hanem tapasztalható, konkrét valóság. Ha pedig Isten szikla, akkor nekünk sziklamáshoz kell lennünk! – szögezte le a szónok.

Van Isten, és ez elég nekem!

Végül Cantalamessa atya saját rendi hagyományából merített egy szép gondolatot. Szent Ferenc élete végén sokat szenvedett attól, hogy rendtársai eltértek attól az úttól, amit számára az Úr kijelölt. A lélek sötét éjszakáit élte meg, míg nem hallja az Isten szavát: „Talán téged tettelek meg az én rendem pásztorának? Ne gyötrődj, még ha csak három testvérré sorvadna a rend, segítségem állandóan megmarad.” Ferenc erre így kiáltott: „Van Isten, és ez elég nekem!” Tanuljuk meg elismételni ezeket az egyszerű szavakat! – kérte elmélkedése végén a kapucinus szónok: Van Isten, és ez elég nekem!

POLGÁRI LÁSZLÓ

Adventi gondolatok

Ha egy ünnepre készülünk, érdemes megnézni, hogy mi volt a helyzet a világban Jézus Krisztus születésekor. A római légiók innen a Dunántúlról éppen ekkor indultak a mai Csehország meghódítására. Nem sokkal ez előtt igázták le a germánokat, és rohanták le Egyiptomot. Róma urai dőzsöltek, a tömeg azonban éhezett. A birodalom 50 millió lakosából 40 millió rabszolga volt. Nyomor, szenvedés az egyik oldalon, hitetlenség és pazarló fényűzés a másikon.

Ma sincs másképp. Rengeteg az elnyomott, a szükségét szenvedő a világ egyik részén, és a gazdag, a fényűzően élő a másikon. Lelki nyomor, tudatos megtévesztés, nyereség- és hatalomvágy lett divatos korunkban. Két ügyvéd találkozásáról olvastam a következő párbeszédet. Egyikük karácsonyfával siet hazafelé. A másik kérdezi: Te még hiszel ebben? Tudod, a gyerekek miatt kell – válaszolja a másik. Szegény, azt gondolja, hogy a hit és a szeretet pótolható plafonig érő karácsonyfával!

Mi kell akkor karácsonyra? Szent Pál apostol az ehezusiakhoz írott levélben ezt írja: „Ébredj, te álmos, támadj föl holtodból, mert Krisztus rád ragyog!” Advent = Ébresztő! Isten bekiabált karácsonykor a pálya szélére az étellel játszadózó embereknek: ébredjétek! Nem ezért van az élet! Persze tette mindezt a maga bölcs, szelíd módján. Elküldte hozzánk a Fiát, apró gyermekként. Ő ébreszt minket – szeretetről, szelidségről elfeledkezett embereket – a mosolyával.

Mit mond a betlehemi jászolban Isten Jézus Krisztus születésével? „Ember! Mindennél jobban szeretlek! Lásd, még a Fiamat is rád bízom. Fogadjátok, hallgassátok szeretettel, és kövessétek tanítását. Fogjátok meg a kezét, és ő felemel titeket az örök élet magasába!” Aki megértette és komolyan vette a történelem során Isten karácsonyi üzenetét, annak gyökeresen megváltozott a gondolkodása és az élete.

Szent Lőrincről írják, hogy amikor a pogány bíró kínzásokkal arra akarta rávenni, hogy adja elő az egyház rejtett kincseit, egy kis időt kért. Elment, és odavezette a bíró elé a város szegényeit. „Íme, itt vannak! – mondta. – Ők az egyház kincsei.” Szent Cecília – gazdag római polgárként – felszabadította rabszolgáit. Egyenrangú emberként bánt velük. Vele laktak palotájában, ő pedig együtt dolgozott velük a földeken. Egy olyan korban, amikor egy előkelő rómainak a szegénység, a betegség és a munka a legnagyobb szegény volt.

Hogyan lehet elérni ezt a lelkiületet? ADVENT = BÖJT.

Néhány meghatározás a keleti atyáktól a böjt lényegéről:

Szent Bazil: Ádámon keresztül minden embernek szólt a figyelmeztetés: Ne egyél a jó és rossz tudás fájáról! Nem tartotta ezt be, és mi sem mindig. A böjt első feladata: vissza az eredeti szabályhoz – mindig, minden élethelyzetben megkérdezni az Urat: Jó ez nekem, Istenem? A böjt nemcsak megtartóztatás az ételtől, hanem megtartóztatás a szemek járásától is. A helytelen kívánságok eltértenek minket a helyes úttól. Válogassuk meg, hogy mit nézünk, hallgatunk, olvasunk. A jót vegyük észre és tegyük szavá a böjt időben.

Aranyszájú Szent János: A madár sem tud repülni szárnya nélkül. A böjt sem folyhat ima és irgalmasság nélkül. Az ész tudatos munkája és a lemondás kevés. Ima és megbocsájtó, felemelő, esélyt adó szeretet is kell. Ne hanyagold el a munkát. Ahol tettek vannak, ott van a jutalom is!

Szent Makáriosz: Aki nem tesz jót másokkal – baráttal vagy elenséggel –, azt elítélik, mint a talentumát elrejtő szolgát.

Lépcsős Szent János: Ne csodálkozz, hogy mindennap elesel. Ne hagyj abba, állj fel bátran! Órangyalod becsüli és segíti küzdelmedet a jóért.

Szír Szent Izsák: Aki alázatos – bár megsértették –, nem háborodik fel, s nem szól semmit saját védelmére. Önuralom, szelidség és bölcs hallgatás a böjt hozadéka.

Hogyan változik meg az imádkozó és böjtölő ember hozzáállása a másik emberhez, karácsony felé haladva? Ha már így látjuk a másikat: „Ő igazán jobb ember nálam!” Így lassan – a másik megítélése helyett – felfedezi a másikban az értéket, és önmagát sem helyezi magasabbra, mint ahol Isten rendelte helye van.

Ilyen eredménnyel járjon mindannyiunk karácsonyi böjtölése.

Az adventi koszorú gyertyáinak egyre növekvő fénye jelezze nekünk a Krisztus hozta világosságot.

Az ima és a böjt segítsen jobban látni önmagunkat és társainkat!

Nagy Szent Joannikiosz atya

(November 4.)

Nagyon sokféleképpen lehet megélni a kereszténységet. Nyilván ebben közrejátszik mindenkinek a sajátos karaktere, neveltetése, környezete. De mennyire nevezhetjük magunkat jó keresztényeknek? Ha már Szent Benedek a 6. században azt írja Regulája végén, hogy bár törekednek a krisztusi életre, szinte középszerűek a 3-4. század szerzeteseinek, remetéinek buzgóságához képest – akkor mit mondjunk mi magunkról a 21. században?

Még ha az átlagkeresztény igyekszik is az isteni és egyházi tanítás és erkölcs szerint élni, bizonyos szenteknek az életpéldája, akik teljesen az imádságnak adták át magukat, teljesen idegen számára, esetleg felöltik benne az a gondolat, hogy ezek az emberek „nem voltak jók másra,” alkalmatlanok voltak a „normál” világi életre. És ezzel akár fel is mentik magukat az alól, hogy Istenhez közelebbi életet éljenek.

Mások akár az Egyházon belül is a tevékenységre, a szociális-karitatív munkára, különböző csoportok, szervezetek, programok szervezésére helyezik a hangsúlyt. Valóban, ezek fontos dolgok, részei az Egyház küldetésének. De ha nincs mögötte egy, az átlagosnál mélyebb, kitartó és folytonos imádság, ezek az „egyházi művek” előbb-utóbb kiüresednek, felszínessé válnak, és – sajnos – a kétszínűség felé vezetnek. Mert úgy hirdetjük Isten ígését, hogy közben valójában nem hallgatjuk őt.

A mai környezetben szeretünk mindent késszen kapni, vagy a lehető leggyorsabb, legkényelmesebb, leggazdaságosabb módon megszerezni. Ez a világi mentalitás azonban teljesen összeegyeztethetetlen az Istennel való kapcsolattal és általában a hit dolgaival. S talán az Egyház legnagyobb problémája is az, hogy a sokféle buzgóság, kezdeményezés stb. ellenére hiányzik az Isten iránti „lángoló szeretet”. Nagy Szent Joannikiosz pontosan ennek a lángoló szeretetnek a példája, ami ugyan hosszú éveken át tartó magányt, imádságot és elmélkedést, a világtól való elfordulást jelentett, de pont ez alapján lehetett később áldás az egyes emberek és a világ számára.

Szent Joannikiosz a kis-ázsiai Bithüniában született 752-ben. Szülei igen szegények voltak, így nem tudtak gondoskodni a taníttatásáról sem. Gyerekkorától a család szarvasmarhát gondozta – ez volt az egyetlen vagyonuk –, de már ekkor hajlott a magányra, az imádságban való elmélyedésre.

Az ikonromboló Izauri Leó (más források szerint V. Konstantin) császár idejében a bolgárokkal való háborúhoz a városokból és falvakból besorozták a fiatalokat, köztük Joannikioszt is. Társai csodálták nemcsak nemes természetét, de rendkívüli bátorságát is, amellyel honfitársaiért harcolt, és félelmet ültetett az ellenség szívébe. Többször kitüntették hőstetteiért – parancsnokai és maga a császár is. Hat évig harcolt a seregben, de lelkére súlyosan nehezedett ez a világi dicsőség. Egyes források szerint ekkor tudatlanságában még ő maga is elvetette az ikonok tiszteletét.

Végül otthagya a katonaságot, vágyott a magányra, hogy a világi dicsőség helyett Isten dicsőségéért harcolhasson szívében. Találkozott egy szerzetessel, és tanácsára először a bithüniiai Olymposz hegyén lévő monostorba vonult két évre, de előtte figyelmeztette, hogy hiába sanyargatja testét, amíg a szent ikonok tiszteletére nem tér vissza. Joannikiosz szigorú bűnbánatot tartott, és tény, hogy a későbbiekben kapcsolatban állt a kor legnagyobb

szensteivel: Sztudita Szent Tivadarral és Szent Metód konstantinápolyi pátriárka hitvallóval. A monostorban elsajátította a szerzetesi szabályokat és az engedelmisséget, megtanult írni és olvasni, és megtanult harminc zsolnárt kívülről.

Isten rendeléséből hosszú éveket töltött remeteségben, éjjel-nappal imádságban és zsolnározásban. Minden zsolnártvers után betoldott egy rövid fohászt, ami tőle származik, és amit mi is mondunk az esti zsolozsmában: „Reménységem (bizodalمام) az Atyaisten, menedékem a Fiúisten, védelmezőm a Szentlélek Isten. Szentháromság, dicsőség néked!” Egy idő után megkapta a szerzetesi tonzúrát, különböző monostorokban élt, megtanulta kívülről a teljes zsolnároskönyvet, végül az Antidiosz-monostorban telepedett le. Hetven évet töltött aszketikus életben.

Isten kegyelméből elnyerte a jövő látásának adományát, és számtalan csodát tett. Levitált imádság közben, láthatatlanná tudott válni, és másokat is láthatatlanná tudott tenni az emberek előtt. Egy alkalommal görög foglyokat vezetett így ki a börtönből. Tűz és méreg nem árthatott neki, ördögi behatástól szabadított meg szenvedőket, és számtalan embert vezetett tanácsaival és imádságával az üdvösségre. Előre látta halála napját is. 846-ban, 94 éves korában tért meg az Úrhoz.

EGRI TIBOR

A királyi menyegző példabeszédének margójára

„A mennyek országa hasonlít a királyhoz, aki menyegzőt rendezett a fiának. Elküldte szolgálait, hogy szóljanak a meghívottaknak, jöjjenek a menyegzőre! Azok nem akartak jönni. Erre más szolgálkat küldött: Mondjátok meg a meghívottaknak, hogy a lakomát előkészítettem, ökreimet és hizlalt állataimat leölettem, minden készen van, gyertek a menyegzőre! Azok nem törődtek vele, az egyik a földjére ment, a másik meg az üzlete után nézett. A többiek a szolgálknak estek, összeverték, sőt meg is ölték őket. A király ennek hallatára haragra lobbant. Elküldte csapatait, a gyilkosokat felkoncoltatta, városaikat pedig fölégette. Aztán így szólt szolgáljaihoz: A menyegző ugyan kész, de a meghívottak nem voltak rá méltók. Menjetek ezért ki az útkereszteződésekre, s akit csak találtok, hívjátok meg a menyegzőre! A szolgálk ki is mentek az utakra, és összeszedtek mindenkit, akit csak találtak, jókat, gonoszokat egyaránt. A menyegzős terem megtelt vendégekkel. Amikor a király bejött, hogy lássa a vendégeket, észrevett egy embert, aki nem volt menyegzőre öltözve. Megszólította: Barátom, hogy kerültél ide, amikor nem vagy menyegzőre öltözve? Az elnémult, a király pedig megparancsolta a szolgálknak: Kötözzétek meg kezét-lábát, s dobjátok ki a külső sötétségbe. Ott sírás és fogcsikorgatás lesz. Sokan vannak a meghívottak, de kevesen a választottak.” (Mt 22,2–14)

Gyermekkorom legszebb élményei közé tartozik a szombat reggeli bevásárlások emléke. Tisztán emlékszem, amikor édesanyám megkért, hogy mint komoly, meglett férfiember, sétáljak már el a „kiszoltba” a reggelihez friss kenyeret venni. Büszkén és felelősségteljesen indultam útnak, tudván, hogy a családom reggelijének a sorsa az én kezemben van. Gondosan választottam ki a legropogósabb kenyeret, majd a jól végzett munka örömevel indultam haza.

Ám a hazafelé vezető úton megtörtént a baj: nem tudtam ellenállni az ínycsiklandóan illatozó kenyér csábításának! Körbenéztem, hogy

nem lát-e valaki, és nagyot haraptam a kenyér serclijébe. Csodálatos íze volt! Puha, meleg és mégis ropogós. Miközben az ízét élveztem, jutott eszembe a felismerés – hogyan fogom ezt otthon megmagyarázni. És jutott eszembe számtalan „szebbnél szebb gondolat,” ám egyik sem volt megnyugtató és legfőképpen igaz. Így amikor hazaértem, lehajtott fejjel és szégyenkezve tettem vallomást: „Anyá, én beleharaptam a kenyérbe!” A válasz azonban engem is meglepett: dorgálás helyett édesanyám levágta a kenyér másik végét is, és nekem adta! „Tessék, fiam – gyermekkoromban én is a serclit szerettem a legjobban, és mindig beleharaptam a végébe!”

Ilyen jól még soha nem esett a kenyér! És miért? Mert akkor és ott, gyerekfejjel, megsejtettem valamit Istenünk gondviselő szeretetéből – egy egyszerű bevásárláson keresztül! Hiszen Isten feladatát ad. Nem azt, hogy kenyeret hozunk, hanem hogy táplálék, kenyér legyünk a ránk bízottaknak. Eledel az éhségben, ital a szomjúságban. Nem magunkat kell szétoztani, hanem őt, az élet kenyerét. És menyegzőre hív, ahogy tette az evangéliumi példabeszéd királyembere is. A lakomán pedig a legnemesebb eledelt szolgálja fel: önmagát! Az élet örök kenyerét, az Oltáriszentséget. Teljesen, egészen és visszavonhatatlanul.

Visszautasíthatom a meghívást. Kereshetek és találni is fogok kifogásokat. Azok mindig vannak. Fejemre húzhatom a párnámat, felhangosíthatom a tévét, hogy ne halljam a harang hívogató hangját. Azonban így ön magam leszek szegényebb, és talán a legszegényebb. Mert nem ehetem az élet kenyerét, és ön magam sem válok kenyérré! És nem tapasztalhatom meg, hogy mit jelent az, hogy valaki minden bűnöm és hibám ellenére is őszintén szeret, és megbocsát! Fogadjuk el a meghívást! Harapjunk bele az élet kenyérébe, hogy egész létünket átváltoztathassa a kenyér és a lakoma semmihez sem fogható, üdvhozó valósága!

A Nyíregyházi Egyházmegye honlapján
(nyirgorkat.hu) minden vasár- és ünnepnapon
hasonló, rövid elmélkedést olvashat
Lelki táplálék minden időben címmel.

Megtörettetés nélkül nincs csoda

LACZKÓ ZSOLT ATYA kereszthordozó gondolatai
a Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepén

Az alábbiakban Laczkó Zsolt görögkatolikus kórházlelkésznek a pap testvéreihez, barátaihoz és minden hívő emberhez szóló levelét olvashatjuk, amelyet a Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepére fogalmazott meg.

Főtisztelendő Atyák, kedves Testvérek!

28 éve, amikor pap lettem, úgy éreztem: szeret az Isten. Most, hogy meghívott a keresztútjára, úgy érzem: végtelenül szeret az Isten. Augusztus 6-án fogalmazódott meg bennem mindez, papszentelésem évfordulóján. S idén, e napon, köszönet Kocsis Fülöp érsek atyának, egy díszeset is kaptam, nem csak a fájdalmas keresztet.

Valamilyik misztikusnál olvastam – eddig nem tudtam –, hogy Jézus a keresztúton, amikor háromszor is elesett annak súlya alatt, úgy esett el, hogy arccsontja is eltört. Ez is egyik értünk viselt szenvedése. Lehet, hogy az Úr megadta nekem arcának fájdalmát, mint az ő végtelen szeretetének ajándékát?

Már régóta végzem úgy a Szent Liturgiákat, hogy a kenyér, a Bárány, „aki megtörhető, de meg nem osztható, ki mindenkor eledelül szolgál, és soha el nem fogyasztható,” nemcsak Krisztus teste, hanem kicsit én is az Isten kezében, aki széttör, hogy táplálék legyek, és példammal erőforrás sokak számára... Ez a gondolat egybecseng papi jelmondatommal is: „Van itt egy fiú öt árpakenyérrel és két hallal” (Jn 6,9). Megtörettetés nélkül nincs csoda.

Novemberi műtétem után, január-februárban harminchárom sugárkezelést kaptam. Két hónapja egy implantátumlemez és csavarjait kellett kivenni az arcomból, mert állandó gyulladást, gennyes sipolyt okozott.

„Láttam a folyót, melyen mindenkinek át kell kelni,
hogy Isten országába jusson. A folyó neve: SZENVEDÉS.
Láttam a hajót, mely mindenkit átvisz a folyón.
A hajó neve: SZERETET.”

(Keresztes Szent János)

Két hétre rá egy elhalt csontdarab került ki. Most újabb beavatkozás lesz. A sugárterápia miatt a beültetett szárcapocscsont is károsodott, egyik része az elhalás miatt kihegyesedett, és átszúrja a bőrömet. De még várnak rám a rekonstrukciós műtétek is.

Továbbra is derű, béke és öröm van a lelkemben. Úgy érzem, a papi élet, a pasztorális siker nem létezik a lándzsa meg a szögek nélkül. A szenvedésen keresztül alakít az Atya, Fiának képmására. Keresztre kell feszülnünk. Ez a szülés vagy a születés fájdalma. Szent II. János Pál pápától tanulom: bátorság kell szembenézni a viharokkal. Ő hősiesen viselte a betegségét. Visszautasította, hogy elrejtőzzön, soha nem tagadta testének gyengeségét. Ezzel is segített minden betegnek, akik tőle példát vehettek. Azok, akik szenvednek, méltók a tisztelőre. Össze kell törni, hogy ragyoghassunk. Krisztussal keresztre vagyunk feszítve (vö. Gal 2,20). „A hűséges szolga nem érzi sebeit, amikor szerelmesen szemléli az ő Királya sebeit” (Szent Bernát).

Talán annyira felszínesek lettünk, világiak, hogy nem könnyű a testi szenvedés tanúságtételének igazságát megértenünk. Krisztus keresztje nem elmélet, hanem hihetetlen szenvedés és hihetetlen szeretet. Helytállás. Nincs papi szolgálat Krisztus keresztjében való osztozás nélkül. A szemlélődő és csendes Istenre figyelés alakít át, és ad erőt a terhek cipelésére. Az imádság, mely Isten gyermeki keresése. Egész életemben Istenről beszéltem, most Istennel beszélek. Persze fontos a tudás, a tudomány, a teológia, de a kincs nem a tudásban van. Az igazi kincs: a mi barátságunk Istennel. Isten nem okoskodás. Tanuljunk a szentek tapasztalatából, kudarcaiból is. „Bennem voltál, én meg kint... Velem voltál, én meg nem voltam veled.” (Szent Ágoston: Vallomások, XVII. feje.)

Az a pap tudja az Istennel való találkozását másokkal is érthetően megosztani, aki bensővé tette életét. Semmi sem foglalhatja el az Isten, az imádság, az imádság helyét. Előbb az Isten keresni, majd az embert szolgálni... Ez egy döntés, egy jó döntés. (Vannak, akik sehogy se döntenek, vagy rosszul döntenek.) Így sejtethetjük meg megváltásunk nagy titkát, a Szent Kereszt dicsőséges és életet adó kegyelmét: „Atyám, úgy legyen, ahogy Te akarsz” (vö. Mk 14,36; Mt 26,39; Lk 22,42 és Jn 5,30).

Isten áldjon mindnyájunkat, és Szent Keresztjének erejével bátorítson bennünket igazi istenkeresésre és hiteles, tanúságtévő életre!

Alázatos szeretettel: **Zsolt atya**

EMBER

TITKOS PARADICSOM VAGY TE ISTENSZÜLŐ,
MELY MŰVELÉS NÉLKÜL NEVELTE FEL KRISZTUST,
KI AZ ÉLETADÓ KERESZTFÁT ÜLTETTE A FÖLDBE,
S KI ÁLTAL MOST FELMAGASZTALTATVA ÖT IMÁDJUK,
TÉGED PEDIG DICSÓÍTÜNK.

LÁDA BERTALAN

A görögkatolikus egyház és a járványok

Az elmúlt néhány hónap folyamán rá kellett jönnünk, hogy az eddig megszokott életünk milyen könnyen megváltozhat, akár egyik napról a másikra. Elég hozzá egy vírus, egy járvány, és máris le kell mondani a tervezett nyaralást, nem mi dönthetjük el, mikor megyünk bevásárolni. Nem járhatunk liturgiára, szentmisére. Különösen rossz esetben pedig akár otthonainkat sem hagyhatjuk el engedély nélkül.

Ez a helyzet számunkra mindenképp szokatlan és példa nélküli, de ha történelmi szempontból nézzük, korántsem az. Járványokra, akár világméretűekre is (persze erről csak a kor viszonyai között beszélhetünk, ahol a világ főképp Európára korlátozódott) számtalan esetben volt példa a múltban.

A történelem során számos járvánnyal meg kellett küzdeni az embereknek. A középkor embere a pestist tartotta a legveszélyesebbnek, amit a 19. századra a kolera váltott fel. Most a debreceni Görögkatolikus Püspöki Levéltár iratai segítségével mutatunk be ezek közül néhányat a 18. és a 19. századból.

A kolera megjelenésekor az emberek – a pestisre vonatkozó középkori hiedelmekkel ellentétben – a betegséget elsősorban nem isteni büntetésnek fogták fel, hanem a tudomány segítségével próbálták megtalálni rá a magyarázatot. Ennek köszönhetően a kolera lett a történelem első alaposan dokumentált betegsége. Ez volt az első járvány, amely a közigazgatás, a közegészségügyi szervezetek figyelmébe került. Sőt, végső soron a kolera indította el azt a folyamatot, amelynek hatására a ma ismert egészségügyi intézményrendszerek kiépültek. A levéltárban található dokumentumok azt mutatják, hogy az egyházak, jelen esetben a hazai görögkatolikusok is foglalkoztak a járványhelyzettel, sőt néhány esetben, mint azt látni fogjuk, intézkedéseket is hoztak a hívek biztonsága érdekében.

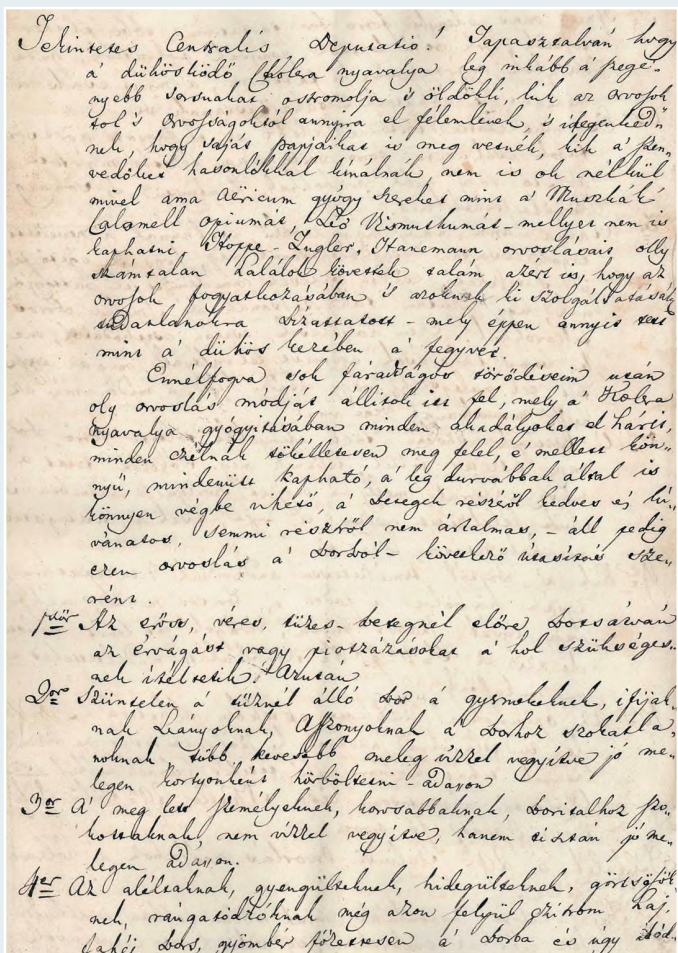
A kolera Indiából 1829-ben jött át Európába. Először Oroszországban jelent meg a betegség, az északi tartományokban és Perzsián át a Kaszpi-tenger vidékén. 1830-ban Moszkva, 1831-ben egész Oroszország, Svédország fertőzött lett, majd augusztusban Bécs, Berlin, utána Magyarország és Anglia került sorra. A következő évben a betegséget áthurcolták Amerikába is.

Erről a járványról találhatóak először források a levéltárban. Az 1831-ben keletkezett, a bécsi Fő Hadi Tanácstól származó német nyelvű instrukciók pontosan leírják a kolera tüneteit, s a kezelésre is adnak a kornak megfelelő irányelveket. A betegséget gyors lefolyásúnak mutatja be: „sokaknak sorsa 24 óra alatt elválílik, némelyek már az első 7, 10 vagy

12 órák alatt kivégződnek.” Leírja a javulás folyamatát is, ugyanakkor felhívja a figyelmet arra, hogy a betegetől őrizkedni kell.

Több, a mai ember számára már különösnek ható megelőzési módot és gyógyírt is megemlít: „Jó az ételbe kevés borsot, paprikát tenni, jó reggel kevés pálinkát, egy-két pohár bort inni.” A gyógymódok között a citromfű, bors- és fodormenta teát, valamint az ópiumot említi. Ugyanakkor előírja a beteget látogatóknak az ecettel való kézmosást.

Ezt a körlevelet a hajdúkerületek közgyűlése azzal a felhívással juttatta el a görögkatolikus püspökhöz, hogy azt mielőbb minden „Tiszteltendő Parókus és Prédikátor urakkal” közzé kell tenni szíveskedjék. Arra, hogy miért kérték a püspöktől a hajdúkerületek a rendelkezések kihirdetését és eljuttatását a parókusokhoz, Jóna István nagykállói főorvosnak és táblabírónak a Vármegei Törvényhatósághoz intézett leveléből kapunk választ (GKPL IV-2-a 58/1831). Az 1831-ben kelt írás beszámol arról, hogy a betegek „az orvosoktól és orvosságoktól annyira elfélemlenek, s idegenkednek, hogy saját papjaikat is megvetnék, kik a szenvedőket hasonlókkal kúrálnák”. Az orvoshiány miatt a papok is ellátták a betegek gondozását, s a járvány megfékezése érdekében a híveket is igyekeztek tájékoztatni a megfelelő védekezésről. A főorvos tíz különféle gyógymódot sorol fel, a teákon, forralt boros kúrákon keresztül az érvágáson át egész a klórmész gőzének belelegzéséig vagy az ópiumig. Érdekes talán, hogy már ekkor megjelentek kuruzslók, akik különféle, sok esetben inkább káros csodaszerekkel igyekeztek gyógyítani a kórt.

Jóna István nagykállói főorvos és táblabíró a Vármegei Törvényhatósághoz intézett levelének részlete (1831)

A kolera 1848-1849-ben okozott ismét komolyabb veszteségeket Magyarországon. Ekkor Hajdúdorogon a kerületi tisztii főorvos, dr. Kazintzi Sámuel már a város népéhez is intézett kiáltványt (GKPL IV-2-a 145/1849.). Ebben leírja a betegség tüneteit, s azt, hogy mily módon lehet elkerülni azt, amiben azért még szerepel néhány, ma már kevésbé tudományosnak ható elképzelés is, mint például a nagy indulatok, a harag vagy a búsulás, szomorúság elkerülése.

1866-ban, továbbá 1868–75-ben újabb járványok pusztítottak Európában, melyek következtében közel egymillió ember halt meg. Az 1873-as kolerajárvány idején a hajdúkerületek alkaptánya több olyan intézkedést is hozott, ami a görögkatolikus egyházat is érintette. Kérte a betegségmegelőzésnek és a szükséges óvintézkedéseknek a kihirdetését a hívek között. Ezenkívül pedig később a járvány terjedése miatt betiltatta az augusztusra és szeptemberre tervezett búcsúkat Máriapócsan (GKPL IV-2-a 64/1873.). Ezt a döntést azzal indokolja, hogy a búcsúkat sokan látogatják a szegények közül, akik között a járvány a legjobban terjedt. Az utolsó nagy, demográfiai változást is előidéző járvány második évében éhínség is felütötte fejét az országban. Becslések szerint a kolera 1872 és 1874 között 400-450 ezer áldozatot követelt hazánkban. A csapást nagyon jól mutatja, hogy a népesség száma csak 1880-ra közelítette meg az 1872 előtti szintet.

Ezután a járványok ereje és száma is visszaesett. Az első világháborúig ugyan több járvány is végigsöpört az országon, de az áldozatok száma a korábbiaknak csak 1-2%-át érte el. Ez nagyban volt köszönhető a védekezés rutinszerűvé válásának, a higiéniai körülmények javulásának és persze az orvostudomány fejlődésének is.

A kolera egyik legnagyobb veszélye abban rejlett, hogy terjedése sokáig ismeretlen volt. Két álláspont létezett a járvány terjedésével kapcsolatban. Az első szerint a levegő romlottsága s az abban tenyésző „csírák” okozták a betegséget, míg a másik elképzelés szerint az emberi érintéssel terjed. Ez utóbbi elképzelés volt inkább elterjedt, ezért is rendeltek el a hatóságok sok esetben vesztézarat, karantént vagy a fertőzöttek izolálását. Ha ezen eljárások nem működtek, azt rendszerint a hiányos kivitelezésnek tudták be. A kolera kórokozójának és terjedési mechanizmusának ismerete nélkül a beteget ellátók és az orvosok a védekezés és a gyógyítás terén is sötétben tapogatóztak. A hivatalos szervek a lakosságot próbálták különféle tanácsokkal ellátni, s gyógyszereket, a betegség tüneteit enyhítő készítményeket ajánlottak, többek között ópiumot, kámforszeszt, rummal, ecettel vagy citrommal kevert ivóvizet, bort.

Robert Koch német orvos csak 1884-ben ismerte fel a kolera kórokozóját.

A francia *Le Petit Journal* 1912. decemberi számának borítója: a kolera söpör végig Európán

Munkájának eredményeképpen hatékony intézkedéseket lehetett fogantatni a kolera terjedésének megakadályozására. A 19. század folyamán Európán hat hullámban végigsöpört kolera, noha emberek tízmillióinak halálát okozta, olyan típusú demográfiai válságot nem okozott, mint a nagy pestis, jelentősége más területen mutatkozott meg. Az orvosok a tudomány segítségével próbálták megtalálni rá a magyarázatot és a gyógymódot. A kolera lényegesen felgyorsította a közegészségügy és a városi infrastruktúra, különösen a vízvezeték- és csatornahálózat fejlődését. A járvány visszaszorításában döntő jelentőségűnek bizonyult, hogy felismerték az ivóvíz szerepét a betegség terjedésében. Ez volt az első járvány, ahol egyfajta nemzetközi együttműködés alakult ki a járvány elleni védekezésben. Noha Európában teljesen sikerült felszámolni a kolerát napjainkra, a világ más tájain nem tűnt el teljesen; ha természeti katasztrófák történnek, és összeomlik a köztisztasági rendszer, ma is bárhol felütheti a fejét. Egyébként egyszerű klórozással is elejét lehet venni a járványnak, a kezelése pedig többnyire tüneti: meg kell óvni a beteget a kiszáradástól.

A források alapján azt is elmondhatjuk, hogy a görögkatolikus egyház, hasonlóan a többi felekezethez, mindent megtett a járvány elleni küzdelemben. Noha a források nem számolnak be liturgiák elmaradásáról, mint ahogy az a pestis idején többször előfordult, a görögkatolikus püspökök, papok így is minden tőlük telhetőt megtettek a hívek védelmében. Erre nagyon jó példa dr. Jóna István levele, melyből látszik, hogy a papok a lelki gyógyításon túl olykor a test gyógyításával, betegápolással is foglalkoztak. Mindezek ellenére a 19. század során a kolera több mint egymillió áldozatot szedett csak a Magyar Királyság területén.

A szerző a **debreceni Görögkatolikus Püspöki Levéltár** levéltárosa

Fő Hadi Tanács német nyelvű tájékoztatója a koleráról (1831)

A Szentföld érdekességei XIV.

Júdea templomai

IVANCSÓ BAZIL

Emmausz

Egyedül Szent Lukács evangéliumában olvasható a leírás, miszerint a feltámadt Jézus két tanítványához szegődött, amikor húsvétvasárnap Jeruzsálemből Emmauszba mentek. A megölt Jézus miatt érzett bánatuk vitte el őket Jeruzsálemből, és képtelenek voltak felismerni a velük beszélgető, feltámadt Krisztust – noha még azt is tudták, hogy a kenetozó asszonyok hajnalban a sírnál jártak, és ott angyalok jelentek meg nekik, akik a Mestert élni mondták (vö. Lk 24,22–24). Ez a két tanítvány nem az apostolok köréből került ki, hiszen Jézusnak egy tágabb tanítványi köre is volt, hetven vagy hetvenkét taggal (vö. Lk 10,1; Lk 10,17). Történetüket a húsvétkeddi Szent Liturgián halljuk minden évben, valamint tizenegy hetente a vasárnapi reggeli szolozsmákon.

Ma több település is pályázik az Emmausz névre. A legvalószínűbb, hogy Emmausz Nikopolisz lehetett az a hely, ahová Jézus két tanítványa tartott. Jeruzsálemtől nyugatra fekszik, a júdeai hegyek és az Ayalon-völgy találkozásánál. A település a 7. században kapott városi rangot, és a bizánci korszak alatt püspöki székhelyű város lett belőle. A feltámadt Krisztus megjelenési helyén tekintélyes méretű templomot emeltek zarándokhely gyanánt, amelyet a muszlim hódítók leromboltak, majd a keresztiesek helyreállították, később ismét rommá lett. Ezek a romok láthatóak jelenleg is. A keleti fal teljesen befejezetten áll, ezenkívül még egy keresztelomedencét, egy polikróm mozaikrészlet és egy kereszties időkben újjáépített templomfalat lehet ma látni.

Emmausz Nikopoliszt, mint legvalószínűbb helyszínt, az is megerősíti, hogy Szent Lukács

szerint 60 stádiumnyi távolságra feküdt Jeruzsálemtől (vö. Lk 24,13). A római stádium 625 lábna, vagyis 184,84 méternek felelt meg. A távolság tehát 11 kilométer – és a település valóban ennyire van Jeruzsálemtől. Nemcsak a távolság pontos egyezése lehetetleníti el a többi, Emmauszra pályázó település igényét, hanem más indokok is: a zsidó korban ezt az egy Emmauszt ismerték; a keresztények az első idők óta kezdve ezt a helyszínt tartották a valószínűnek; valamint a szentté avatott Mariam Bauardi betlehemi kármelita apácának maga Jézus jelölte meg ezt a helyszínt egy látomásában.

Az érdekességek közé tartozik az emmauszi tanítványok személye is. Az egyik minden bizonnyal Kleofás (vö. Lk 24,18), aki Szűz Mária húgának volt a férje. Isten ugyanis Szent Joákimnak és Annának az Istenszülő Szűz születése után is adott még egy gyermeket, akit az evangéliumok – megkülönböztetésül Szűz Máriától – különböző módon jelölnek meg: másik Mária (vö. Mt 28,1), Mária, Jakab anyja (vö. Mk 16,1; Lk 24,10), Mária, Jakab és József anyja (vö. Mt 27,56; Mk 15,47), Mária, Kleofás felesége (vö. Jn 19,25). Ezzel nemcsak azt ismerhetjük meg, hogy Kleofás milyen rokonságban állt Jézussal, hanem Jézus úgynevezett testvéreit is, legalábbis akiket az evangéliumok testvéreknek hívnak: Jakab, József, Júdás és Simon és további lánytestvérek (vö. Mt 13,55–56; Mk 6,3). A testvér a zsidó nyelvben ugyanis nemcsak az édestestvért jelölte, hanem a rokonság egyéb fokait is. A legvalószínűbb tehát, hogy ők Jézusnak az unokatestvérei lehettek. Ez Szűz Mária örök szüzességének kétezzer éves tanítását is megerősíti. A személyek azonosságára még a görög eredeti szöveg is ráerősít: Józsefet a fentebb megjelölt evangéliumi helyek nem József-nek nevezik, hanem József-nek,

Sok keresztény zarándok azt gondolja, hogy Júdeában nincsenek keresztény templomok Jeruzsálemben és Betlehem kivételével. Krisztus Urunk ugyanis ott tette a legtöbb csodáját, onnan indult tanító körútjaira; Jeruzsálemben csak az ünnepekre járt el. Ha nagyobb figyelemmel olvassuk az evangéliumokat, könnyen rájöhethetünk, hogy ez nem teljesen így van. Jézus sokfelé járt Júdeában is (még ha nem is akkora gyakorisággal, mint Galileában), ezek emléket máig templomok vagy emlékhelyek hirdetik.

ami a József becézett alakja (Józsi, Jóska). Josephus Flavius történetíró szerint Kleofás Szent Józsefnek volt a testvére. Amennyiben ez valóban így volt, akkor ritka dolog fordult elő: két fiútestvér (József és Kleofás) két lánytestvért (Szűz Mária, másik Mária) vett feleségül. Caesareai Euszébiosz egyháztörténetíró szerint Emmausz Kleofás szülőfaluja: „Emmausz, ahonnan Kleofás származott, amint azt Lukács evangélista említi, ma a híres Nikopolisz városa Palesztinában” (Onomasztikon 90:15–17).

A másik tanítvány személyét nem ismerjük. A görög hagyomány szerint maga Szent Lukács. A reggeli szolozsma idevonatkozó fényéneke: „Az élet és út, Krisztus föltámadt halottaitól, együtt utazott Kleofással és Lukáccsal, s Emmauszban a kenyértörésnél meg is ismerette magát velük.” Az evangéliumi stihira pedig: „Ó, mennyire bölcs a te ítéleteid, Krisztus! Miként adtat tudtul Péternek a sír lepedő által a te feltámadásodat, Lukács- és Kleofással pedig együtt utazván, szót váltottál velük...” Az azonban, hogy maga Szent Lukács lett volna a másik tanítvány, nem valószínű. Maga Szent Lukács az Antiochiában alakult első, pogányságból megtért keresztény közösség tagja volt az apostoli hittérítések nyomán; Jézust a földi működése során pogányok nem követték, nem hallgatták. Lukács maga írja evangéliumának elején, hogy mindennek gondosan utána kellett járnia (vö. Lk 1,3), így tehát nem lehetett tanítvány. Végül pedig nem ismeri eléggé Galilea és Júdea földrajzát, ami valószínűtlenné teszi, hogy valaha is járt volna ott. A másik tanítvány nevét és személyét tehát nem ismerjük, mindössze annyit tudunk, hogy a hetven vagy hetvenkét követő közül egy zsidó férfi.

Betánia

Ez a falu volt Mária, Márta és Lázár lakóhelye. Jó barátságban álltak Jézussal, ezért gyakran vendégeskedett náluk (vö. Lk 10,38–42; Jn 12,1–11). Ma al-Eizarija várossal azonosítják, ez arabul 'Lázár lakóhelyét' jelenti, és Jeruzsálem óvárosától 2,4 kilométerre keletre található, az Olajfák hegyének délkeleti lejtőjén. Itt van az a sír, amelybe egykor Lázárt eltemették nővérei, és ahonnan Jézus már negyednapos halottként feltámasztotta (vö. Jn 11,1–45). A történetet épp megtörténtének napján, virágvasárnap előtt (Lázár-szombaton) olvassuk fel templomainkban. Két gyönyörű templom: egy római katolikus és egy görög ortodox is hirdeti mindmáig a csodát. A katolikusnak a homlokzatán már messziről szembetűnik a három testvér: Mária, Márta és Lázár. A település legrégebbi épülete egy kétezer éves ház, amely a testvérek lakóhelye volt, szintén népszerű zarándokhely.

Nyelvészeti vita folyik arról mindmáig, hogy a Betánia elnevezés a 'datolyák házá' vagy a 'szegények házá' takarja-e. A helyszínen talált osszáríumokra faragott nevek alapján feltételezhető, hogy Jézus idejében Betániában galileaiak éltek, akik Jeruzsálem közelébe költöztek. Ez megmagyarázhatja, hogy Jézus és tanítványai számára miért tűnt kézenfekvőnek, hogy rendszeresen itt szálljanak meg, amikor Jeruzsálembe látogattak.

Bárki, aki a helyszínt felkeresi, meghatódva és hitében megerősödve távozhat, mivel megrendítő csoda volt ez Jézustól: a halálból való feltámasztás (főleg negyednaposan) nagyobb csoda, mint bármely gyógyítás.

Betlehem, Születés temploma

A betlehemi látogatás minden zarándoklat elmaradhatatlan része. Urunk születési helyén ma egy hatalmas bazilika áll, örök emléket állítva az örömhírnek. A falakon belül Jézus pontos születési helyét is ismerjük, ezt egy csillag jelöli, melyet a zarándokok tisztelettel csókolnak meg.

A templomot Nagy Konstantin császár édesanyja, Szent Ilona császárné építtette, amikor a Szentföldre látogatott, és Urunk keresztjét is megtalálta. A két mellékhajó – ritka módon – két-két oszlopsor választja el a főhajótól. Ezek a legősibb templomok, a konstantini bazilikák

ugyanis a római kori piacokból alakultak ki. A római piaccsarnok kétirányú átjáróház volt, az árusok pedig az oszlopsorok alá rakták ki az áruikat. A keresztények ezt az építészeti stílust vették át, de már kezdetől kelet felé építették a templomokat, a keletre néző bejáratot pedig egy félkörös apszissal lezárták, ez lett a szentély, szintben is megemelve. A háromhajós bazilika a hívek tömegeinek a mozgását is megkönnyítette: a szentáldozás után az oldalhajókban tudtak visszatérni a helyükre (állóhelyükre!). A betlehemi bazilika tipikus példája

ennek a kezdeti, de már akkor is monumentális építészeti stílusnak.

A templomot a római katolikusok és az ortodoxok egyaránt használják, pontos beosztás szerint.

Betlehem, pásztorok mezeje

A Születés templomától nem messze található az a mező, amelyen Urunk születésekor a pásztorok őrizték a nyájukat, és angyaloktól értesültek az Úr születéséről (vö. Lk 2,8–14).

Ma a helyszín nem egy sivár, füves legelő. Található itt egy pásztoroszobros szökőkút és egy sziklabarlang, amelyben a pásztorok meghúzták magukat éjszakára, és amely karámként a nyájuknak is menedéket nyújtott a vihar vagy a farkasok elől. A legszebb azonban egy templomocska, amelyet Antonio Barluzzi tervezett 1953-ban. Neki köszönhetjük a Szentföld legtöbb katolikus templomát. A szecesszió stílusában alkotott, amely a modern irányvonalak közül talán az egyetlen elfogadható és nagyra értékelhető stílus. A templomocska az angyalok által a pásztoroknak vitt örömhírnek állít emléket: Dávid városában megszületett a világ Megváltója.

Burqin, tíz leprás temploma

Kevésbé ismert és látogatott hely Burqin, ahol Jézus tíz leprást gyógyított meg, miközben Galileából Jeruzsálembe ment apostolaival. Közülük csak egy volt hálás a gyógyításért, egy zsidók által megvetett samaritánus. A csoda egyedül Szent Lukács evangéliumában olvasható (Lk 17,11–19), mi a pünkösd utáni 29. vasárnapon szoktuk hallani a templomainkban a Szent Liturgián.

A harmadik legrégebbi keresztény templomnak tartott görög ortodox templom, amely emléket állít a csodának, igen kicsi: a hívek szorosan egymás mellett állva is legfeljebb negyvenen férnek be.

Náblusz, Jákob kútja, Szent Fotiné temploma

Szintén kevésbé ismert és látogatott helyszín Szent Fotiné temploma Nábluszban, Ciszjordánia második legnagyobb városában. Fotiné

volt az a bűnös életű samaritánus nő, akivel Jézus Jákob kútjánál beszélgetett. A történetet egyedül Szent János evangéliuma őrizte meg számunkra (Jn 4,4–42), a húsvéti időszak 5. vasárnapján hallhatjuk a templomainkban.

Szent János evangéliumában csak annyit olvashatunk, hogy elhitte Jézusról, hogy valóban ő az Istentől küldött Messiás (vö. Jn 4,26; 4,29), és hogy ezt sietve hírül adta a falubelieknek (vö. Jn 4,29–30; 4,39), akik úgyszintén hittek Jézusban, mint megígért Messiásban (vö. Jn 4,40–42).

Ma egy görög ortodox templom áll a helyszínen, amelynek falain belül Jákob kútja is megtalálható, innen vizet is lehet meríteni.

Haifa, Kármel-hegy, Stella Maris-templom

Ez a templom egy kissé kilóg a sorból, mivel nem Júdeában, hanem Galileában, annak is a tengerpartján található.

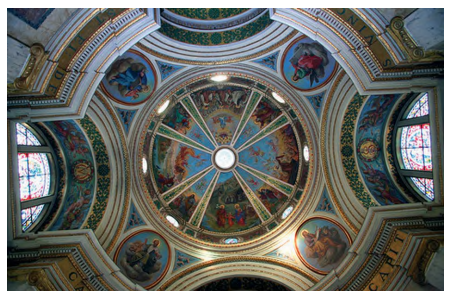
Haifa Izrael legforgalmasabb kikötővárosa a Földközi-tengeren. (Egy csekély partszakasz a Vörös-tengerből is jutott Izraelnek, itt található az ország második legfontosabb kikötője: Eilat.) A város a Kármel-hegy lábánál található. Erről a hegyről ugyan egy fontos és ismert

őszövetségi történet is az eszünkbe juthat: Illés próféta és a Baál-papok áldozatbemutatója, de nekünk, keresztényeknek más szempontból is fontos a hegy. Mivel innen messzire el lehet látni, és mind a Földközi-tenger, mind a galileai hegyek látványa lenyűgöző, felépült itt egy szép római katolikus templom az Isten-szülő Szűz tiszteletére. A templom neve Stel-

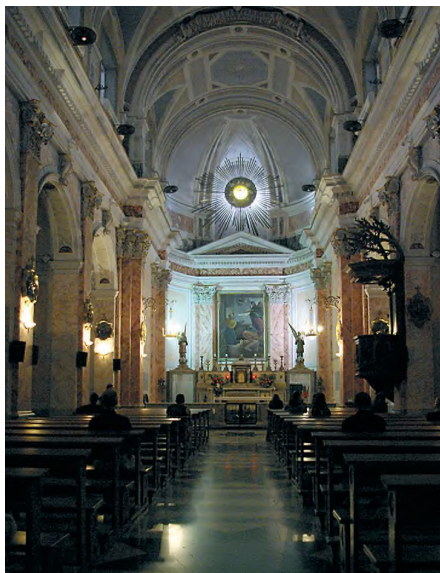

la Maris, vagyis a 'Tenger csillaga'. Kármelita kolostor is működik itt, ennek szerzetesei tartják fenn a templomot. Ez ritka dolog, hiszen a Szentföld legtöbb katolikus temploma a ferencesek gondjaira van bízva. Az oka ugyanakkor mégis egyértelmű: Berthold de Limogés francia lovag ott, a Kármel-hegyen alapította meg a 12. században a kármeliták rendjét. A kolostor tehát az alapkolostoruk, a templomot is ők építették.

Jaffa, Szent Péter-templom

Az Apostolok cselekedeteiben olvashatjuk, hogy az ősegyház nagyon gyorsan gyarapodott, nem csak Jeruzsálemben, hanem az egész Szentföldön; így a tengerparti Joppében is kialakult egy zsidó keresztény közösség. Joppé mai neve Jaffa, és ma már a főváros, Tel-Aviv városrésze.

Joppében támasztotta fel Szent Péter apostol Tabitát (vö. ApCsel 9,36–42); ott tartózkodott huzamosabban egy Simon nevű tímár házában (vö. ApCsel 9,43); és Simon házában tetején értette meg egy látomásból, hogy a pogányságból megtértek számára nincs többé tisztátalan állat (vö. ApCsel 10,9–16).

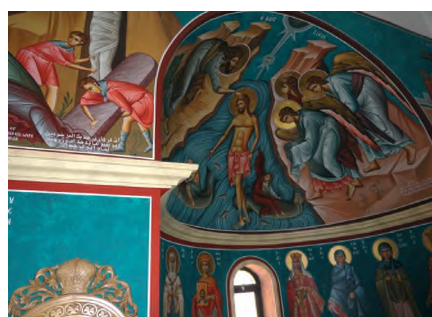
Szent Péter apostolnak ma egy szép római katolikus templom állít emléket, valamint Simon tímár házát is ismerjük (noha ez nem látogatható, csak kívülről lehet megnézni).

Keresztelő Szent János-templom, Jordánon túli Betánia

Keresztelő Szent János működésének helyszíneiről csak a János-evangéliumban olvashatunk konkrétumokat. Amikor a zsidók tudni akarták, ki ő, és kérdezősködtek, akkor még a Jordánon túli Betániában keresztelt (vö. Jn 1,28), később Ainónban, Szálím közelében (vö. Jn 3,23). Az előbbi történetet fényes hétfőn, az utóbbit fényes szombaton hallhatjuk az Evangéliumban.

Jézus Krisztus megkeresztelkedésének legvalószínűbb helyszíne tehát a Jordánon túli Betánia, hiszen Keresztelő Szent János tanúságtétele Jézusról itt történik (lehetséges, hogy csak a negyvennapos böjtölés után, melyről a János-evangélium nem beszél), és csak a későbbiekben találjuk őt Ainónban. A Jordán folyónak ez a szakasza már közel van a Holt-tengerhez, ma határt képez Izrael és Jordánia között. S ha már Jordánon túli Betánia, akkor egyértelmű, hogy ma jordániai

területről van szó. Bár a két ország között béke van, ezért a kijelölt határátkelőkön szabad az átjárás, nekünk, európai állampolgároknak a Jordániába lépéshez vízum kell (ellentétben Izraellel), amihez az ország területén kell tölteni legalább egy éjszakát. Ezen nehézségek miatt a Jordán folyó bal partjának meglátogatása kevés turistacsoportnak van benne a programjában. Sokkal egyszerűbb a Jordán folyót a betániai szakasznál, de az izraeli (jobb) parton felkeresni. Ezért az izraeli parton is létesült egy keresztelőhely, amit tömegek látogatnak (de

természetesen a jordániai parton is, egymással teljesen szemközt). Ott, azon a helyszínen a keresztelési fogadalmat szokás megújítani, bármelyik partról legyen is szó. A folyón átkelni viszont tilos, mert az határsértés lenne, erre táblák is figyelmeztetnek, valamint a keresztelőhelyen is bóják jelzik a határt.

Az izraeli helyszínen egy fedett, de tulajdonképpen szabadtéri misézőhely van kialakítva, a jordániai parton azonban egy szép görög ortodox templom épült Keresztelő Szent János tiszteletére, amely egyszersmind Urunk megkeresztelkedésének is emléket állít. Olyannyira szembeűnő az aranykupolája, hogy az izraeli partról is lehetetlen nem észrevenni és nem megcsodálni.

További érdekesség, hogy keresztelőhely nemcsak Betániánál van kialakítva, hanem a folyó északi, galileai szakaszán is, szinte azonnal a Genezáreti-tóból való kifolyása után, ahol a Jordán még teljesen izraeli területen folyik. A helyszín neve Jardenit, és egyébként nem lenne indokolt, hiszen kizárható, hogy Urunk ott keresztelkedett volna meg. A Márk-evangélium rövid leírását Urunk megkeresztelkedéséről több nyelven is olvashatjuk a keresztelőhely melletti falakon, magyarul is.

Látható tehát, hogy Júdeában is keresztény templomok sokasága várja a zarándokokat, a zarándoklat időtartamán és beosztásán múlik, hogy mire jut ideje a csoportoknak, és mire nem. Van köztük kevésbé ismert helyszínek is, ezeknek felkereséséhez ne egyhetes turnusokra jelentkezzünk, vagy „Szentföld haladóknak” csoportot keressünk. Ha nem jár be mindent az ember, azzal erősödhet a hitében; ha viszont mindent bejár, azzal egész biztosan még hatásosabban.

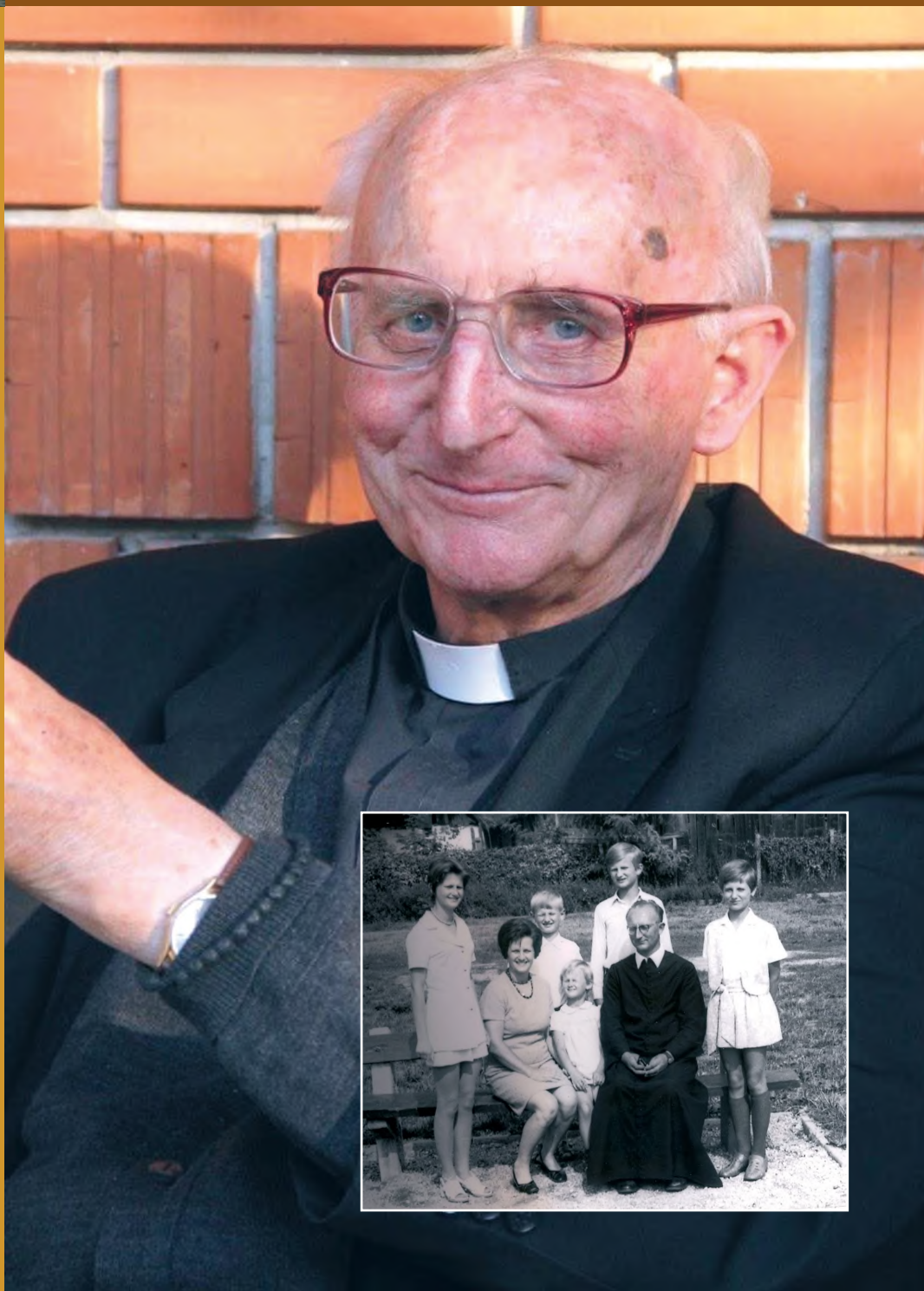

*Döngölt földpadló, asztalosműhely-kápolna,
kereszthajós bazilika, a kis utak temploma és a virág szirma.*

Mindez – felvételi nélkül...

Hatvanöt éve szentelték pappá Obbágy Miklós atyát

A szűk családi körben végzett ünnepi Szent Liturgiát követően mindhárom püspökünk köszöntötte a vasmisés áldozópapot, aki a nyíregyházi Görögkatolikus Papnevelő Intézet megalakulásakor lett kispap. Miklós bácsi nemcsak életéért, papi szolgálatáért, de családjáért is hálát adott. Jó földre hullt ugyanis a mag, melyet elvetett: több gyermeke és unokája is pap, illetve papné lett.

MIKLÓS BÁCSIVAL FÜLÖP METROPOLITA BESZÉLGETETT.

✠ Meséj a gyermekkorodról, Miklós bácsi!

Legidősebb gyerek voltam a négy közül. Az öcsém kiskorában meghalt, így két húgommal nőttünk föl Rakacán. Ugyan nem voltam papgyerek, de szinte állandóan a parókián voltam, a parókusunk, Bobák János nagy hatással volt rám. Egy szemem sem voltam különb gyerek a többiekénél, ugyanúgy verekedtem, mint mások. A cigánysor felé laktunk, mindennaposak voltak a focimeccsek velük. Két tarisznya volt a kapu, és már rúgtuk is a labdát. Gyakran segítettem édesapámnak a földön – mindig azt, ami akadt. Szántottam, kaszáltam, vetettem, gondoztam a jószágokat. Szerettem a paraszti munkát.

Az iskola alatt Bobák parókus látta rajtam, hogy vihetem valamire. Az ötödik elemi osztály elvégzése után a két fia – akiket Rómában szenteltek pappá – éppen otthon volt, és vállalták, hogy fölkészítenek a polgári iskolára. A legközelebbi polgári iskola Szepsiben volt, ami 1938 (az első bécsi döntés) óta újra Magyarországhoz tartozott. Ide jártam két évig. Voltak még néhányan Rakacáról, de ők időközben kihullottak. Két év után váltottam – a polgári maradék két évét Miskolcon végeztem, de a háború miatt csak vizsgázni jártam be, a tananyagot magántanulóként Bobák parókus két fia tanította meg. (Ők '56 után külföldre disszidáltak, de a másik két fia is pap lett, ők Eperjesre kerültek.) A polgári elvégzése után az öreg Bobák mondta a szüleimnek, hogy nekem gimnáziumban a helyem, és ők hajlottak rá. Sikerült letennem a különbözeti vizsgát, és Miskolcon végeztem el a gimnáziumot.

✠ Milyen szertartásokat végeztek akkor?

Az öreg parókusunk minden szertartást és imaórát egymaga végzett, mindent az előírt időben. Olyan jó példát mutatott, hogy – ma már sokkal több időm lévén imádságra – ha fölébredek, vagy nem alszom el, én is az adott időben végzem az imaórákat, hogy a nap minden részére jusson imádság. Nem mindig sikerül, de nagyon örülök, ha igen.

✠ Ez egy szerzetesnek is becsületére válna!

Hát, van mit bepótolni, igen sokat mulasztottam életem során. A nagyobb szolgálati helyeim, a lelképásztori munka, az egyetemi kollégium, az ökonómusi szolgálat mind egész embert kívántak. Tisztában vagyok vele, hogy nagyon sok imádságot mulasztottam emiatt.

✠ Mikor fogalmazódott meg benned, hogy pap szeretnél lenni?

Magamban már egész kiskoromtól gondoltam rá. Minden áldott nap jártam templomba. A szertartásokat még ószlávul végezte az öreg Bobák. Én voltam az egyedüli, aki tudtam ószlávul a válaszokat. Meg is szerettem engem az öreg.

Fiatal felnőttként jártam először Máriapócsra, és ott találkoztam először bazilitákkal. Nagyon megtetszett a lelkületük, és elhatároztam, hogy bazilita szerzetes leszek.

Kispapnak ketten jelentkeztünk, Szabados Jancsi és én. De az Adminisztratúrából akkoriban csak egyvalakit vehettek föl. Szántay-Szémán István pápai prelátus azt mondta, hogy az én bizonyítványommal engem bármikor bárhova fölvesznek, de mivel a Jancsié nem volt olyan fényes, ha akkor és ott nem veszik föl, többet sehova nem fogják. Megértettem. Nem vettek hát föl, ezért kényszerűségből a miskolci egyetemre jelentkeztem, ahol már csak mérnöki szakon volt hely, ami egyáltalán nem érdekelt, de végül oda kezdtem el járni. Egy év sem telt el, és levelet írtam Dudás püspök úrnak, hogy nem érzem jól magam ott, pap akarok lenni. Ő intézkedett, és elhoztak Nyíregyházára. Felvételi nélkül lettem kispap.

✠ Meséj a szemináriumról és a szentelésről!

1950-ben kezdtük a szemináriumot, abban az évben, amikor szétzavarták a szerzetesrendeket. Hárman voltunk az induló évfolyamon, de Dudás püspök úr visszahívta a Központi Papnevelő Intézetből az 1949-ben ott kezdett évfolyamot, így a bazilitákkal együtt összesen huszonheten indultunk. Egyszerre kezdtem a szemináriumot Szilárd püspök úrral, akivel jó barátságban voltunk végig. Páros sétákra is igyekeztünk együtt menni. Sokkal okosabb volt nálam. Mindig segített a tananyagban, mert nem voltam kifejezetten jó tanuló.

A szemináriumban nagy volt a szigor. Sokat tanultam itt a bazilitáktól is. Tőlük láttam először, hogy a keresztvetést és a metániát úgy végzik, hogy megérintik a földet, arra emlékeztetve, hogy porból lettünk és porrá leszünk.

Emlékszem, Dudás püspök úrnak össze voltak készítve a cuccai, hogy ne érje váratlanul, ha jönnek érte. Mi mindig figyeltük, és készen álltunk, hogy odamenjünk megakadályozni az elhurcolását. Mivel nem kért engedélyt a szeminárium alapításához, hanem bejelentette a lét-rehozását, mindannyian attól féltünk, hogy előbb-utóbb fölöslatják, és szétzavarnak bennünket. Hála Istennek, ez nem következett be.

A szentelésre a nyíregyházi székesegyházban került sor 1955-ben. Rajtam kívül Járasi Jánost, Keresztes Szilárdot és Szabados Jancsit szenteltetett pappá Dudás püspök úr.

✠ A szeretességről letevé. Mikor döntötted el, hogy családot szeretnél?

Amikor láttuk a Gebri lányokat a templomba jönni! Szabó Sanyi kinéte magának Verát, de ő kikosarazta. Megkért, hogy járjak közben érte. Megkérdeztem tőle, hogy melyik az a lány, akihez oda kellene mennem prókátornak. Mikor megmutatta, azt mondtam neki: Sanyikám, már ne is haragudj, de ő az én feleségem lesz! Így is lett! Az apósom, Miska bácsi mondta, hogy van idősebb lánya is, úgy dukál, hogy előbb az időseket adják férjhez, de én mondtam neki, hogy vagy Verácska, vagy senki. Nagyon jó asszony volt. Állítom, ha fiúnak születik, pap lett volna, és jobb pap, mint én voltam.

✠ Milyen volt az első szolgálati helyed?

A Hernád völgyében van egy falucska, Pere. Noha a faluban volt templom, papjuk nem volt, és állandóan a püspök úr nyakára jártak, hogy nekik márpedig pap kell.

Utolsó vizsgánkra bejött a püspök úr. Furcsálltuk, mert sosem jött be. A végén odajött hozzám, és megkérdezte: „Tudod, hogy te vagy a perei pap?”

Így kerültem Perére, ahol kilenc évig szolgáltam. Nagyon örültek a pereiek, hogy végre papot kaptak. Én viszont nem tudtam, hogy mi vagyok: káplán, parókus, adminisztrátor? Mindenesetre rögtön hozzáláttam a munkához. Ma is emlékszem: az első keresztelesem Eperjesi Katikáé, az első esketésesem Severnyák Pistáé volt.

A „parókia” albérlet volt egy döngölt földpadlós falusi házban. Később a falusiak vettek nekünk linóleumot és lerakták, hogy mégse a földön éljünk. Kerékpárral jártam mindenhova. Ha nagy volt a sár, a vállamra vettem. Mivel nagyon szerettem focizni, összeszedtem a gyerekeket a faluban, és amikor csak lehetett, fociztunk. Futballcsapatot alapítottam, játékos-edzőként magam is csapattagként rúgtam a bőrt a fiatalokkal. Vera testnevelésit végzett, ő meg a lányokkal röplabdázott. Pár év múlva parókiát építettünk.

Kilenc év után Dudás püspök úr behívatott, és közölte, hogy Edelénybe helyez. Mondtam neki, hogy nagyon jól érezzük magunkat Perén, magamtól nem mennék, de ha küld, hát megyek. „Akkor küldelek” – mondta. „Akkor mentem” – válaszoltam.

✠ Mesélj az edelényi évekről!

Nem volt ott se templom, se parókia, csak egy parasztház-asztalosműhely, abba költöztünk. Kiszedtünk egy válaszfalat, és két szobából lett a kápolna. Hátralaktunk mi, középen egy Jehova tanúja. De sokáig nem maradt – Terike lányom „elűzte”. Szerette az ostort, és lecsapkodta a Jehova tanúja virágait.

A szomszédban volt a téesz irodája, az ott dolgozókkal is jóban lettem. Velük is fociztunk, meg röplabdázunk. Még az ebédjükről is képesek voltak lemondani, csak, hogy játszhassanak. Aztán, mikor már annyian voltak, hogy az utcán tolongott a vége, felfigyelt a pártbizottság. Nem is tudták, hogy ott vagyok, a papi kinevezéseket ugyanis akkoriban a járási tanácsnak is jóvá kellett hagyni. Edelény addig Múcsonyhoz tartozott, tehát én papíron Edelénybe kihelyezett múcsonyi segédlelkész lettem. De se a múcsonyi parókus, Gulovics Bandi bácsi nem nézett káplánnak, se én öt parókusomnak. Nagyon jóban voltunk, sokat tanultam tőle.

Hamarosan aztán magam jelentkeztem a pártbizottságnál, hogy fogadnának-e. Örömmel fogadtak. Mondtam nekik, hogy tisztában vagyok velem, hogy minden, ami a községben történik, visszajut a fülükbe. De hozzám is eljutott ám minden, a pártbizottság első titkárának sofőre is rakacai volt, szülésznőként az ő édesanyja segített e világra.

✠ Arra emlékszel, hogy Edelényben egyszer édesapámmal és a három nővéremmel meglátogattunk benneteket?

Persze! Még azt is kikutakodtátok, hogy szegről-végről rokonok vagyunk.

✠ Meg a fiaid elkezdtek csapni a szelet a nővéreimnek! Magdinak ma is megvannak Laci levelei.

Igen? Hát erre már nem emlékszem.

✠ A feleséged, Vera néni mit dolgozott?

Amíg Perén laktunk, Encsen tanított. De Edelényben nem kapott állást. Abból éltünk, amit a hívek adakoztak. Később, mikor a tanácsnál látták, hogy nem harapok, már kapott munkát.

✠ Milyen volt akkoriban az Exarchátus?

Nagyon imádságos papokat és embereket ismertem meg akkor az Exarchátusban. Nagy volt az összetartás. Dudás püspök számított rám, amiben tudtam, segitettem. Edelény egyfajta központ lett. Minden hónapban lelki nap volt a papságnak, továbbképzések és lelkigyakorlatok papnék számára, volt kántorképzés is, szóval zajlott az élet. Amikor 1979-ben Timkó püspök Ózdra helyezett, nehezen hagytam ott Edelényt, az új templom kiásott alapjaival. A hívek sem akartak elengedni.

Ózdra kerültem, ott volt parókia, és benne kis kápolna is. Ez Juhász Dénesnek volt köszönhető, aki tudott óslávuul, és a megszálló szovjet katonáknak ő tolmácsolódott. Amikor megkérdezték, mivel tartoznak, ő azt mondta, azzal a hellyel – meg is kapta az épületet –, ahol ma a templom van. Amikor már nem fértünk a kápolnába, kiszedtünk három falat, és a házacskán belül „kereszthajós bazilikánk” lett.

1980. január elsején Timkó püspök kinevezett az Exarchátus ökonómusának. Nem örültem neki különösebben, nem voltam az az aktanyaló fajta. De püspök úr segített, mindenféle szerkentyűje volt, amin megmutatta, hogyan kell a számításokat, rendszerezést végezni.

✠ Szó volt akkor arról, hogy jó lenne püspök az Adminisztratívába?

Persze. Mi nagyon örültünk volna, püspök úr nem annyira. Amikor a Szentföldön jártam 2000-ben, mondták, hogy a siratófal hasadékaiba be lehet tenni az imádságunkat, óhajunkat. Én egy cédulára azt írtam, hogy az Exarchátus püspökség legyen, és oda benyomtam. A Jóisten meghallgatta az imáinkat. Nagy öröm volt, mikor Atanáz atyát püspökünké szentelték.

✠ Mesélj a miskolci évekről!

1992-ben parókust kerestek Diósgyőrbe, Szilárd püspök úr pedig engem küldött. Ott már parókia és templom is volt, utóbbi a kis utak szentje, Kis Szent Teréz tiszteletére. Elöttem Kozma Lajos és Csoba János szolgált. A fia, Csoba Tamás volt az első szabadon választott miskolci polgármester. Ott voltak mindig a templomban. Halála előtt én adtam fel neki a betegek kenetét 1993-ban. Szép és mozgalmas éveket töltötünk Diósgyőrben. Zajlott az élet: a rendszerváltás után rengeteg dolog volt az Exarchátusban. Az egyházközségem mellett vittem ugye az egyetemi kollégiumot, dolgoztam ökonómusként a gazdasági irodában, 2001–2007-ig pedig Miskolc-Szirmán voltam parókus. Erre mondta a fiam, hogy 70. születésnapomra virágot nem, csak szirmát kaptam a főpásztortól.

✠ A nevedhez fűződik a legtöbb miskolci görögkatolikus intézmény visszavétele Miskolcon.

A tapolcai kollégium főleg Orosz Gábor és Gyulai Gábor érdeme, ők tudták a jogi dolgokat, és még Grunda Jancsi volt ott mellettük. Sikertől visszaszerezni. Püspök úr azt mondta, a szegény ember gyerekének nehéz lesz itt tanulni, kell egy kollégium, ahol a diákok lakni tudnak. Így

lett az Akropolisz az egyetemi kollégium és később a cigány szakkollégium helyszíne. Jöttek is mindenhonnan a görögkatolikus diákok, még Veszprémből is. 1997–2005-ig voltam az intézmény igazgatója és lelki vezetője.

Én vettem át az óvodát, és a mostani püspöki épületet is, amit Szilárd püspök a honvédségtől vásárolt meg. Éjszakánként fölkeltem, be a Trabantba, és mentem örködni, mert rendszeresen loptak az épületből. Szerencsére, amikor Atanáz atya püspök lett 2011-ben, már egész jó állapotban volt az épület, 2012-ben pedig csodálatosan felújították.

✠ Atanáz atya idejében mentél nyugdíjba?

Engem érsek atya helyezett nyugdíjba Szikszón, egy cukrászdában!

✠ Tényleg? Húha, erre már nem is emlékszem.

Nem tetszik rá emlékezni? Be akart térni valahonnan jövet Miskolcra. Mondtam, hogy elmentem édesapám sírjához, Szikszón vagyok. Érsek atya odajött, és beültünk egy cukrászdába. Megkérdezte: „Miklós bácsi, meddig akarsz még ökonómuskodni?” Mondtam, hogy tegnapig. Kaulics Lacit vagy Polgári Lacit javasoltam magam helyett. Kaulicsot ismertem jól, ez a másik Laci meg akkor építkezett, hát csak érti a dolgát – gondoltam.

✠ Jó tanácsot adtál. Mind a kettőt felfogadtam, az egyiket helynöknek, a másikat meg ökonómusnak. Úgyhogy próbáltuk tovább vinni, amit addig építettetek. Van-e hiányérzeted valami miatt?

Hogy nem lehettem bazilita szerzetes. Ez nem aludt el bennem, és nagyon fáj, hogy három szent életű szerzetes püspökünk van, mégis a szemük, a szemünk láttára kihál a bazilita rend.

✠ Igen, ez nagyon szomorú. Én azt remélem, hogy ez csak egy hullámvölgy. Hullámvölgy után majd jön a hullámhegy. Ha hittel és bizalommal imádkozunk, akkor remélhetjük, hogy lesz még itt szerzetesség.

Imádkozni kell, anélkül nem megy!

✠ Miklós bácsi, mit üzensz a fiatal papoknak? Mit tanácsolsz nekik, a megélt hosszú papi élet után?

Azt, hogy nagyon fontos az engedelmesség. Úgysem lesz minden tökéletes. Ha magunknak keressük az alkalmat, a szolgálati helyet, akkor joggal mondhatná azt az Úr: te kérted, te kerested, oldd meg magad, ha baj van. Ha azonban engedelmesen megyünk, ahova helyez a püspökünk, akkor bátran kérhetjük a segítségét.

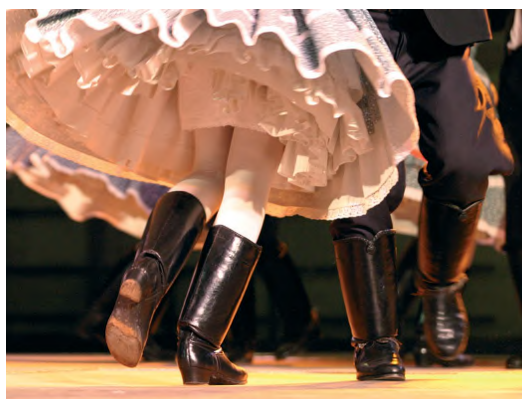
KLITSIE-SZABAD BOGLÁRKA

Az első kultúrsokktól a közös családig

– HOLLAND–MAGYAR HÁZASSÁG

Aki vendégként otthonunkba érkezik, holland és magyar szavakat láthat a nappalinkban a falra felfestve. Ott a helye a táncnak (Danse), a szerelemnek (Liefde), a sajtának (Kaas), de vajon mit keres ott a zuhanyfüggöny (Duchegordijn)? Holland–magyar vegyesházasságban élünk, Isten kegyelméből immáron egy esztendeje, közös gyermekünket várjuk, akinek egy holland és egy magyar keresztnéve is lesz...

2013 nyarán JOOST PIETER KLITSIE Mátészalkára utazott egy táncbör miatt. Ebben a táborban Joost és barátai cigány néptáncokat tanultak. A táncos barátaimmal aznap este „felnéztünk a városba,” gondoltuk meglessük, mi újság van a zenesulinál (ahol régebben a táncpróbáink voltak a Szatmár Néptáncgyűtessel). Emlékszem, amikor először megláttam Joostot, vagy ahogyan azóta itthon mindenki hívja őt, Holland Józsi, akkor egy violaszín (Joost szerint ilyen szín nem létezik, csak lila...), helyesbíték, pinkes-lilás ingben táncolt. Szőke haja csak úgy lobogott a sok ugrálástól, és nagyon boldognak tűnt. Azt gondoltam, hogy sosem láttam még ennyire szép szőke cigányfiút azelőtt (nagyon jól táncolt). Joost pedig emlékszik, hogy amikor meglátott táncolni, énekelni, s amikor látta, hogy mennyire élvezem a zenét, akkor mondta a barátainak (de lehet, hogy csak gondolta magában), hogy: „Ez a lány kell nekem!” (Pontosabban ezt gondolta: Ik will dat meisje!) Később emiatt a gondolat miatt átmászott a kollégium zárt kerítésén, hogy újra tudjon találkozni velem. Egy komolyabb Facebook-kutatótevékenységet is véghezvitt, hogy megtaláljon online is...

Joost visszautazott Hollandiába, közben teltek a hónapok. Úgy éreztük, hogy életünk nem teljes, ezért megkerestük egymást újra, és pár hónap múlva Joost meglátogatott. Ezután én utaztam hozzá. Később Enschedeben Joost feltette a nagy kérdést, hogy leszek-e a barátnöje. Tudtuk, hogy nem lesz egyszerű. Tudtuk, hogy ez a nehezebb út, és tudtuk, hogy harcolni kell ezért a szerelemért: sok-sok munkát kell majd belefektetni a működés reményében. Sikerült két éven át egy távkapcsolatot fenntartanunk. 2015 végén Joost Magyarországra, Budapestre költözött. Azonnal talált munkát, és így együtt kezdtük el felépíteni újdonsült, immáron közös életünket. 2017 augusztusában megvettük első közös lakásunkat, amelyben azóta is boldogan éldegélünk a „nyócker” közepén. 2018. április 4-én, 29. születésnapomon Joost megkérte a kezem a Szabadság hídon. 2019 nyarán házasodtunk össze, s vettük fel a házasság szentségét a mátészalkai régi görögkatolikus templomban.

Sokszor tapasztaljuk, hogy kételkedve, értetlenkedve fogadnak egy ilyen kapcsolatot a kívülállók. Hogyan értitek meg egymást? Lehetséges-e egyáltalán az érzelmek kifejezése akkor, ha az ember nem az anyanyelvén szól a párjához nap mint nap? Mind a ketten úgy gondoljuk, hogy a bizalom, a szeretet és a tisztelet a nyelvi dimenziókat meghaladó fontos pillérek, amelyek kifejezésére, megmutatására a cselekedetek és a mindennapi apró figyelmességek nagyon is alkalmasak. Fontos és megkerülhetetlen az árnyalt kommunikáció, de szerintünk ezen leginkább azok aggódnak, akik nem beszélnek legalább egy idegen nyelvet olyan fokon, hogy képesek lennének érzelmeik kifejezésére az adott nyelven. Kapcsolatunk elején gyakran fordítottunk egymásnak verseket, vadásztam a jó Radnóti-műfordításokat, Joost pedig a nagyszüleitől tanult, házasságról szóló holland verset fordította nekem angolra, amit kedvtelésből én magyarrá fordítottam: ilyenekkel (is) múltattuk az időt. Sokan mondják, hogy ha ideges, mérges az ember, a csúnya szavak az anyanyelvén jönnek ki a száján, ennél a pontnál, például külön jótékony hatással lehet ránk

az, hogy mire átgondoljuk, mit mondanánk angolul, az a pár másodperc is lecsillapít minket annyira, hogy nem, vagy csak ritkán veszekedünk indulatból. A nyelvi nehézségek szinte soha nem okoznak problémát. Például, ha nem ismerünk egy-egy szót angolul, akkor Joostnak anyanyelve miatt könnyebb dolga van. Általában megtippeli hollandul, és nagy az esély rá, hogy angolul hasonlóképp van az adott szó. Én inkább körülírom, elmagyarázom, mire használják az adott tárgyat, vagy mi az adott jelenség. Az ilyenek által külön kis „családi nyelvkészletünk” alakul ki szépen lassan, de ezt egyáltalán nem bánjuk. A tipikusan magyar szavakat, például néptáncos életünk miatt a viseletdarabokat mindig magyarul mondjuk, a holland különlegességeket pedig hollandul. A „viselet,” a „csizma,” a „kendő” így marad magyar, míg például a tipikusan holland csokireszelék, amit kenyérré szórnak, az marad „hagelschlag,” az aprítógép pedig „hackmaschine”. Így alakulhat ki az, hogy egy mondaton belül három nyelv szavai is előfordulhatnak. A szemöldökcsipesz

például tweezert angolul, de annyiszor használtuk már a „hajkiszedő kis dolog”-ként fordítható „hair-out-taker-thingie” általunk alkotott szót, hogy az így is maradt. Bolondság volna ezek miatt az apró nyelvi érdekességek miatt „rossznak” vagy „nem működőnek” nevezni egy szeretetre épülő kapcsolatot, amikor ezekre az apróságokra különlegességgént is lehet tekinteni.

Sokkal érdekesebb kihívás volt eleinte a kulturális különbségek megismerése, felfedezése, összegegyeztetése, amely különbségek (és persze a hasonlóságok is) eleinte furcsán hatottak. Bár a nemzetkarakterológia virágkorát közel száz éve élte, a mai napig felvetődik szinte minden nemzet, nép kapcsán, hogy milyenek is ők, vagy épp milyenek is vagyunk mi? Milyen a magyar ember? Mi a tipikusan holland? A sztereotípiák és a tapasztalatok között persze különbség van. Egy Magyarországon élő hollandnak különösen kellemetlen lehet, amikor származását felfedve egyből a marihuánával vagy a pirolámpás-nyegyeddal viccelődnek. Ez a negatív sztereotípiák, ami eleinte talán még viccesen is hathat, sajnos ez egy idő után lehangoló lehet.

Különbségek azonban vannak a hollandok és a magyarok között. Pozitívumként én a hollandok nyitottságát, közvetlenségét és jókedvét emelem ki, ami már az első perctől kezdve ott lebeg minden olyan beszélgetés fölött, ahol hollandokkal folyik a társalgás. Nagyon szeretnek nyelveket tanulni, hallottam már azt is, hogy ennek oka az, hogy gyarmatosító nép voltak, sokat hajóztak, utaztak, az idegen kultúrákkal történelmi léptékben mérve is régóta kapcsolatban állnak. Joost szerint a magyarok hatalmas vendégszeretete, bőkezűsége – különösen, ha ételről, étkezéstről van szó – feltűnő, ám sajnos pesszimizistábbnak tűnünk a hollandok szemében, sokat keseregünk. Az étkezés kapcsán mindketten egyet-

értünk abban, hogy bár a menyiségek nálunk határtalanok, ha ételről van szó, ők hosszasan, ráérősen szeretnek étkezni, megadják a módját, leginkább a nap utolsó étkezésének, a vacsorának. Sokszor találkoztam azzal, hogy darabra pontosan kiszámolták a hússzeleteket vagy a desszert mennyiségét, s ennek – biztos állíthatom – nem az anyagi korlátok voltak az okai. Talán itt is a protestáns etika, a puritán „mindent osszunk be, és ne pazaroljunk” hozzáállás lehet a háttérben, míg egy magyar asztalnál – legalábbis az én szatmári családomban – szívesen számítanak, ha nem lenne opció a repeta. Sokszor emlegetjük azt a vasárnapi ebédet, mikor Joost és holland barátai a mátészalkai táncbátor végeztével vendégségbe jöttek hozzánk, és attrakciónak számított, hogy mindenki annyit szedhet, amennyit akar, és középre van téve a tál. Mind a két étkezési mechanizmus kapcsán találok olyat, ami szimpatikus, szerintem nagyon sokat ad az együtt töltött időhöz, ha a háziasszony nem rohángál fel s alá, nem sietünk az étellel, hanem a beszélgetésre koncentrálnak, és a főző személy is leül az asztalhoz. Ezt nagyon jónak találom a holland étkezési kultúrában. Az általam ismert magyar gyakorlatban viszont nagyon tetszik az adagok kiszámolatlan-sága, a repetára való esély. Felvetődött bennem sokszor az is, hogy ezek a különbségek mennyire holland–magyar jelenségek, és nem az európai arisztokrata vs. paraszti kultúra hagyományainak különbségeiről van itt szó. A férjem családja generációk óta az előbbi utat járta, ezeket a hagyományokat hozta magával, míg az én őseim javarészt földművesek voltak: első diplomás vagyok az egyenes ági értelemben vett családban. Ezek a tények más-más kulturális elemeket jelentenek, melynek csak egyik tényezője lehet a nemzeti vagy táji sajátosság a sok közül.

Minden különbség és hasonlóság természetes, de ezekre mint érdekességekre tekintünk. A hollandok másképp mosogatnak, míg nálunk van az újszülöttnél kórházból „hazavivós ruha” (aminek fehérnek kell lennie). Joost szerint a magyaroknál szinte alig találunk zuhanyfüggönyt, pedig ez kádaknál alapfelszereltség kellene, hogy legyen, a balesetveszélyes elcsúszás elkerülése miatt. Náluk tiszteletlenségnek számít az orrfújás, különösen asztalnál, ezért inkább szipognak, ami Magyarországon hat furcsán. Ők nemcsak a születésnapot köszöntik, hanem a rokonoknak is gratulálnak: például a születésnap édesanyját így köszöntik fel: „Gratulálok a fiadhoz” (s ez minden családtaggal így van). Szent Miklós (Sinterklaas) ünnepe talán az egyik legnagyobb ünnepük, és külön ünneplik királyuk, Willem-Alexander születésnapját is.

Gyermekünk legalább annyira lesz holland, mint magyar, s igyekszünk mind a két kultúrából, mind a két nyelvből, mind a holland, mind a magyar szerelemből felkészíteni majd őt egy olyan életre, ahol büszkén lehet majd nem elsősorban holland vagy elsősorban magyar, hanem elsősorban:

JÓ ÉS BOLDOG EMBER.

„Ez a lány kell nekem!”
Ik will dat meisje!

Milan Stipić lett a horvátországi Kőrösi Egyházmegye püspöke

Ferenc pápa szeptember 8-án kinevezte a bizánci rítusú horvátországi Kőrösi Egyházmegye püspökévé **MILAN STIPIĆ** atyát, aki ugyanebben az egyházmegyében előzőleg apostoli adminisztrátorként tevékenykedett a széküresedés idején.

Milan Stipić 1978. december 28-án született Bosanski Noviban (ma Bosznia-Hercegovina). Az általános iskola elvégzése után jelentkezett a zágrábi kisszemináriumba. 1997-ben folytatta tanulmányait a zágrábi teológiai karon a helyi papnevelő intézet növendékeként.

2003. október 18-án szentelték a Kőrösi Egyházmegye papjává.

Parókusi szolgálatot teljesített Kašt és Radatovići egyházközségeiben.

2007-től archipresbiter (*a latin rítusú esperesi funkciónak felel meg – a szerk.*), és a dalmáciai görögkatolikusok lelkipásztori ellátásáért felelt. 2012 és 2019 között Jasztrebarszka parókusa volt. 2019. március 18-án kinevezték a Kőrösi Egyházmegye sede vacante kormányzójává, miután a Szentoszák elfogadta Nicola Kekić megyéspüspök lemondását. 2020. szeptember 8-án a Szentatya az egyházmegye püspökévé nevezte ki.

A horvátokon kívül beszél oroszul és ukránul.

Ifjúságpasztoráció 5.

Folyamatos egymásra figyelés

Ahogy otthon a családban, úgy az egyéb közösségekben is igényli a gyerek, a fiatal (mint mindenki más is) az odafigyelést, a törődést. Gondoljunk csak bele! Nem jobban érezzük magunkat ott, ahol figyelmet kapunk?

A közösségi alkalmat igyekezzünk úgy szervezni, hogy mindenki jusson szóhoz. Igaz, vannak, akik nehezen szólalnak meg, de ez nem jelenti azt, hogy nincs véleményük, vagy ha megkérdezzük őket, akkor ne akarnának válaszolni. Általában a probléma onnan ered, hogy sok gyereknek, fiatalnak már a családban sincs kedve megszólalni. Hányszor halljuk ezt:

„Te még gyerek vagy, ne szólj bele!”

Igenis meg kell hallgatni mindenkit, még a fiatalokat is – máskülönben hogyan tanítsuk meg jól gondolkodni, hogyan válhatna másképpen értelmes felnőtt belőle?

Az egymásra figyelés nem csak abból áll, hogy igyekezzünk mindenkit bevonni a beszélgetésbe, foglalkozásba. Egy-egy apró figyelmesség is nagyon hatásos tud lenni, például ha megkérünk valakit valami feladat elvégzésére. Így mindenki részt vállalhat a közösből. Nem is gondolnánk, de akár az is okozhat örömet, ha valaki megkenhet egy szendvicset, vagy bármilyen apró dologgal hasznossá tudja magát tenni.

Milyen egyéb módon tudunk még odafigyelni a másikra?

HÁZI POSTALÁDA

Előfordulhat, hogy a közösség tagjai – főleg a fiatalok – nehezen kommunikálnak egymással, nem igazán tudják kifejezni szóban magukat, nem tudják elmondani a társuknak, amit éppen szeretnének. Ez legtöbbször azért fordul elő, mert nem mernek bizonyos dolgokat elmondani. Nagyon jól szokott működni, ha egy postaládát helyezünk el a közösségi térben. Mindenkinek van lehetősége a másiknak írni. A foglalkozás előtt vagy után ürítsük ki a postaládát, és kapja meg mindenki a levelét. Nagyszerű érzés levelet kapni!

KÖSZÖNETFAL

Egy másik, a gyakorlatban is jól működő lehetőség a köszönetfal. (Akár munkahelyen is el lehet képzelni.) Egyszerűen írjuk föl egy oszlopba mindenkinek a nevét például egy parafa táblára. Elhelyezhetünk egy-egy köszönetet, melyet a másiknak címzünk. Ez a módszer arra is jó, hogy mindenki lássa, mi az, amit a másikért tett, de nem is gondolta volna, hogy örömet okozott vele. A táblán azt is láthatjuk, hogy ki az, aki kevés köszönetet kapott. Ekkor átgondolhatjuk, hogy arra az illetőre jobban oda kell figyelnünk: mi az, amit megköszönhetünk neki? (Mert mindenkinek megköszönhetünk valamit! – Még az ellenségeinknek is!)

ANGYALKÁZÁS

Talán az egyik legismertebb módszer. Általában az adventi időszak előtt szokás egymás nevét kihúzni, és az illetőt valamivel meglepni. Kiváló lehetőség, hogy az illetőre kiemelten is odafigyeljék.

IMASZÁNDÉK

Az egymásra figyelés működhet úgy is, ha van az adott közösségnek imaszándéka valakiért. Lehet úgy, hogy egymást kihúzzuk, és azért imádkozunk, de úgy is, hogy alkalomadtán mindenki hozhat imaszándékot. Az egyéni és a közösségi ima nagyon lényeges. (Erről majd később!)

Az egymásra figyelést, ami gyakorlatilag a szociális törődés alapja, már egészen kicsi gyermekkorban igyekezzünk az élet mindennapos részévé tenni. Mi sem természetesebb: a kisgyermek segít anyának teregetni, vagy éppen apának összeszedni a szemetet. Aztán valahogy már nem lesz természetes, valahogy teher lesz a kamasz számára a másik felé „kötelezettségből” való nyitás. Miért muszáj megtennem? Lenne más dolgom is! – hangozhat és hangzik is el számtalanszor. Vagy ha nem is ilyen formában, hanem egy becsapott ajtó fejezi ki a „véleményt”. Ez a reakció teljesen elfogadható a kamaszoktól, hiszen éppen olyan életállapotban vannak, amikor már kezdik kialakítani a saját életüket, felkészülve a családtól való leválásra. A legtöbb esetben a magukba forduló kamaszok azok, akik a legtöbb figyelmességet igénylik, mégis a legkevesebbet kapják, hiszen ezt sugallják: „Hagyj már békén.”

A kamaszok, később a fiatalok azok, akik keresik azokat a közegeket, ahol jól érzik magukat, ahol el tudják a szabadidejüket tölteni, ahol kikapcsolódhatnak. Ezek a közösségek lesznek meghatározóak az ifjúság számára, ezért sem mindegy, hogyan tudják a figyelmet megkapni a körülöttük lévőktől. Sajnos nagyon sok, fiatalokkal teli közösségben a figyelem a deviáns viselkedés által érhető el.

Nagy a felelőssége az ifjúsági közösségeknek. Nemcsak vonzónak kell lenniük, felkarolniuk a tagjaikat, hanem oda is kell figyelni mindenki-re, az igényeinek megfelelően. Mindezt a keresztény értékrendszer segítségével hívva, szeretettel és Istenre hangozva kell megteremtenuk.

Isten, foci, imádság

Bizonyára legtöbb olvasónk számára ismerős a **SZÓLJ BE A PAPNAK!** sorozat. Az ország különböző pontjain havonta megrendezésre kerülő ökumenikus vitaalkalmak kötetlen, tabuk nélküli beszélgetésre adnak lehetőséget papokkal, szerzetesekkel, különböző keresztény felekezetek lelkészeivel – az élet minden kérdéséről, nem csak keresztényeknek. A szervezők a sorozat korábbi vendégét, Kocsis Dániel nyíregyházi görögkatolikus egyetemi lelkészt, a magyar papi labdarúgó-válogatott oszlopos tagját kérdezték Istenről, imádságról és természetesen, fociról.

Mit gondolsz, vajon miért szerettünk volna veled interjút készíteni a futball és a vallás összeegyeztethetőségéről?

Életem legfontosabb alkotóeleme az Istennel való kapcsolatom, aztán a családom, utána pedig a foci... Nem csak maga a játék, hanem annak minden eleme, főként a szurkolás. Édesapám egyszer elvitt egy LOKI-Újpest-meccsre, azóta számomra csak egy csapat létezik, a DVSC. Éppen ezért örültem a megkeresésnek, hiszen ritka az, hogy egy papot a profi foci világról kérdezzék, ami látszólag távol áll mindentől, amit az egyház képvisel... Pedig az egyház nem mást, mint az ember életébe akar olyan segítséget adni, amely annak minden területén használható. Ezért merek válaszolni kérdéseitekre.

Szerinted mire van leginkább szükségük a focistáknak, hogy győzzenek: lelki elmélyülésre, imára vagy inkább jó edzésre és taktikára?

Elsősorban „szakmai” felkészültségre, ami az edzéseken és a taktikai értekezleteken épül bele a csapat játékába. A profi sportban a fizikai és taktikai felkészültség nélkül egyszerűen nem lehetsz eredményes. Viszont itt jön a képbe az ember lelke: ha nem vagy rendben „fejben” (én ezt inkább „lélekben”-nek hívom), akkor a nálad gyengébben felkészített, de sokkal lelkesebb ellenfeled jó eséllyel le fog győzni. Ez nem csak a sportra, de az élet minden

területére igaz. Nem véletlen, hogy a szurkolókat 12. játékosnak is hívják, hiszen sokszor azt a lelkesítő pluszt, amit semmi nem tud pótolni, ők adják meg a csapatnak. Ha lélekben rendben vagy, és tudsz a csapatért játszani, akkor biztosan tudsz majd összpontosítani is, ami sikerre vezet. Ezt segíti az ima és a lelki elmélyülés.

Lehet bűn az, ha valaki rosszul vagy lelketlenül játszik? Ha igen, hogy nyerhet feloldozást?

A bűn az, amikor tudva és akarva, direkt rosszat teszek. Szerintem nincs olyan profi vagy amatőr játékos, aki tudna lélektelenül focizni. A profi sportban a csapatvezetők felelőssége egy olyan közeg kialakítása, amelyben a srácok akarnak teljesíteni. Ahol van összetartás,

ahol fontos az együtt küzdés. Ezt mindig értékelik a szurkolók is, akiknek csak az számít, hogy a játékosok mindent beleadva játszanak-e, vagy sem. Sajnos a profi sportban gyakran tapasztalható jelenség a „lélektelen játék”. Ez nem a sportoló hibája, hanem azé a közegé, amely ennek teret ad.

Szoktál imádkozni, hogy nyerjen a kedvenc csapatod? Be lehet „imádkozni” egy gólt a kapuba?

Az ima tárgya nem lehet a másik ember sikerelensége vagy bukása. Éppen ezért én abban nem hiszek, hogy kiimádkozhatom a csapat győzelmét, hiszen ez magában foglalja azt

is, hogy a másik csapat veszít. Az ima csodákra képes. A profi fociban arra a csodára, hogy a sokat kereső játékosok valóban kiteszik szívüket, lelküket a pályára, azért, hogy nyerjenek. Hogy érezzék a győzelem ízét, a befektetett munka gyümölcsét. Sajnos ezeknek a srácoknak sokszor ez nem motiváció. Aki szokott a csapatért imádkozni, annak a következő tanácsom: imádkozz azért, hogy minden játékos a legtöbbet akarja kihozni magából, hogy érezze a felelősséget, hogy a lelkesedés soha ne lankadjon. Ha ezért tudunk imádkozni, akkor egy elveszített mérkőzést is élvezni fogunk.

Meccs közben néhány illetlen kifejezés is kiszalad a szánkon. Ez ilyenkor belefér?

Ez soha nem fér bele. Trágárkodni, csúnyán beszélni, káromkodni soha nem szabad. Nincs az a tét, ami jogossá tenne bármilyen illetlen kifejezést. Nekem ez minden meccsen nagy kihívás. Amikor elered a nyelvem, tudom, hogy a lelkiatyámhoz kell fordulnom, mert elfáradtam... Nekem ez a lelki fáradtság mércéje. Zárszóként csak ennyit mondok: Mindörökké hajrá, Debrecen! (Akár az NB2-ben is.)

IVANCSÓ BAZIL

MÁRIA MARATON

másképp – második harmad

ADOTT EGY ÚTVONAL. ADOTT NÉHÁNY LELKES ZARÁNDOK. ÉS ADOTT A JÓ IDŐ (PERSZE EZT CSAK AZ INDULÁS ELŐTT LEHETETT TUDNI). A TÖBBI MÁR CSAK SZERVEZÉS KÉRDÉSE.

A Mária Út Egyesület 2016-ban létrehozott két közép-európai zarándokútvonalat: egy észak-délit és egy kelet-nyugati, amelyek keresztet formáznak. Ám csak a kelet-nyugati szerveztek gyalogos, futó- és kérekpáros zarándoklatokat. 2017-ben megtettem a kelet-nyugati a szervezésükben (Mariazell–Csíksomlyó), de nagyon szerettem volna az észak-délit is bejárni.

Ez a tavalyi év folyamán részben sikerült, amikor Márianosztráról indulva akkori zarándoktársaimmal észak felé vettük az irányt, és öt nap alatt megérkeztünk Czestochowába.

Az idei évre terveztem a folytatást. Bizony, tervezni mindig könnyű. Már az első harmad befejezése, vagyis a tavalyi nyár óta sokat álmodoztam róla, milyen jó is lesz ismét lelkes és imádságos fiatalokkal együtt tölteni egy hetet sport, imádság és nagy beszélgetések közepette. De az élet néha közbeszólhat. És a világvjárvány által közbe is szolt. Április-május tájékán még nem lehetett tudni, mennyire lesz vagy nem lesz veszélyes útra kelni, vagy egy-

általán, megengedik-e az illetékes hatóságok. Vagy ha belföldön megengedik is, a horvát szakaszt is meg tudjuk-e tenni? Szerencsére a legtöbb európai ország jól kezelte a járványhelyzetet, így nyárra sikerült megtisztítani az országot, biztonságosan útra kelhettünk.

Egy sportzarándoklat nem könnyű. Gyakori félelmem, hogy mikor és ki nem bírja az aznapra tervezett távot. Kísérőautó persze van, be lehet szállni, de az az igazi, ha mindenki imádsággal végig tudja tekerni a teljes távot. És igen, a másik kulcsszó az imádság. Hiszen nem teljesítménytúrara szántuk rá magunkat, hanem zarándoklatra. Ehhez hozzátartozott a mindennap végzett Szent Liturgia, valamint az út közbeni rózsafüzér. De aki valóban tud zarándoklelkülettel részt venni akár még egy sportzarándoklaton is, az a végére újjászületik lélekben.

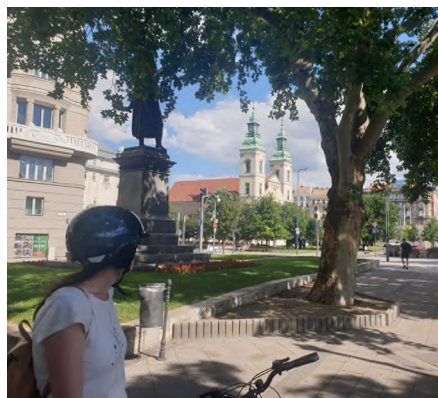
Így indultam el július 6-án egy tavalyhoz képest majdnem teljesen más tagokból álló csapattal. Hiszen a tavalyi résztvevők közül csak Szentesi Csaba atya (Debrecen) jött velem, a többiek pedig: Koncz Ákos (Szeged), Hegedűs Katalin (Fényeslitke) és Kovács Veronika (Újfehértó) voltak. A kísérőautónkat Somogyi Antal (Pécs) vezette.

Budapesten a reggeli Szent Liturgiában beálltunk Keresztes Szilárd püspök atya mellé, aki mindkettőnknek (Csabának és nekem) szentelőpüspöke, majd megkaptuk tőle az útra kelők áldását – utóbbit immár a teljes

csoportunk. A kísérőautónkkal Márianosztraig mentünk, ahonnan a tavalyi harmadot is kezdtük. Itt Varga Lajos váci segédpüspök atya várt bennünket, és ugyancsak áldásban részesített minket, a csodálatos régi római rítus szerint. Ha már két püspök indít minket útra áldással, akkor csak nem lesz semmi gond... Lajos püspök atyával kezdtük el a rózsafüzért, amelynek bevezetőjét ő imádkozta, mi pedig (épp öten lévén) tizedenként felváltva útközben folytattuk.

Márianosztrát egyébként V. István Árpád-házi királyunk oklevele említi először 1262-ben. Anjou Nagy Lajos királyunk alapított itt pálos kolostort 1352-ben. A pálos rend az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend, ma is kizárólag férfival. A templom mellett börtön működik, női elítéltekkel. A kommunizmus idején sok politikai elítélt mellett Mindszenty József

bíborost is itt tartották fogva. A templom előtt Nagy Lajos király mellszobra látható, a templom oltárképe pedig a czerstochowai kegykép másolata.

Innen indultunk tehát, az első kilométerek mentek a legkönnyebben, hiszen Szobig lejtett az utunk. No, utána sem volt azért nehéz... A Dunakanyarban végig ki van építve a kerékpárút, ráadásul teljesen a Duna mentén, így igen szép látvány tárult elénk folyamatosan. Láthattuk a Szentendrei-sziget kezdetét is, valamint Visegrád fellegvárát. A kerékpárútnak még neve is van: Beatrix királyné kerékpárút. (Beatrix volt Hunyadi Mátyás királyunk felesége.) Festői útvonalunk tehát: Márianosztra–Szob–Zebegény–Nagymaros–Kismaros–Verőce–Vác–Szödliget–Szöd–Göd–Dunakeszi, majd Budapest.

A fővárosban is problémamentes utunk volt, mivel az utóbbi évtizedekben egyre gyarapodtak a kerékpárutak – kell is, akkora az autós forgalom. Itt is a Duna-parton tekertünk végig: elmentünk az Óbudai-sziget, a Margit-sziget, a Parlament mellett, a pesti korzón, és láttuk a budai várat, valamint az összes híres budapesti hidat.

A Csepel-szigetre érve még nem csökkent jelentősen a forgalom, de ott is kiépített kerékpárutakon tudtunk haladni. Az egyetlen mállór délután adódott: Katának a hátsó kereke defektet kapott. Mivel már csak 3 kilométerre volt a szállás (Lakihegyen), felfújtattuk, és a szálláshelyünket elfoglalva ragasztottuk meg. Az aznapi táv 100 kilométer volt.

Másnap Deák Csaba atya jóvoltából Szigetszentmiklóson tartottuk a napindító Szent Liturgiát. Vendéglátónk kiemelte, hogy Isten útjai kifürkészhetetlenek. Ők ugyanis szeretnek utazgatni, zárandokolni, és ha nem jött volna a világvjárvány, akkor épp Lourdes-ban lennének. Így viszont kerékpáros zárandokok vendéglátói lehetnek – igen bőséges reggelit kaptunk tőlük a továbbindulásunk előtt. Köszönet érte!

A csendes, barátságos és kis forgalmú Csepel-szigeten haladtunk tovább, mivel a Duna mindkét partja igencsak forgalmas, ezért kerékpárral életveszélyes is. Halászteleken, Tökölön és Szigetújfalon haladtunk keresztül, majd Ráckevére érkeztünk, ahol Kótai Róbert plébános atya a plébániáján frissítővel kínál minket. Nem volt sok időnk, ugyanis Lórévnél el kellett érünk a kompot, ami sikerült is. Utunkat immár a Dunántúlon folytattuk, konkrétan: Adony–Felsőcikolapuszta–Szabadegyháza–Sárosd–Sárkeresztúr–Káloz–Nagyhörösökpuszta–Hatvanpuszta–Sáregres – végül pedig Simontornya, ez volt a szállásunk az aznapi 119 kilométer után.

Simontornyán nincsenek görögkatolikusok, így Zab András plébános atya jóvoltából a másnap reggeli Szent Liturgiát az ottani római

katolikus templomban tartottuk. Reggeli után útnak indulás, közben rózsafüzér-imádság. Útvonalunk: Simontornya–Tolnanémedi–Pincéhely–Belecska–Keszöhidegkút–Regöly–Szakály. Ezután tettünk egy minimális kitérőt a csicsói kápolnához, amely éppen felújítás alatt állt, de a munkások, látva, hogy zárandokok vagyunk, nagylelkűen beengedtek minket, hogy megnézzük, és egy rövid imát elmondjunk. További útvonalunk: Hőgyész–Dúzs–Csibrák–Kurd–Lengyel–Szárász–Egyházaskóvár–Tófű–Szászvár–Vékény–Magyaregregy. A Tolnai-hegyhát emelkedői és lejtői után Magyaregregyen már jólesett megpihenni, vacsorázni és ismét nagyokat beszélgetni. Aznap 98 kilométert hagytunk magunk mögött.

A negyedik nap jó kis szintbeli kihívással kezdődött: át kellett kelniük a Mecsekben. Miután ez sikerült, Pécsen végeztük a Szent Liturgiát Zajácz Gábor parókus atyával. Néhányan a pécsi görögkatolikus híveink közül is eljöttek, ami szintén jólesett. Pécs után Kozármisleny, Újpetre és Vokány felé vettük az utunkat, és a Villányi-hegységen is át kellett kelniük, ami már „semmisség” volt a Mecsek után. A borok viszont finomak nemcsak ott, de a kevésbé ismert tolnai és a pécsi borvidéken is. Utána még Nagytótfalu, Kisharsány, Nagyarsány, Kistapolca és Beremend következett, ám a határon nem mentünk át. Helyette Máriagyűdre utaztunk (immár autóbá szállva), hogy a kegytemplomot is láthassuk. A Pécsi Egyházmegyében a székesegyházon kívül csak ennek a búcsújáró helynek a temploma élvezi a basilica minor rangot, XVI. Benedek pápának köszönhetően. A szállásunk a közeli Harkányban volt, aznap 82 kilométert tettünk meg.

Az ötödik nap reggelén a máriagyűdi kegytemplomban végeztük a Szent Liturgiát, mielőtt útra keltünk. Beremendig utaztunk autóval, onnan kezdtük (vagy inkább: folytattuk) a tekerést. A magyar embernek mindig fájdalmas Trianon tragédiája, hiszen Beremend után is Baranya vármegye folytatódik, és a magyar–horvát határ helye nem ott lenne, hanem a Dráva folyón, s ott is csak jelképes... Tito

alatt jelentősen megfogyatkozott a magyarok aránya a Baranya-háromszögben is. A határon figyelmeztettek minket a határőrök, hogy nagyon óvatosak legyünk, mert Eszék az ország negyedik legfertőzöttebb területe. Ezért teljesen kerültük a kontaktust mindenkivel, Eszéken azonban nem hagyhattuk ki a tervezett ebédet. (Az is alapos kézfertőtlenítés után.) Útvonalunk tehát Beremendtől: Petárda–Bolmány–Kácsfalva–Ölyves–Dárda–Bellye–Eszék. Eszéken a ferences templomban őrzik az igazi máriagyűdi kegyesobrot, amely korábban oda került. Máriagyűdre a későbbiek folyamán került a mai szobor, ám a kettő egyáltalán nem is hasonlít egymásra. A ferences templomot és a kegyesobrot is megcsodáltuk, ezután ismét imával keltünk útra. A teljesen sík alföldi tájon – ahol búzát, napraforgót és kukoricát természetnek szinte kizárólagosan – egyre melegebb lett, nehezek voltak az utolsó kilométerek. Eszék után Tenye, Szilas, Kórógy, Valkótard, Ostrovo, Berzétémonostor, végül Vinkovce következett. Ez így 88 kilométer volt, és bár a szintbeli emelkedés és ereszkedés jóformán teljesen kimaradt, hiszen annyira sík volt a teljes szakasz, a meleg miatt nehezebben ment, mint a teljes Tolnai-hegyhát.

A Drávától délre ugyan tudtuk, hogy vegyes a lakosság: javarészt horvátok, jelentős szerb kisebbséggel, arra azonban nem számítottunk, hogy egy szinte teljesen magyar települést is találunk: ez volt Kórógy. Lakói reformátusok, és ugyanúgy földművelésből élnek, mint bárki a környéken.

A hatodik nap hajnalán már csak 29 kilométer volt hátra: Vinkovcétól Županjáig, ami a Száva folyó partján fekszik. Egykor idáig ért Magyarország. Milyen jó lenne, ha ma is akkora ország lennénk... A Száva folyó ott körülbelül akkora, mint Tokajnál a Tisza, és határt képez Horvátország és Bosznia-Hercegovina között. Elüldögtünk a parton mintegy fél óráig, ezután autóval vissza Vinkovcába, reggeli után irány haza, útközben Pécsen hálaadó Szent Liturgiával fejeztük be a zárandoklatot.

Így telt ez a hét. Hálaság vagyunk Istennek, hogy a világjárvány közepette is sor kerülhetett rá; hogy egy kisebb defektet leszámítva semmi bajunk nem esett útközben; hogy nem betegedett meg egyikünk sem; hogy tudtuk mindnyájan komolyan venni az utat, zárándoklelkülettel, imádsággal, és nem csak a teljesítmény volt a lényeg. Szűzanyánk is oltalmazta utunkat, és biztosak vagyunk abban, hogy minden hozzá elhangzott imánkat meghallotta.

A mennyiben jövőre lehetőség adódik, jöhet a befejező harmad is: a Száva folyótól Szarajevót át Neumig. De ha ez nem lesz lehetséges, B tervem is van: Csehszlovákiától észak felé folytatnánk, Vilniuson keresztül a kereszttek hegyéig. Vilnius pedig nem csak főváros, hanem az Európai Máriás Háló tagja lévén ugyanolyan jelentőségű kegyhely, mint Máriaipócs, Lourdes, Fatima, Csehszlovákia, Mariaszell, Csíksomlyó vagy mások.

De mindenekelőtt hála a tavalyi és az ideai harmadokért!

LASKAY ANNA

AZ EGYHÁZI ÉV KÖRFORGÁSA

Hárman üljük körül az asztalt. Nők: feleségek és családanyák. Beszélgetünk. Sokszor csak elmesélve a saját történetünket, segítjük egymást tovább. Gondolatainkat közreadva, reméljük, sokan magukra ismernek, s „leülnek közénk”.

Anna: Szeptember elsejével elkezdődött az iskola, családanyaként ez minden évben egyfajta új időszámítást jelent, hiszen megváltozik a gyermekeink napirendje, megszorodnak az elfoglaltságaik, s ezáltal a miénk is. Ezt nehéz lenne figyelmen kívül hagyni! De vajon mennyire tartjátok számon, hogy ekkor kezdődik az egyházi év is?

Andi: Én felnőttként lettem vallásgyakorló, így tisztán emlékszem rá, először mennyire furcsa volt számomra, hogy szeptemberrel kezdünk új évet. Aztán, ahogy haladtam előre a görögkatolikus hit gyakorlásában, megtapasztaltam a ritmusát, megszerettem a hétköznapi ünnepeket is, ma pedig már ez a természetes. Nekünk egy gyermekünk még iskoláskorú, így ebben is érintettek vagyunk, de ami ennél is lényegesebb az életünkben, az a szüret! Mivel a férjem és a legidősebb fiam is borász, ráadásul a saját vállalkozásunkban dolgoznak, ezért az ősz a szüretelés is magával hozza.

Ildi: Tanárként a szeptember 1. nekem elsősorban az iskolakezdés időpontja. A középiskolás fiam ez évtől ráadásul új osztályba került, jönnek a fakultációs tantárgyak, s be kell jelentkeznünk ismét előrehozott érettségire, mivel tavasszal a vírus miatt nem vizsgázhatott.

Az egyházi év kezdete számomra azt jelzi, hogy a nyári szünet, az időtlenség után visszatérünk a „szokásos menetrendbe,” nemcsak a munka és a tanulás terén, hanem a hitéletünk gyakorlása során is. A nyaralás idején különböző helyeken jutunk el templomba, ősztől újra rendszeresen találkozunk a saját egyházunkhoz tartozókkal.

Anna: Nekem nagy öröm, hogy a gyermekemnek a szeptember a hittanórák újraindulását is jelenti, s ő ezt számontartja. Az én legkedvesebb eseményem ilyenkor a gyermekáldás, jó végignézni a sok-sok gyermekem, ahogy felsorakoznak, s kéri a Jóisten segítségét az év elején.

Ildi: Számomra is nagyon meghatározó, ahogy az én 182 centis „kisfiam” is besorakozik az egészen kicsik közé, hogy megkapja az idei tanév sikeres teljesítéséhez szükséges isteni kegyelmet.

Andi: Még pár éve beállt a sorba az én felnőttkorú fiam is. Úgy érezte, attól, hogy nem jár már iskolába, az áldás ráfér.

Anna: Andi, Te már említetted, hogy fokozatosan fedezted fel az egyházi év adta kapaszkodókat. Nekem minden évben másra irányul a figyelmem, van, amikor egy-egy szertartás – például a paraklízis vagy az akathisztosz – végzése jelent különös örömet, máskor csak jó megélni a maga egyszerűségében azt a ritmust, amit az egymást követő ünnepeink és böjtök adnak.

Ildi: Én a karácsony előtti időszaknak érzem ezt a fajta ritmusát. A böjttel, az adventi idősakkal már novembertől készülünk a karácsonyra, s bár még távol van, mégis átjárja, meghatározza az életünket, a mindennapjainkat. Talán még ezt a várakozással teli időszakot jobban szeretem, mint magát a villámgyorsan eltelő, pár napos ünnepet.

Andi: Mi a böjtöket nagyon komolyan vesszük! Ebben eleinte a férjem járt élen, aztán csatlakoztak a nagyiú, s most már én is érzem, mennyire sokat kapunk a lemondásaink, felajánlásaink által! Mára minden családtagunk ügyel ezekre az idősakkokra, de vannak köztünk szigorúan böjtölők is.

Anna: Van kedvenc egyházi ünnepeitek?

Andi: Minél több ideje követem az egyházi eseményeket, minél többet olvasok a szentekről, s minél jobban megismerem az életüket, annál többekhez kötődöm, annál mélyebben élem meg az ünnepeinket. Épp az egyházi év utolsó ünnepe most számomra a legkedvesebb: Keresztelő Szent János fejvétele.

Ildi: Nekem a határszentelés ad az elmondottakon túl többletet. Ki-fejezetten a természetben, jellemzően jó időben zajlik, amikor már látszik a természet ébredése, ereje. A mi közösségünk egy gyönyörű hegyoldalon lévő Mária-szoborhoz vonul ki minden évben. Számomra ebben az ünnepben kapcsolódik össze a transzcendens a profánnal, hiszen azért könyörgünk, hogy a fizikális létünkhöz elengedhetetlen, bőséges termést megadja a Jóisten.

KÉRDÉSEK A TOVÁBBGONDOLÁSHOZ:

Az Ön számára mit jelent az egyházi év kezdete? Melyik a kedvenc ünnepe, és miért?

Mennyire segítik az egyházi év eseményei (a hétköznapi, az állandó és változó ünnepeink, a böjtök) az élete tagolását, a mindennapjai ritmusának megteremtését?

Ha válaszait velünk is megosztaná, kérjük, írja meg nekünk! Weboldalunk: <http://www.noi-kerekasztal.hu>

SZEMÁN-TÓTH TEODÓRA

Hogyan legyünk eredményesek?

TALÁN ÚGY IS FELTEHETTEM VOLNA A KÉRDÉST: HOGYAN LEGYÜNK BOLDOGOK? VAGY ELÉGEDETTÉK? TELJESEN MINDEGY, HOGY FEJEZZÜK KI AZT AZ ÉRZÉST, AMIT EGYSZERŰEN CSAK ÍGY SZOKTUNK MEGFOGALMAZNI:

„JÓLESIK”!

Minden ember életében van legalább egy terület, ahol helyt kell állnia. Nem kevészer stresszt, feszültséget okoz számára. Nem szabad, hogy mindig frusztráltak legyünk. Főként a közösségi médiát figyelve vehetjük észre, hogy mennyi embernek okoz gondot például a hétfő. A hétfő, ami azt jelenti, hogy a két szabadnap után reggel korán kell kelni, fel kell öltözni, be kell menni dolgozni... Újra belekerülünk a mókuserékbe. De miért nem várjuk lelkesen a hétfői munkakezdést?

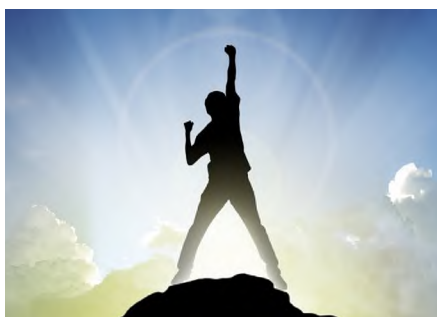
Munkahelyi eredményesség

Nem szeretünk bemenni, mert a munkahelyen találkozunk az ottani kihívásokkal, olyan kollégákkal, akik megnehezítik a munkahelyi légkört, a vezetőséggel, amely nem érti meg egyéni igényeinket. Szóval, nem könnyű. Főként olyan munkabeosztásban és munkakörben, ahol nem igazán tudunk kibontakozni, magunkból hozzáadni a szervezet működéséhez, egyéni céljaink eléréséhez nem járul hozzá semmi. Nemelegyszer érezzük azt, hogy feleslegesek vagyunk.

Nem véletlen az, ha valaki új munkahelyet keres magának. Nem bírja tovább, mert szürke minden körülötte, nem történik előmenetel az életében, nem tud kis lépéseket tenni azért, hogy elégedett és boldog legyen.

Mit tehetünk az eredményességért?

1. Fogalmazzuk meg magunknak, hogy mi tesz és mi tehet minket boldoggá! Melyek azok a szükségletek, melyek lényegesen fontosak ahhoz, hogy feljebb lépjünk egy magasabb szükségletszintre?

2. Ha tudjuk, hogy mit szeretnénk elérni az életünkben, akkor próbáljuk meg ezeket a célokat behelyezni a munkahelyi környezetbe! Hogyan járulhat hozzá a munkahelyem, hogy egyéni céljaimat elérjem úgy, hogy közben a szervezet – ahol dolgozom – céljai is kielégítődjenek?
3. Ha találunk átfedést az egyéni és a közösségi célok között, üljünk le feletteseinkkel, munkacsoportunkkal, és beszéljük át, ki mit tud tenni az eredményesebb szervezetért! Ekkor biztos, hogy az egyéni céljaink is – még, ha rejtettek is, és mi magunk sem vagyunk vele tisztában – megvalósulhatnak.

Mi történik akkor, ha nem tudunk eredményesek lenni a munkahelyen? Ekkor lehet valami a háttérben, például a család.

Eredményes családi élet

Nem elég csupán a munkahelyen törekedni az eredményességre, nagyon fontos és lényeges, hogy otthon, a családi közegben is eredményesek legyünk. Mi tesz minket boldoggá? Mik a család tagjainak egyéni vágyai? Hogyan járulhatunk hozzá ahhoz, hogy ezek az egyéni célok megvalósulhassanak?

A család eredményessége egy picivel azonban más. Sokkal inkább szemünk előtt van az, hogy egymásnak segítsünk a célok elérésében, hiszen a családtagok elégedettsége, boldogsága hozzájárul ahhoz, hogy a család egésze kiegyensúlyozott és erős egység legyen. Például a családban az édesanya tanulni szeretne, mert úgy érzi, a munkahelyén jobban érvényesülhetne egy bizonyos képzés elvégzésével. Látja benne egyéni céljait is, nem érzi munkahelyi nyomásnak a tanulást. A család támogatja, de nemcsak az elhatározásában, hanem abban is, hogyan tudják átszervezni a család működését, a családon belüli munkamegosztást, hogy az anyukának minél inkább meglegyenek a feltételei ahhoz, hogy a tanulásban eredményes lehessen. Természetesen ebben a helyzetben az anya előtérbe kerül, de mindig meg kell találni az egyensúlyt a rendszerben, hogy a család minden tagja elégedett legyen. Ez sokszor újabb és újabb áttervezésekkel jár.

Útközben rájöhetünk, hogy azért mégsem tesz minket boldoggá a mosogatás, de a fűnyírás például nagyon megnyugtató.

Sose felejtjük el a közös élmények gyűjtését. Van, amikor arra van szükségünk, hogy egyedül legyünk, de emellett fontos, hogy közös programokat találjunk magunknak, amiben a család feltöltődhet, megerősödhetnek a tagjai önmagukban és egymásban egyaránt.

A családban betöltött szerepeink szerint is eredményesnek kell lennünk. Elégedettnek kell lennünk az anyaságunkban, apaságunkban, nagyszülői szerepünkben. Gondoljuk át vagy beszéljük meg otthon, hogy vajon én milyen anya-, apa-, nagyszülőszerepet képzelek el, tudok megvalósítani. Tisztában kell lennünk az- zal, hogy mindenki más, így mindenki másképpen tudja az adott szerepet átélni és megélni.

Eredményesség az élet egyéb területein

Célokat, eredményt és ezek által elégedettséget az élet egyéb területein is elérhetünk. Ma egyre inkább fontos a sportolás. Biztosan a környezetünkben is van olyan, aki kitűzte céljául a félmaraton lefutását vagy éppen a Balaton átúszását. Miért ne mehetnénk végig az Országos Kéktúrán vagy éppen járhatunk végig egy zárandokutat?

Sok mindenben lehetünk jók, és találhatjuk meg azt, amiben igazán eredményesek vagyunk. Életkorunk, aktuális anyagi helyzetünk, az életünkben ért traumák mind-mind befolyásolják, hogy éppen mire van szükségletünk, mi a következő szint, amit el szeretnénk érni. Egyszerűen mindig értelmet kell találnunk életünknek.

Elhatározhatjuk, hogy szeretnénk egy szép konyhakertet létrehozni. Megálmodjuk és szépen lassan megvalósítjuk. Nem kell feltétlenül azonnal kész lenni vele, szépen lassan, apró részcélokat meghatározva haladjunk. A görcsösség, a rugalmatlanság csak nehezíti a mindennapjainkat. Tervezzünk újra, ha arra szükség van, hiszen a Jóisten mindig ott van mellettünk, segít, hogy a legjobb megoldást válasszuk!

A koronavírus az élet minden területére hatással volt, nem kivétel ez alól a sport, a futball sem. Példátlan hosszúságúra nyúltak a nemzeti bajnokságok (már ahol egyáltalán a pandémia utáni folytatás mellett döntöttek, mert például a hollandok és a franciák a szezon kétharmadánál befejezettnek nyilvánították a szezont), a nemzetközi kupasorozatok augusztus második felében értek véget (soha nem látott lebonyolítású nyolcas döntővel), s amellett, hogy gazdasági szempontból sok klubot komoly csapásként ért a járvány, a futballisták jelentős része gyakorlatilag nagyobb szabadság és pihenés nélkül máris az új szezonban találta magát. A Görögkatolikus Szemlélet magazin ezúttal elsősorban négy ország négy bajnokságára fókuszál, avagy ők azok, akik nem csak a járvány által részesültek koronában. Az évértékelő első részében Angliába és Németországba látogatunk el.

Kloppnál minden klappol, avagy érdemes volt harminc évet várni erre Liverpoolban!

1990-ben megalakult a Republic együttes; megszületett Szilágyi Áron kétszeres olimpiai bajnok vívó, Emma Watson, a Harry Potter-filmekből ismert Hermione megformálója, valamint Gulácsi Péter, a magyar válogatott és a Leipzig jelenlegi első számú kapusa. Elhunyt Karády Katalin színésznő, Leonard Bernstein zeneszerző és karmester, valamint Lev Jasin, az egyetlen aranylabdás kapus. Augusztus 2-án Irak lerohanta Kuvaitot, és kezdetét vette az öbölháború. Október elején egysült az NDK és az NSZK: Németország ismét egységes. November 15-én megkoronázták Akihítót, Japán 125. császárat. Ez mind abban az évben történt, amikor utoljára bajnok lett a Liverpool. Nem ma volt; én akkor valószínűleg nyuszimotoron közlekedtem és beszélni tanultam. A Pool-szurkolóknak magától értetődő volt akkor az a győzelem, hiszen Anglia legeredményesebb klubjáról lévén szó, hozzá voltak szokva a sikerekhez. Aztán következett három olyan évtized, amiben Sir Alex

ÖBBÁGY LACUS

A futbalszezon margójára, avagy akik nem csak a vírussal koronázták meg az évet...

Ferguson 13 bajnoki címet szerzett az ősi rivális Manchester Uniteddal, Arséne Wenger veretlenül lett bajnok az Arsenalal, megkoronázták a Blackburn Roverst és a Leicestert is, s a Chelsea és a Manchester City tökéletesen bi-

zonyították, hogy a pénz igenis boldogít (vagy legalábbis a sikerek megvásárolhatók általa...). S bár a nemzetközi vizeken csurran-cseppent

azért valami (2001-ben UEFA-kupa-győzelem az Alaves ellen, 2005-ben BL-diadal az AC Milannal szemben, egyik meccs sem az a könnyen felejthető kategória...), s futbaloztak fantasztikus spílerek szép számmal a Mersey partján Robbie Fowlertől Steve McManamanen keresztül Michael Owenig, Steven Gerrardig vagy éppen Fernando Torresig, a Premier League-trófea mind ez idáig álom maradt.

Néhány éve aztán megérkezett Jürgen Klopp, akitől mindenki a klub felvirágoztatását várta. Nem volt alaptalan a belé helyezett bizalom: a másodosztályú Mainzból első osztályú erős középcsapatot varázsolt, a néhány évvel korábban még csödközelben lévő Dortmundot Bundesliga-élcspattá tette; bajnokságot nyert kétszer, BL-döntőt játszott a sárga-feketékkel, s a kezdeti ismerkedési fázis után a Liverpool menedzsereként előbb Európát, majd Angliát is leigázta. Tulajdonképpen már a tavalyi 97 ponttal meg kellett volna nyernie a Premier League-t, de akkor még „altattak”: a Manchester City egyetlen ponttal többet szerzett akkor (szezonbeli egyetlen vereségüket épp a rivális ellen szenvedték el, ha az nincs...). Ám min-

den altatás véget ér egyszer: idén a Liverpool rajt-cél győzelmet aratott! Amíg nem dőlt el az aranyérem matematikailag, mindössze három meccset nem nyert meg a Pool; a pandémia kitörésekor 25 pontot vert a Manchester Cityre, ebből 18 meg is maradt a szezon végéig. Az utolsó fordulóban a koncentráció csökkent, éppen ezért a Liverpool sok rekordot végül nem döntött meg, de saját klubrekordját igen: 99 pontot szerzett, egyetlen pont kellett volna, hogy beállítsa az abszolút PL-rekordot, amit a Manchester City állított fel két éve. Ez ugyan nem jött össze, de a City egy szezonon belüli 32 győzelmét sikerült beállítani. 38 meccsből 32 győzelem, a világ legerősebb bajnokságában – kétségkívül félelmetes, csúcsteljesítmény! Kétség sem férhet ahhoz, hogy megérdemelte a Liverpool a bajnoki címet, de vajon mitől klappol minden Kloppnál?

Hogy megértsük a német edzőszeni sikerének titkát, kicsit korábbról kell kezdenünk. Egészen a 2018-as BL-döntőig Jürgen jobb keze egy bizonyos **Zeljko Buvac** volt, aki tizenhét évig dolgozott Klopp mellett. Együtt fociztak egykor Mainzban, mindketten edzői álmokat dédelgettek, s tettek egy fogadalmat, hogy amellyüknek hamarabb teljesül az álma, alkalmazza a másikat. Buvac Mainzban, Dortmundban és Liverpoolban is az agy volt, akire a német mester egyenértékű félként tekintett, s a játékosok is zseninek tartották. Klopp taktikai repertoárjának és játékkönyvtárjának a kidolgozásában is jelentős szerep jutott a segédedzőnek. A **Gegenpressing** lényege az ellenfél labdavesztés utáni gyors, agresszív és szervezett letámadása. A Gegenpressinget alkalmazó csapat magasra tolja a védelmi vonalát, és amint elveszíti a labdát, az ellenfelét annak saját védekező harmadában megtámadja. Hatalmas energiát és rengeteg futást igényel ez a taktika, de ha jól működik, bármelyik védelmet szétcincálja, a Klopp-Buvac kettős pedig ezt tökéletesen alkalmazta Dortmundban és Liverpoolban is. Ráadásul megvoltak az erre alkalmas emberek is: **Firmino** és **Mané**

már eleve adott volt, aztán megérkezett **Salah**, s összeállt a rettegett csatártrió. Bár hajlamosak vagyunk csak erről a félelmetes hármáról beszélni, az egész Pool-gépezet tökéletesen működött, minden a helyére került – az elmúlt két évben már világklasszis kapusa és középhátvédje is volt Kloppnak. **Alisson** a világ egyik legjobbjává nőtte ki magát a posztján, **Virgil**

Van Dijk fizimiskájával pedig bármelyik indiánnak elmehetne Az utolsó mohikán című klaszszikusban; amellet hogy végig stabilitást adott határozottságával, 5 bajnoki gólja is volt a szezonban. A két szélső védő, **Trent-Alexander Arnold** és **Andrew Robertson** összesen 24 (!!!) gólpaszt osztottak ki a szezonban (13-11 az angol javára), ami egészen bámulatos. Mint ahogy a **Jordan Henderson**, **Fabinho**, **Naby Keita**, **Wijnaldum** középpályássor is az; talán gyenge pontja sincs ennek a csapatnak.

A **Manchester Citynek** sincs sok, de valami kell, hogy legyen, amiért idén nem sikerült a címvédés... Lehetsz-e angol bajnok, ha játékban lesimázod a mezőnyt, a te csapatodban játszanak a legkreatívabb játékosok, a te kapusod hozza a legtöbb clean sheet-et, rúgsz 102 gólt, ugyanakkor kikapsz kilencszer? Megkaptuk a választ: nem! Hiába a sok gólzáporos győzelem, hattal több vereség áll a Manchester City neve mellett, mint a Liverpoolnál, így pedig értékét is veszíti az a látványos, szemet gyönyörködtető játék, amit gyakorlatilag egész évben láthattunk Pep Guardiola

tanítványaitól. **Kevin de Bruyne** 13 gólt szerzett, mellette adott 20 gólpasszt, amivel beállította Thierry Henry 2003-as ligarekordját, s hiába **Raheem Sterling** 20, **Sergio Agüero** 16 s **Gabriel Jesus** 14 gólja, az aranyéremre mindezek ellenére nagyjából annyi esélyük volt, mint arra, hogy valaha befejeződik a Barátok közt... Mindenesetre erejüket jelzi, hogy még így is 15 pontot ráverték a mögöttük holtversenyben végző Manchester United–Chelsea párosra... A Bajnokok Ligájában ugyanakkor ezúttal is csak a magyarázkodás jutott: korábban az AS Monaco és a Tottenham, idén a Lyon ütötte ki esélytelenebbként a Manchester Cityt a negyeddöntőben; **Pep Guardiola** 2011-ben másodszor is BL-döntőt nyert, de azóta maximum akkor játszik finálét, ha bekapcsolja a Playstationt, pedig azért az általa trenírozott Bayern München vagy a Manchester City sem nyeretlen kétévesekből állt... Izgalmas angol bajnoki szezon előtt állunk mindenesetre, mert a két manchesteri csapat s a bombaigazolásokkal erősítő Chelsea is azon lesz, hogy letaszítsa a trónról az újdonsült bajnokot...

játékosaival és a sajtóval való rossz viszonya vezetett a szakításhoz, ami egész ősszel a levegőben lógott, s csak idő kérdése volt annak bekövetkezése.

S hogy miben lépett előre nagyot az új Bayern? A bajorok Kovaccsal 10 meccsen 25 gólt értek el és 16 gólt kaptak, míg Flickkel ugyanaz a csapat 24 meccsen 75 gólt szerzett, és szintén 16 gólt kapott. (Munkába állása óta a statisztikája: 33 győzelem, 2 döntetlen és 1 vereség. Van még kérdés?) Látjuk, mind a védekezésben, mind a támadásban mennyit fejlődött a rekordbajnok... Stabilabb lett egyrészt a védelem, amiben közrejátszott például az a **Boateng**, akit tavaly szinte bárkinek eladtak volna aprópénzért, ám tavasszal kulcsfontos-

Hansi Flick az igazi sikerkovac, a Bayern München mindenkit lewa-dászott...

Emlékszik még valaki **Niko Kovacra**? Na, ő volt az a „kókler,” aki nélkül augusztusban lehet, hogy nem nyerte volna meg a Bajnokok Ligáját a Bayern München. Hogy jó vicc? A horvát edző a frankfurti sikereivel hívta fel magára a müncheni vezérkar figyelmét, aztán épp a Frankfurt elleni 1-5 után zavarták el. Az öltöző hangadóival sem igazán jött ki jól, de az biztos, hogy már nem Franck fúrt (tekintve, hogy Franck Ribéry akkor már a Fiorentina játékosa volt), mindenesetre, ha nincs ellentét és az a fiasco, talán maradhat a helyén. Ebben az esetben viszont nem érkezett volna tüzet oltani Hansi Flick, aki a tűzoltói szerepköre

mellett kőművesként is helyállt, mert gyakorlatilag újjáépítette a porig égő házat. Ezek után az a minimum, hogy szobrot emelnek Niko Kovacnak a müncheni Olimpiai Stadionban, nem? Nem! **Hans-Dieter Flick** viszont sokkal inkább megérdemli! Említett úriember Joachim Löw segítójeként dolgozott nyolc éven keresztül a Nationalefnél, mint másod-edző, a világbajnoki címben is komoly szerepet játszott, majd épp a győztes torna után távozott, s mit ad Isten, 2018-ban Niko Kovac segítője lett Münchenben. A hazai duplázás ellenére a horvátból nem lett igazi sikerkovac, mert arrafelé a bajnoki cím és a kupagyőzelem alapvető elvárás, a prioritás a BL-győzelem lett volna, amire viszont sok esélye nem volt a bajoroknak. Menesztésekor, tíz fordulót követően a negyedik helyen állt csupán a Bayern, 4 pontra a listavezetőtől – nem a ponthátrány, sokkal inkább a mutatott játék, illetve Kovac

ságú volt a szerepe (nem, nem a szertárkulcsot őrizte...). Mellette **Alaba** is megbízhatóbb volt (pedig eredeti posztját tekintve ő közel

sem belső védő), s a fiatal **Alphonso Davies** is rendszeres játéklehetőséghez jutott. Mi az, hogy jutott! Űstökösként berobbant a Bundesliga-ba, s ő lett a legjobb fiatal játékos a az egész mezőnynek. **Thiago Alcantara** és **Leron Goretzka** játékszervezésben jeleskedett, utóbbi mind a 6 gólját és 9 gólpasszát Flick érkezését követően jegyezte. A legnagyobb formajavulás azonban nem hozzá, hanem **Thomas Müller**hez köthető. Már a klublegenda is távol láthatta magát szeretett csapatától, mert Münchenben a tudára adták, hogy persona non grata, s hogy nem vele képzelik el a jövőt... Aztán Hans-Dieter Flicknél másodvirágzását éli: 21 gólpasszt adott a szezonban, amivel Kevin de Bruyne Bundesliga-rekordját adta át a múltnak, ebből 17-et a Flick-érában ért el, ráadásul mind a 8 gólját az új edzőnél rúgta.

Míg Kovac csak **Robert Lewandowski** zsenialitásban bízott, s a lengyel hozta is magát, addig Hansi Flick a többi támadóból is ki tudta hozni az X-faktort: a Bayern végül nem egyszemélyes csatársorával triplázott, és rúgott kerekén 100 gólt a Bundesligában és 156-ot egész évben – **Gnabry**, **Müller**, **Perisic**, **Coutinho**, vagy mint a BL-döntőben, **Koman** is hozzá-tették a magukét. Persze a lengyel érdemei elévülhetetlenek: 34 gól német honban, 15 a Bajnokok Ligájában, s még a német kupában

is gólkirály lett. Három gólkirályi cím egy szezonon belül, látott már ehhez hasonlót a világ? Személyes tragédiája, hogy végül se európai aranycipős nem lett, se aranylabdás – előbbiben az akadályozta meg, hogy az olaszok négy meccsel többet játszanak a Serie A-ban, így **Ciro Immobile** végül kettővel megelőzte (igaz, ő 14 gólt tizenegyesből szerzett, míg Robert barátunk csak 4-et...), utóbbiban a koronavírus, mert a járvány miatt idén nem osztják ki az Aranylabdát. Így vélhetően, de igazságtalanul

a lengyel is beáll a sorba azok közé, akik megérdemelték volna, de soha nem kaptak Aranylabdát: Raúl, Roberto Carlos, Buffon, Iniesta, Sneijder, Ribéry...

Tovább is van, mondjam még?

A spanyol és olasz gigászok 2020-as teljesítményéről a Görögkatolikus Szemlélet magazin téli számában olvashatnak.

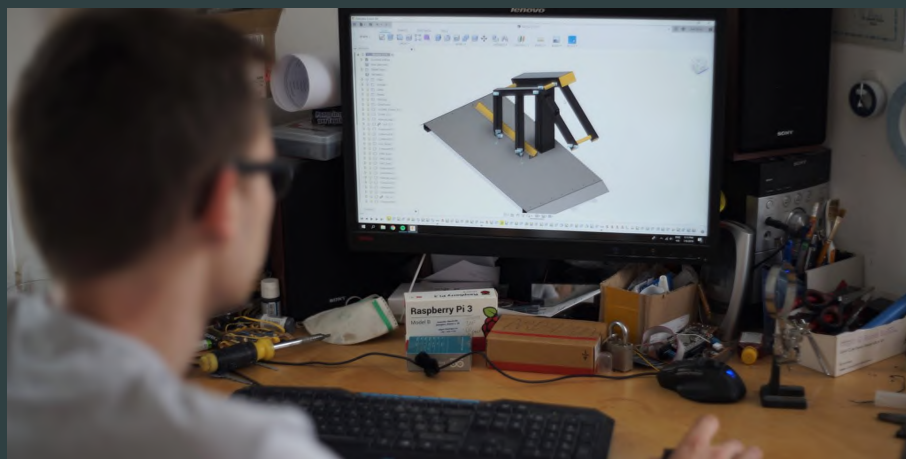
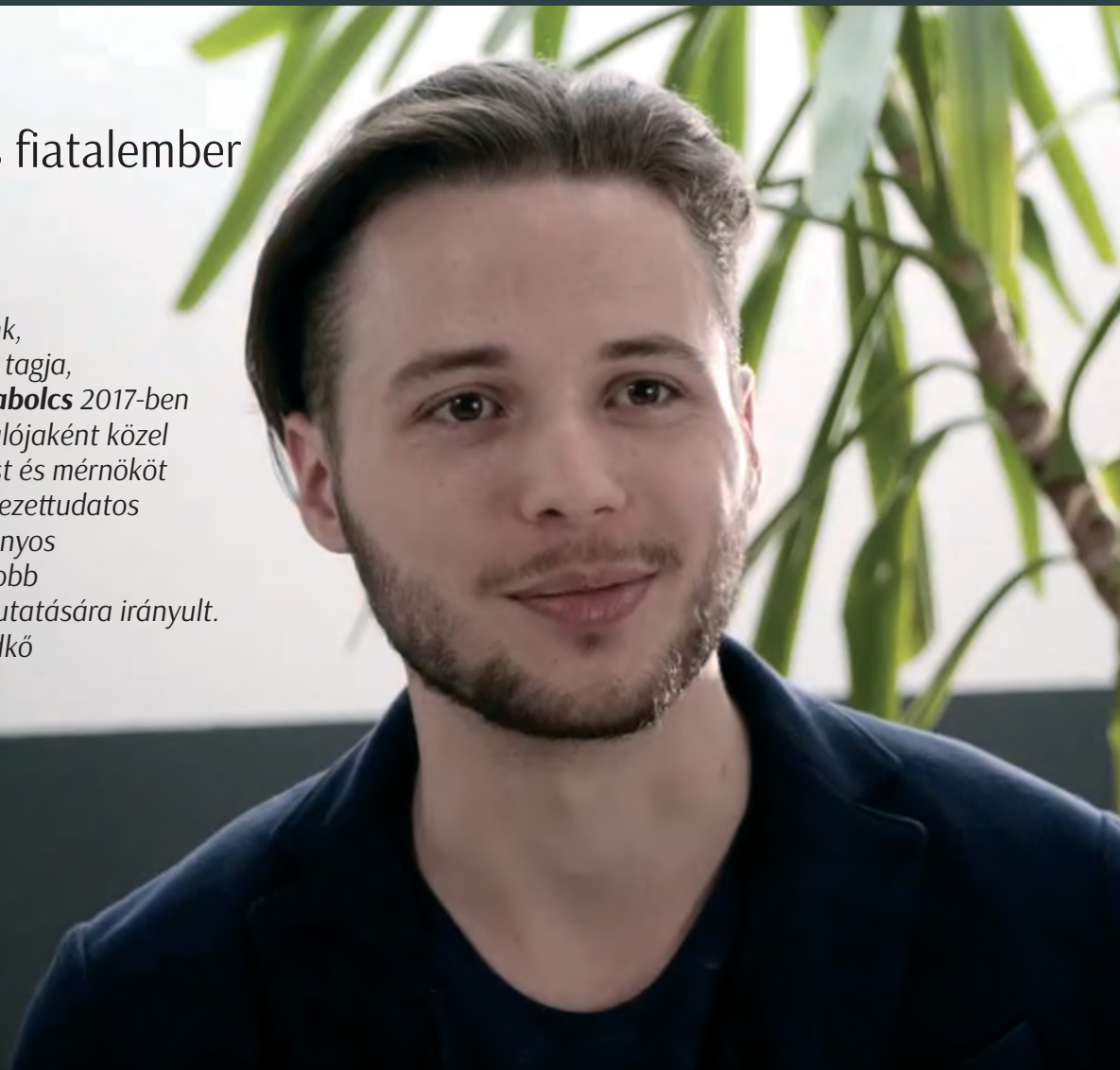

KIRÁLY ANDRÁS

FŐ A BIZTONSÁG!

Folytatódik
a görögkatolikus fiatalember
sikertörténete

Mint arról magazinunk
2017. nyári számában írtunk,
a nyírszölősi egyházközség tagja,
a most 25 éves **Szilágyi Szabolcs** 2017-ben
a mezőny legfiatalabb indulójaként közel
százhusz céget, vállalkozást és mérnököt
utasított maga mögé környezettudatos
ötletével egy olyan tudományos
ötletversenyen, mely a legjobb
energetikai vívmányok felkutatására irányult.
A 2020-as év ismét mérföldkő
Szabolcs életében.

Mi történt veled és a találmányaidal az elmúlt három évben?

2017-ben az MVM Edison versenyt követően belekezdtem a startup „életstílusba”. Azóta elindítottam a cégem, amelyet napi szinten vezetek is, csapatunk munkájának hála, már van árbevételünk is. Több mint két év megfeszített munka után a BLOCK termékei és szolgáltatásai már elérhetőek Magyarországon.

Az akkori díjazott ötletem egy régi bányaknákát újrashasznosító, gravitációs elven működő energiátároló és -termelő rendszer volt, az országos elektromos hálózat csúcsidejű terheléseinek kiegyenlítésére szolgált. Az ötlet tesztelése sajnos óriási összegekbe került volna, amelyre az országban nem volt fedezet, de úgy tudom, egy skót cég már kísérletezik hasonlóval, eredményt azonban még nem láttam.

Környezetmérnökként elsősorban a megújuló energiaforrások, illetve a mikromobilitási megoldások iránti érdeklődésem sarkallt arra, hogy városi technológiákkal foglalkozzak, ezért 2018 tavaszán egy barátommal – és azóta már kollégámmal – beneveztünk egy startupok (kezdeti fázisban lévő, innovációval rendelkező mikroállalkozások) számára kiírt Smart City (Okos Város) versenyre. Egy moduláris, köztéri okos bútorcsalád-konceptióval indultunk, amelynek a központi eleme egy okospad volt. A tervezet nyomokban tartalmazott kerékpártárolót is, azonban az egyik zsűritag felhívta a figyelmünket arra, hogy ha csinálnánk egy okos bringatárolót, akkor azt ő például szívesen használná. A versenyt különdíjjal megnyertük, amelynek jutalmaként 2018 szeptemberében részt vehettünk a DLD Tel Aviv Innovációs Fesztiválon Izraelben, és bemutathattuk az ötletünket: az okos bringatárolót. Itt befektetők, véleményvezérek, szakemberek ismerhették meg a prototípusainkat, hatalmas élmény volt.

Mi is pontosan ez az új találmány?

Megalkottuk a kerékpártárolók következő generációját, egy sokoldalú szoftverrel felvértezett robosztus hardvert, amely elősegíti az Okos Város/városi mobilitási feladatok megvalósítását (kerékpár + roller), és lehetővé teszi a teljesen automatizált (elektromos) kerékpár- és rollerbérletet. Ez a BLOCK Smart 2P. Megkönnyítjük a kerékpárosok életét azzal, hogy levesszük vállukról az aggodás terhét, valahányszor csak lezárják magasabb értékű kerékpárjaikat. Többé nem kell nehéz és drága, hordozható lakatokat cipelni, csupán egyetlen koppintás a BLOCK Bike Racks alkalmazásban, és a szeretett kerékpárok a lehető legnagyobb biztonságban vannak. A tárolóink innovatív, formatervezési minitárolommal védett kialakítása lehetővé teszi, hogy mindössze egyetlen egyszerű mozdulattal két ponton zárjuk le a legtöbb, városban használt kerékpárt. Az okostárolónk most már egy kistestvérrrel, a Novel Π -val gyarapodott, amely egy beépített szövetbevonatos láncos, két férőhelyes kerékpártámasz. Ezzel elsősorban a mennyiségi, míg a Smart 2P-vel inkább a minőségi kerékpártárolás kérdéseire adunk innovatív választ.

Hogyan lesz egy ötletből kész termék?

Csak csinálni kell, de okosan. Vallom, hogy a siker natív felbontása a 4K: kreativitás, kitartás, kényelem és legvégül, de nem utolsósorban a kegyelem. Ha egyfajta földi kegyelmi állapotban megtaláltuk

a hivatásunkat, és rendelkezünk a többi attribútummal, nem igazán léphetünk mellé. Én úgy érzem, most ezen az úton járok.

Izraelbe egy nyíregyházi lakatos által gyártott, két kezdetleges kerékpártároló vasházzal utaztunk ki, amit aztán elláttunk az akkoriban megfelelőnek gondolt technológiákkal: ujjlenyomat-olvasó, üzenetküldő rendszer, NFC (érintéssel történő fizetést és adatátvitelt lehetővé tévő technológia). Azt, hogy ujjlenyomattal, telefonon kapott kóddal vagy egy előre megvásárolható „előfizetői” kártyával lehet nyitni a tárolót, kezdetben még nem döntöttük el.

Hazatérve megnyertük az Európai Innovációs és Technológiai Minisztérium Climate-KIC nevű versenyét, amely újabb löketet adott az ötletnek: november elején részt vettünk a nemzetközi döntőn a skóciai Edinburghban. A tel-avivi tapasztalatainkból építkezve határoztuk el, hogy az okostárolóink használatához telefonos alkalmazást fejlesztünk, mert ez a jövő, és leendő felhasználóink nagy valószínűséggel rendelkezni fognak okostelefonnal. Edinburghba elkészült a második prototípus koncepciója, amely mindkét kereket és a vázát is egyetlen mozdulattal rögzíti. Ez óriási munka volt, hiszen olyan formát kellett tervezni, amely a különböző fajta kerékpárok legnagyobb részét rögzíteni tudja. Skóciában a száztíz induló közül beavogattak minket a legjobb hatba. Még mindig 2018-at írunk, december elején ismét elsők lettünk a BME, a Startup Campus és a Hiventures közös mentorációs programjában,

ahol a nyereségünk az volt, hogy az ország legnagyobb kockázati tőkebefektetője, a Hiventures 9 millió forint inkubációs tőkét adott nekünk 9% cégrészesedésért cserébe. Ennek köszönhetően alakult meg a cégünk.

A 2019-es év a termékfejlesztésről szólt. Az volt a célunk, hogy legalább öt kerékpártárolót legalább egy budapesti helyszínen, legalább egy hónapig teszteljünk, és a BLOCK („bí lok”) telefonos alkalmazást is kifejlesszük. Júniusban újabb 10 000 euró uniós támogatást nyertünk, amely lehetővé tette, hogy legyártsuk a prototípusokat. Végül két öt férőhelyes állomást teszteltünk egy budapesti bevásárlóközpontnál. Ez rendkívül hasznos volt, hiszen kiderült, hogy olyan helyen kopott például a rendszer, ahol nem lett volna szabad, bizonyos komponensek a napon túlmelegedtek, szoftveres hibák jöttek elő, stb. Ezek orvoslása után 2019 őszén kerültünk be a Design Terminál mentorprogramjába, és hetven induló közül 2020 januárjában a végső megmérettetésen (pitch verseny) ismét elsők lettünk. A program során rengeteg szakmai segítséget kaptunk, és egy igazi startup-család részesei lehettünk.

2020 májusában újabb 25 000 eurós EU-s támogatást kaptunk, amelyet további kutatásra és fejlesztésre fordítunk. Most, 2020 őszén már piackész, rendelhető termékeinkkel és kiforrott szolgáltatásainkkal állunk önkormányzatok, oktatási intézmények, ingatlanszolgáltatók és egyéb ügyfeleink rendelkezésére.

INFOBLOCK

#01

HONNAN ERED A NÉV?

A képlet egészen egyszerű:

Bike + Lock = BLOCK vagyis „bí lok”. Ez a szóösszetétel azon túl, hogy utal a tevékenységünkre, jelenthet még egyfajta lehatárolt területet – mint amilyenek a kerékpártároló állomásaink – illetve a kerékpártolvajlás „blokkolását”, megakadályozását is kifejezi.

#nomorebiketheft

INFOBLOCK

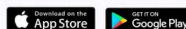
#02

HOGYAN ZÁRD LE JÓL A BRINGÁD?

Rögzítsd a vázát _____
Az első kereket _____
És a hátsót is _____

Csupán egyetlen mozdulattal!

A kerékpározás minden pillanata élmény. Ebben hisz a BLOCK csapata. Nem akarunk aggódni, összekoszolni a kezünket, pazarolni az időnket és cipelni a drága lakatokat. Nem akarjuk, hogy ellopják a bringánkat. Ezért fejlesztettük ki a BLOCK tárolókat.

#nomorebiketheft; #blockbikeracks

Hogyan tovább?

Jelenleg a legtöbb energiánkat az újabb hazai ügyfelek felkutatására fordítjuk. Összetett a mi piacunk („urban tech”) az országban. Nem webáruházat működtetünk, ahol a legtöbb vásárlás pillanatok alatt végigvihető. Egy-egy ügylet lezárása hónapokat, de negyedéveket, éveket is átívelhet, amely jelentős előrelátást, tervezést igényel. Most költözünk egy nagyobb műhelybe, ahol folytathatjuk a fejlesztéseinket, és még raktározni is tudunk pótalkatrészeket, illetve elkészült kerékpártárolókat.

2021-től megkezdjük a külföldi értékesítést, elsősorban Ausztria és a V4-országok irányába. Minden megyeszékhelyen, budapesti kerületben, illetve olyan városban jelen kívánunk lenni, ahol a kerékpáros-infrastruktúra-fejlesztést nem elhanyagolandó tényezőnek tekintik a döntéshozók. Ezen helyszíneken pedig tovább szeretnénk finomítani a BLOCK-lefedettségünket intézményekkel, valamint egyéb üzleti ügyfelekkel kötött partnerségeinken keresztül.

Mennyire érintette a vállalkozást a járványügyi helyzet?

Egy szállodákat is érintő projektünket sajnos lefújták, egyébként azonban kifejezetten kedvezően hatott misszióinkra a pandémia. A tömegközlekedés korlátozásával sok helyen felerősödtek az alulról jövő kerékpáros-kezdeményezések, ez pedig felnyitotta a döntéshozók szemét arra, hogy most kell fejleszteni. Mind az eddig nem kerékpározók, mind pedig a városokat vezetők rájöttek arra, hogy nem is olyan butaság ez a fajta közlekedési mód. Az Okos Város projektek is kezdenek beindulni, valamint az elektromos kerékpár forradalma is egyre jobban terjed, ezek pedig mind-mind olyan tényezők, amelyek kiváló hátszelet biztosítanak nekünk. Ugyan az idei évi árbevételünk el fog maradni a tervezettől, de sok szerencsétlenebbül járt startup-társunkhoz képest nem panaszodhatok.

További lendületet és kegyelmet kívánunk a következő kreatív fejlesztéseidhez is!

Ismerős látvány?

Oszd meg velünk hol szeretnéd látni a BLOCK okos kerékpártárolót és mi igyekszünk jobbá tenni a helyet. #nomorebiketelt, #blockbikeracks

Tokaji vörös?

Furmint, aszú, muskotály, sárgamuskotály, hárslevelű...

Ki ne ismerné a tokaji borfajtákat? Ha netán közelebről nem is, legalább az áruházak polcairól.

De ki hallott már tokaji vörösről, rozéről?

CZEMICZKI ISTVÁN tolcsvai borással beszélgetek.

Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Mindörökké, amen!

A köszönés nem volt véletlen, hiszen hívó ember ül velem szemben, akinek a hitéletéről még lesz szó. Viszont hagytam-e ki bármit a tokaji borfajták felsorolásából?

Hivatalosan hat engedélyezett szőlőfajta van Tokaj-Hegyalján: furmint, hárslevelű, sárgamuskotály, kövérszőlő, kabar, zéta.

És az oremus?

Az oremus hivatalosan a zéta nevet kapta.

Talán még mindig az oremus a közismert, kevesen hallottak a névváltoztatásról...

Pedig már 2006-ban megváltozott a neve.

Minden ilyen fajtaival rendelkezik, és készít belőlük bort?

Természetesen. De hadd emeljem ki, hogy mi készítettünk a hat tokaji fajtából egy cuvée-t, amit „hatos”-nak neveztünk el. A hat tokaji fajtából ugyanannyi mennyiséget szedünk, egyszerre préseljük ki, amiben mind a hat fajta sajátosságai harmonizálnak. Nagyon közkedvelt lett.

Sikerülhet hat különböző fajtát úgy összeérlelni, hogy abból finom bor lehessen?

Úgy tűnik, hogy igen, a vevők nagy meglepetésére. Az biztos, hogy nem könnyű összehozni, mivel ilyenkor nem lehet megvárni mindegyik fajta érési idejét – az ilyen hatos cuvée-hez egyszerre kell leszedni, feldolgozni mind a hat fajtát.

Mit kell tudnunk a borkészítés folyamatáról, és miben tér el ettől az aszú?

A szőlőfürtök szedését követően préselés (bogyózza vagy egész fürtösen, ez a szőlő fajtájától és állapotától függ), majd a must kénezése,

ülepítése. Néhány nap után leszíneljük a mustaljról és külön erjesztjük. Fahordóban vagy acéltartályban tároljuk tovább.

Az aszúbor készítéséhez meg kell várni a szőlőfürtök aszúsodását. Akkor kell szedni, amikor már betöppedt a fürt, és sok aszúszem keletkezik rajta. Ilyenkor már tele van cukorral. 10–20% aszúszemnél már megéri leszedni. Ezekre a gondosan leszedett aszúszemekre ráöntünk mustot, és 24 óra állás után préseljük ki. A préselés után fahordóba kerül, és várjuk az erjedés végét.

Van viszont egy egészen különleges dolog az Ön pincészetében. Aki csak egy kicsit is jártas a tokaji borok világában, az tudja, hogy köztük csak fehér fajtákat találunk. Önnek mégis van vörös fajtája. Hogyan lehetséges ez?

Sok éve még csak baráti bornak készült pár száz tőkéről, és csak a családommal és barátaimmal fogyasztottuk, de annyira népszerű lett tíz év alatt, hogy engedélyeztettük. Tokaji néven ugyan nem szabad forgalmaznom, mivel csak a megnevezett hat fehér fajta alkothatja a tokaji borok világát, ezért a Felső-magyarországi címkével láthatom el ezeket a boraimat. Vörös mellett rozét is készítettünk, ami mára divatbor lett. Ebből nálam is több fogy, mint vörösből, ami az évek során egy kicsit háttérbe szorult. A vörös- és rozéborainknak több, más borvidékekről érkezett szakember is elismerte a minőségét.

Még ha a Felső-magyarországi címkével is kell ellátni, tulajdonképpen tokaji vörös, tokaji rozé... Senki nem gondolná, hogy ilyen is van...

Igen, de ez így van rendjén. A Tokaji nevet csakis a helyi hagyományos fajták kaphatják meg. Mi nem Tokaji nével értékesítjük vörös-, illetve rozéborainkat, hanem a Czemiczki márkánéval.

Milyen kék szőlőből készül a vörös- és a rozébora?

Népszerű fajtákból tevődnek össze: Cabernet franc, Cabernet sauvignon, Touran, Blauburger, Kékfrankos, Zweigelt Bíbor Kadarka. Száz tökémm van mindegyikből, ami nem jelent nagy területet, de nagyon szép és finom bor kerekedik belőlük.

Mit kell tudnunk a rozékészítés folyamatáról? Miben tér el a vörösborkészítéstől?

Vigyázni kell a bogyók lefejtésénél a színezőanyagokra, amit a szőlőbogyóhéj tartalmaz. Egyes fajtáknál a színezőanyagok erőteljesebbek, másoknál gyengébbek. A rozét a szüret után rögtön préseljük, míg a vörösbornál a bogyókat áztatjuk.

Itt, Tokaj-Hegyalján van-e bármiféle történeti hagyománya a vörösbornak, vagy jelen esetben egy családi találmányról van szó?

Tudomásom szerint volt valamikor vörösborkészítés. Az állami gazdaságban (aminek most Grand Tokaj a neve) még vörös aszút is készítettek. Mint kincset, úgy őrizték. Valószínűnek tartom, hogy a vörösborra rááztatták az aszúszemeket. Ez a technológia a fehér aszúnál is, csak ebben az esetben vörössel készítették.

Idén a nivós borfesztivál is elmaradt a járványhelyzet miatt. Hogy alakult az éves forgalom? Érkeztek pincelátogatók?

Érkeztek ugyan, de az éves átlagnak körülbelül csak negyede. Nekünk többnyire palackozott boraink vannak, több étteremmel voltunk kapcsolatban a járványhelyzet előtt, de az éttermek forgalma is visszaesett, így értelemszerűen az éttermi borfogyasztás is. A lányom és a menyem ötlete volt, hogy álljunk át az online rendelésre. Ez jelentett némi kompenzációt. Így bárki rendelhet bármilyen bort, akár vegyes összeállítást is, amiben a rozé is benne lehet.

Ön hívó és vallását gyakorló ember, egyháztanács tag is a római katolikusoknál. Ez a családja számára is fontos?

Természetesen. Édesapám, nagypám is egyháztanács tag volt. Feleségem édesanyja a görögkatolikus egyháznál volt egyháztanács tag, és a nagymamája sokat adományozott a tolcsvai görög egyháznak. Örömmel és büszkeséggel tekintünk vissza az őseinkre. Én is fontosnak tartottam, hogy egyházi vonalon ugyanazt a munkát folytassam, amit ők szívvel-lélekkel végeztek. Régen társadalmi munka is létezett az egyház-

nál. Az egyháztanács tagok kiválasztásánál ez is sokat számított: vagyis, hogy ki tesz az egyházért. Ez most már háttérbe szorult, inkább az ügyintézésben való besegítésre van nagy igény. Az egyháznál ugyanis, ha valamilyen komolyabb munkába akarnak belefogni, ma már vállalkozók jönnek, és pályázati úton kell elvégeztetni a munkát.

A római katolikusoknál most éppen soron van a templomfelújítás...

Az ablakok régi, szép katedrálüvegeinek a restaurálása megtörtént, ugyanígy a kőfal dréncsövezése, a templom külső homlokzatának a rendbehozatala. Az átadás október közepén várható. A villamoshálózat felújítása és a templom tövének a dréncsövezése van még hátra.

A templombelső mekkora változáson esik így át?

Természetesen vigyázunk a freskókra, azokat nem érheti kár. De belül nem lesz nagy változás. A templom külső restaurálása viszont már nem várható tovább. Bízunk benne, hogy mindenkinek a tetszését el fogja majd nyerni.

*Köszönöm a beszélgetést.
Hitéletükben további fejlődést, a pincének pedig
jó forgalmat kívánok!*

HEKLER MELINDA

Egyáltalán nem vagyunk elszigetelve, sokrétű misszió a miénk

– Interjú dr. JANKA FERENC atyával,
a Veszprém és környéki görögkatolikus
híveket összetartó párókussal

■ Milyen az élet a szervezőlelkészségben?

Szabó Mihály tábori lelkész atyát a közvetlen elődöm, dr. Mosolygó Péter atya váltotta Veszprémbe, és kettejük munkájának eredményeképpen ma már nem szervezőlelkészség vagyunk, hanem parókia. Veszprémbe ősi gyökerei vannak a bizánci rítusnak, 1000 körül már volt itt egy görög apácakolostor, amit Szent István (vagy az újabb kutatások szerint még Géza fejedelem) alapított, és görög nyelvű alapítólevele megmaradt. Innen gyökerezik tehát az egyik legősibb bizánci jelenlét Magyarországon.

Jelenleg a megyeszékhelyen háromszáz körüli, az egyházmegye területén több mint ezer görögkatolikus hívet számlálunk. A közösség sajátossága, hogy többnyire értelmiségiekből áll, akik egyetemi tanulmányaik vagy a kedvezőbb munkalehetőségek révén kerültek ide, majd itt alapítottak családot. Nagyon hűséges és családias görögkatolikus közösség a miénk, azt szoktam mondani, hogy bizonyos értelemben ez afféle „posztmodern” egyházközösség.

■ Ez mit jelent pontosan?

Az itteni görögkatolikusok hitéletében nem egy történelmileg szervezen egybeforrat falusi vagy városi közösség hagyományai, szokásai, rokoni szálai játszzák a döntő szerepet, hanem a személyes hitből fakadó elköteleződés. Korunkban a hagyomány ereje még a tradicionális közösségekben sem elég erős ahhoz, hogy az embert megtartsa a hitben. Jelentősebb a családi értékrend, de a legdöntőbb a személyesen elsajátított hit és elköteleződés. Ennek révén kapcsolódnak az emberek egy közösséghez. Nagyon igaz, amit XVI. Benedek pápa még fiatal teológusként írt a *Bevezetés a keresztény hitbe* című könyvében: „olyan korban élünk, amikor a hívőt megkíséríti a hitetlenség, a hitetlent pedig a hit.” Sok olyan emberrel találkozom, akik nem származnak hagyományosan vallásos környezetből, és ugyan nem gyakorolnak semmilyen vallást, de tapasztalatom szerint mégis megszólíthatók. Az olyan alkalmakon, mint amilyen a keresztlő, esküvő vagy a temetés, lehetőség adódik arra, hogy a pap azokhoz is szóljon a hitről, akik nem sűrűn kerülnek a templom közelébe. Én igyekszem élni ezekkel a lehetőségekkel. Tavaly

tizenöt keresztelésünk volt, ebből öt alkalommal felnőttet kereszteltem. Többször előfordult olyan is, hogy valaki azért döntött úgy, hogy kéri a keresztiséget, mert baráti, rokonai alapon felkérték, hogy keresztszülő legyen, és az ezzel járó felelősséget nagyon komolyan gondolta. A keresztelési felkészülés során aztán nagyon jó beszélgetések szoktak kialakulni, és a kapcsolatok nagy része megmarad a katekumenátus után is.

■ Nehéz ma megszólítani az embereket? Milyen a 21. századi evangelizáció görögkatolikusként?

Minden emberben ott van az érdeklődés, a vágy a teljes és boldog életre. Ugyanakkor mindenki nagyon sokat dolgozik, rengeteg terhet cipel, és ha valaki nem ismeri Istent, a hit lényegét, azt gondolhatja, hogy a vallásos élet is csak egy plusz terhet rak az emberre. Ennél nagyobb azonban nem is tévedhetnénk, hiszen a hit által egy új minőséget tapasztalhatunk meg, ami átalakítja a gondolkodásunkat és az életvitelünket is. Ha a hitünk lényegét két gondolatban kellene összefoglalni, azt mondhatnánk, hogy Isten azt mondja ránk: „Jó, hogy vagy, szeretlek téged.” A másik pedig, hogy ugyan van bűn, de Isten szeretete újra és újra felkínálja a bűnbocsánat lehetőségét is. A gyónás például, ebben az összefüggésben, nem egy szegyenletes kötelesség, hanem az önismeret, az Istennel és az embertársaimmal való kiengesztelődés ajándéka és iskolája, a magam okozta függőségekből való szabadulás lehetősége. Pilinszky írja ezzel kapcsolatban, hogy kevés felnőtt tudja összekapcsolni a gyerekkorában kapott lelki tükörrel a felnőttként tapasztalt szorongást, gondot, félelmet, szegyenérzetet, életének bukáisait, amit felnőve Isten elé lehetne és kellene tárni. Ha ez mégis sikerül, nagyon mély megszabaduláserősséget tud okozni. Az evangelizáció legnagyobb feladata az lenne, hogy megjejtse az emberekkel, hogy a hit nem az életük plusz terhe, hanem a kibontakozás és elmélyülés lehetősége, amitől a házasság, a gyermekkel való kapcsolat is jobb lesz, és amitől a munkáját felszabadultabban tudja végezni. Az Istennel való személyes kapcsolatból születő hit, remény és szeretet belső derűt és fényt ad az embernek.

■ Ferenc atya milyen úton jutott el a veszprémi szolgálatig?

Teológiai tanulmányaimat Rómában a Pápai Gergely Egyetemen végeztem, amit filozófiai doktorátussal zártam le. Nyíregyháza környéki lelképítési szolgálatok mellett tizenkét évig tanítottam filozófiai tárgyakat Nyíregyházán, a Szent Atanáz-főiskolán, hosszabb ideig a Filozófia Tanszék vezetőjeként. 2007-ben Erdő Péter bíboros úr, aki akkor az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának elnöke volt, a megüresedett főtitkárhelyettesi posztra keresett két európai nyelven beszélő, középkelet-európai régióból származó papot a titkárság székhelyére, Svájcba, Sankt Gallenbe. Felkérésére igent mondtam, így öt évet éltünk ott a családdal. Nagyon sokrétű egyházi, kulturális és emberi élményekkel, tapasztalatokkal gazdagodtunk, csodaszép időszak volt.

■ Ez idő alatt, gondolom, csak magának és a családjának tartott liturgiákat.

Egyszer gimnazistakoromban tettem egy könnyelmű kijelentést. Az osztálytársaimnak azt mondtam, a görög papság annyira szép, hogy ha az ember csak a családjának misézik, akkor is van értelme. Öt évig miséztem a családomnak! A jó Isten meghallgatta, amit mondtam. Vigyázni kell arra, mit mondunk... (nevet)

■ És milyenek a mostani évek? Sűrű napirend jellemzi?

Veszprémben az Érseki Hittudományi Főiskolán dogmatikát és fundamentális teológiát tanítok. Szegedre, a szeptembertől egyetemi rangra emelkedő Gál Ferenc Főiskolára is meghívtak filozófiát tanítani. Tavaly óta főiskolai tanár, a Filozófia Tanszék vezetője is lettem. Egyszer benccésekkel beszélgetve mondtam nekik, hogy ugyan nagyon nehéz, de egyszersmind lenyűgözően érdekes is a teológia keresztmetszetével foglalkozni: egyszerre tanulni és tanítani a filozófiát, a fundamentális teológiát és a dogmatikát. Erre az egyik szerzetes a fejét csóválva azt mondta, hogy véleménye szerint a teológia gerince nem ez a három tárgy, hanem a bibliikum, a patrisztika és a liturgika. Végül mindketten rácsodálkoztunk a kétfajta lehetőségre, és megértettük egymás álláspontját. Úgy érzem, a filozófiától a dogmatikáig egy olyan gondolati térben tájékozodom és tanítok, melyben az ember a józan észről a hitre nyitott józan észre keresztül eljut a hit által megvilágosított értelemhez. Erre pedig nemcsak a teológusoknak, hanem minden mai embernek is nagyon nagy szüksége lenne.

■ Ezek felé a tárgyak felé az élet vagy a személyes érdeklődése sodorta?

Nagyon hálás vagyok Keresztes Szilárd püspök úrnak, aki annak idején kiküldött Rómába, és hozzájárult ahhoz, hogy filozófiát tanuljak. Már az általános iskolában a hit és hitetlenség dilemmája volt életem egyik legfontosabb és legizgalmasabb kérdése. Szerettem a tanáraimat és kedveltem az osztálytársaimat, de a hetvenes évek ateista doktrínája által meghatározott világi iskola és tankönyvek mentalitása, illetve a szüleim által elének élt hit között számomra gyötrelmes volt a különbség. A mai napig érzem ezt a feszültséget a hit és a hitetlenség vagy hitnélküliség között. A prédikációkban, lelkigyakorlatos elmélkedésekben többnyire nem a kész hitből indulok ki, hanem az emberi lét egy kérdéséből, problémájából. Úgy érzem, meggyőzőbb a hithez újra meg újra eljutni, és bölcsőbb azt nem eleve feltételezni. Az ismert okok miatt kortársaink jelentős részének nincs értelmileg is megalapozott tudása a hittel kapcsolatban, és életük eseményeit nem tudják szervesen összekapcsolni a hitellett. Egyre mélyebbről jelentkező vágyaik beteljesedését rossz helyen keresik, és vallási jellegű megrendüléseikkel nehezen tudnak mit kezdeni. Persze ezek olyan valóságok, amelyekben mindnyájan úton vagyunk Isten emberszerető irgalma felé.

■ Milyen szerep jut a görögkatolikus egyháznak a Veszprémi Egyházmegyében a többi történelmi egyház ölelésében?

Igyekszünk a szociális szférában is képviseltetni magunkat. Az Árpád-házi Szent Piroska Szeretetszolgálatunk házi segítségnyújtást végez, és körülbelül hetven emberrel vagyunk napi kapcsolatban. Az idős, beteg, rászoruló személyeknek segítünk olyan, a napi életvitelükhöz nélkülözhetetlen feladatok ellátásában, amit maguk már képtelenek ellát-

ni. Bevásárlás, gyógyszerbeszerzés, közvetlen környezetük takarítása, mentális, lelki segítség, és a kliens állapotától függően kisebb-nagyobb higiénés szolgáltatásokat is elvégezzük. Remek lehetőség ez arra is, hogy a városban minél többet tudomást szerezzenek rólunk. A szolgálatvezetőnk, Csucsi Gabriella és munkatársaink magas szakmai és emberi színvonalú munkájának köszönhetően kifejezetten jó hírünk van.

A liturgikus élet területén minden hónapban egy-egy vasárnapi alkalommal végzek Szent Liturgiát Veszprémen kívül is: Ajkán, Várpalotán és Balatonfüreden. Nagyon jó a kapcsolatunk a római katolikus pap testvérekkel. A fiatalabb generációt már taníthattam is. A főpásztorok közösségünk iránti figyelmének és szeretetének jele például az is, hogy az egyházmegye előző és mostani főpásztora, Márfi Gyula és Udvardy György érsek úr megtisztelték jelenlétükkel az **ezüstmisémen**. György érsek úr személyes hangvételi, baráti homíliája felejthetetlenül kedves emlékem marad. A tihanyi bencések közül Richárd atya igazgatóm, Maurus atya osztályfőnököm volt Pannonhalmán. A bakonybéliekkel az évente közösen énekelt akathisztosz himnusz kapcsol össze. A zirci ciszterci szerzeteseknek és a Boldogasszony Iskolanővéreknek lelkigyakorlatot tartottam. Székesfehérváron a Szent István Művelődési

Házban már tíznél többször tartottam előadást. Egyházközségi lelki gyakorlatok, iskolai rekollektók, nyári tábori elmélkedések mellett a KÉSZ helyi szervezetének lelki vezetőjeként többször invitálnak ennek kapcsán is előadásokra.

Egyáltalán nem vagyunk tehát elszigetelt helyzetben, „vakvágányon,” hanem egy nagyon szép és sokrétű misszió a miénk, amit nagy örömmel végzek. Meggyőződésem, hogy a teológiai oktatói és tudományos munka, a születéstől a halálig tartó lelkipásztori kísérés és a családi élet örömei és feladatai kölcsönösen megtermékenyítik és elmélyítik egymást. Számomra általuk tárul fel az Isten- és emberszeretet titkainak mélységei és magasságai között feszülő intenzitás, amit életnek, örömmek, üdvösségnek nevezünk.

■ Milyen terveik vannak Veszprémben és környékén a jövőre nézve?

Az élő kövek építése az elsődleges feladatom, aztán jöhet majd a templom is. Nem sürget igazán semmi, de hosszú távon szeretnénk, ha lenne saját helyünk. Most a Károly-templomban végezzük a liturgiákat, ami egy nagyon izlősen megépített szent tér, jó száz éve Hornig Károly bíboros építtette temetkezési kápolnájának.

■ Gyönyörű ikonokat fest, és gyakran idéz szerzőket, könyveket.

Nálam sok olvasottabb ember él a földön. Ami az én specialitásomnak nevezhető: a könyvek lényeges gondolatainak kijegyzetelése, átmélgése és „megragása”. Nem az a lényeg, hogy sokat olvassunk, hanem amit elolvastunk, azt meg is emésszük.

■ Tovább megy a papság családon belül?

Édesapám nagyon bölcsen soha nem mondta azt, hogy legyünk papok, és azt sem, hogy ne. Én ezt folytattam a fiammal, Ferivel is, aki egy jó darabig szeretett volna pap lenni, aztán úgy érezte, neki ez az életforma túl kötött, és végül idén summa cum laudéval végzett az ELTE jogi karán. A szülőnek nem a saját elképzeléseit kell a gyermekeiben megvalósítani, hanem annak örülni, ha megtalálja a saját beteljesült életre, üdvösségre vezető útját. Feri fiunk mellett még két ragyogó lányunk is van, és lehet, hogy egyikük révén a papcsaládi életformának is folytatása lesz a családban. Aztán vannak olyan papok is, akiknek az onokájuk választja újra ezt a hivatást. De nem az az élet értelme, hogy valaki pap legyen, hanem hogy a maga területén tudja a Jóistent szolgálni, a hitét megőrizze, gyakorolja és továbbadja. Nagyon tetszik nekem ezzel kapcsolatban egy mondás:

„Ha rám hallgatsz, azt csinálsz, amit akarsz.
Csak tudd, hogy mit akarsz.”

Katolikus családsegítő honlap indult útjára

Szeptember 12-én mutatták be azt a katolikus szakemberek és szervezetek által fémjelzett honlapot, mely a lehető legteljesebb körű segítő szolgáltatást kívánja nyújtani családoknak.

A Hetvenkét Tanítvány Mozgalom Család Munkacsoportja által létrehozott Bízd Rá Magad honlap mögé az élet bármely szakaszában és területén segítő katolikus szakmai hálózat is szerveződött.

A **bizdramagad.hu** oldal azokat a szervezeteket és szakembereket gyűjti össze, amelyek és akik a családok mindennapi életével kapcsolatban felmerülő kihívások, nehézségek megoldásához tudnak valós, gyakorlati segítséget nyújtani a várandósságtól a gyermek- és kamaszkoron át, a felnőtt élet problémáin keresztül egészen az időskorig.

A honlap mögött álló munkacsoport kiemelten fontosnak tartja azt is, hogy a Bízd Rá Magad híre eljusson a plébánosokhoz is, hiszen azok a katolikusok, akik felismerik, hogy baj van, és mernek is segítséget kérni, sokszor hozzájuk fordulnak, ám a plébánosok gyakran nem tudnak mit tenni. A honlap nekik és sok más, az egyházban segítő embernek – családreferensnek, pedagógusoknak, hitokta-

tóknak – is kiindulópontként szolgálhat, hiszen bármilyen problémára azonnal tudnak általa ajánlani megfelelő, a katolikus egyház „minőségbiztosításával,” ajánlásával rendelkező megbízható szervezeteket, programokat, szakembereket.

„Megrendítő arról olvasni az I. és II. százból származó szövegekben, hogy a korszak emberei az élet hány területén segítették egymást, ez az összefogás volt az egyház ereje” – mondta el a kezdeményezéshez csatlakozott szakemberek találkozóján Erdő Péter. A bíboros hozzátette: ha reálisan nézzük a helyzetünket a mai világban, akkor egy nagyon hátrányos helyzetű kisebbség vagyunk, de lehetőségünk van rá, hogy egymással összefonódjunk.

A honlap ennek egyik formája. Nagyon sok olyan helyzet van, amikor segítséget keresünk egyénileg vagy családként. Olyan támogatást, ami megbízható, és

tényleg abban a szellemiségben tud segíteni, amiben mi élünk – hangsúlyozta Erdő Péter.

Élve a technika segítségével, összekapcsolódhatnak a honlapon át a segítségnyújtók és a támogatást keresők. A főpásztor kiemelte, úgy kell hálózatot építeni, hogy senki ne éljen vissza azzal, hogy ő katolikus.

Erdő Péter elmondta, hogy a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus szorosan összekapcsolódik a Bízd Rá Magad kezdeményezéssel. A katolikus világtalálkozóknak a lelki élményeken túl van a társadalom egészének szánt öröksége. Cebuban, amely a legutolsó kongresszus házigazdája volt, ötezer utcán kóborló gyermeket ültettek egy asztalhoz a szeretetvendégség során, és aztán építettek számukra egy árvaházat. Magyarországon nem ilyen drámai a helyzet, de a családoknak, a gyerekeknek nagyon sokféle segítségre van szükségük. Ennek a támogatásnak egyik formája ez a hálózat.

„A kongresszust egy évvel el kellett halasztanunk, a honlap elkészült értékes és hasznos tartalmakkal, ezért nem várhatunk, és a gyümölcsöt a nagy szünet előtt is elkezdjük szemezgetni. Legyen egy katalizátora ez az oldal annak, hogy a katolikus hívő emberek Magyarországon valóban élő, egymást segítő, összetartó közösséget alkossanak” – kívánta a bíboros.

Forrás: NEK, Magyar Kurír
Fotó: Ambrus Marcsi

ÉRTÉK

KERESZTED FÁJA ELŐTT LEBORULOK, EMBERSZERETŐ,
MERT TE VOLTÁL ARRA FÖLSZEGEZVE, MINDNYÁJUNK ÉLETE,
S A HITTEL HOZZÁD TÉRŐ LATORNAK, ÜDVÖZÍTŐNK,
AZON FÜGGVE NYITOTTAD MEG A PARADICSOMOT,
ÉS A BOLDOGSÁG HAZÁJÁBA BOCSÁTOTTAD BE ŐT,
KI TÉGED EKKÉNT VALLOTT: EMLÉKEZZÉL MEG RÓLAM, URAM!
FOGADJ EL MINKET IS, MINT ŐT ELFOGADTAD,
MIDŐN HOZZÁD FELKIÁLTUNK: „VÉTKEZTÜNK MINDANNYIAN,
NE VESS MEG MINKET, NAGYIRGALMÚ.”

VÉGHSEŐ TAMÁS

MTA-SZAGKHF LENDÜLET GÖRÖGKATOLIKUS ÖRÖKSÉG KUTATÓCSOPORT

HETVENÉVES

a Görögkatolikus Papnevelő Intézet és a hittudományi főiskola

HETVEN ÉVVEL EZELŐTT, 1950 SZEPTEMBERÉNEK ELSŐ NAPJAIBAN DUDÁS MIKLÓS HAJDÚDOROGI PÜSPÖK A RÁKOSIKORSZAKBAN MERÉSZNEK ÉS KOCKÁZATOSNAK SZÁMÍTÓ LÉPÉSRE KÉSZÜLT. OLYAN DÖNTÉS MEGHOZATALÁT FONTOLGATTA, MELY A KOR VISZONYAI KÖZÖTT EGYSZERSMIND TELJESEN IRRACIONÁLISNAK IS SZÁMÍTOTT.

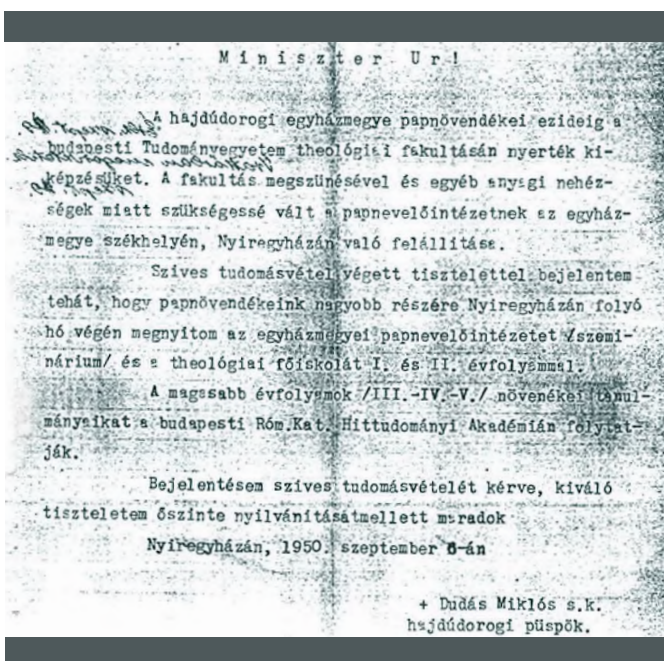
Néhány héttel korábban a püspök a saját szemével láthatta, hogyan semmisíti meg a kommunista államhatalom a szerzetesrendeket, köztük azt a bazilita rendet is, melynek soraiba ő maga is tartozott, kiüzve kolostoraikból a szerzeteseket és az apácákat. Láta, hogyan hozza létre ugyanez a hatalom a katolikus papok békemozgalmát, melynek más célja nem volt, mint az, hogy a papságot a püspökek szembeállítsa. Szentanúja volt az egyházi iskolák államosításának, a hitoktatás kiszorításának az iskolákból, a katolikus egyesületek betiltásának, a katolikus sajtó megsemmisítésének, a rendszert elutasító papok meghurcolásának. Saját személyes sorsán keresztül ő maga is megismerte a kommunista hatalom képviselőinek erőszakosságát és gátlástalanságát. A megfélemlítés és a bizalmatlanság léghőre a hétköznapi jellemzője lett. Bármerre is nézett, csak a rombolás nyomait látta, melyek nagyon sötét jövőre – sőt, jövőtlenségre – utaltak. A kommunista Magyarországon az egyházaknak nem lehetett jövője, csak lassú elsorvadása.

Mindezek ellenére Dudás Miklós püspök szeptember 6-án leült az írógép elé és levelet írt. A levél címzettje Darvas József népművelési miniszter volt, aki az egyházellenes harcban a kommunista párt utasításait hajtotta végre. A levél nem volt hosszú, mindössze néhány sorból állt. A tartalma viszont...

Ez a levél ugyanis egy bejelentés volt. Dudás Miklós hajdúdorogi püspök bejelentette a miniszternek, hogy szeptember végén papnevelő intézetet és hittudományi főiskolát nyit Nyíregyházán, a püspökség székhelyén, és oda átvizsi az addig a budapesti Központi Szemináriumban a latin kispapokkal együtt tanuló görögkatolikus papnövendékeket.

Mindezt szíves tudomásulvétel végett.

A bejelentés sorsa nem lehetett kérdéses: amikor országszerte a hatalom egymás után zárta be a katolikus oktatási intézményeket, képtelenségnek tűnt, hogy egyszerűen tudomásul veszi egy papnevelő intézet és hittudományi főiskola megnyitását.

Nem tudjuk, hogy mit várt és mit remélt a püspök. Az elutasító válasz annyira biztos volt, hogy a püspök helyében a legtöbben még a levélpapírt és a bélyeget is sajnálták volna. De az események nem várt fordulatot vettek. Szeptember 21-i keltezéssel megérkezett a minisztérium válasza. Dudás püspök rövid levelére rövid válasz jött, amit egy Tátray János nevű főelőadó írt alá. Ebben pedig az állt, hogy a papnevelő intézet és hittudományi főiskola megnyitását a minisztérium tudomásul veszi!

Ezzel a rövid válasszal indult a papnevelő intézet és a ma Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolaként ismert intézmény élete, mely immáron hetven éve áll a görögkatolikus papképzés szolgálatában. Annyira váratlan és meglepő a hatalom reakciója, hogy szinte nem is tudunk másra gondolni, mint az isteni Gondviselés különös megnyilvánulására. Évtizedeken át nem is tudtuk másképpen magyarázni a történeteket. Ma már azt mondhatjuk: valóban a Gondviselés műve volt ez a váratlan fordulat, de talán nem egészen olyan értelemben, ahogyan elsőre gondoljuk. Nem történt csoda. Az isteni kegyelem nem látványos módon meg az ateista rendszer képviselőinek szívét. A Gondviselés ennél is fontosabb és – ha meg akarjuk látni – látványosabb módon nyilvánult meg.

MI IS TÖRTÉNT?

Ma már tudjuk, hogy Dudás Miklós püspök szemináriumalapítási szándéka – minden látszat ellenére – nem volt ellentétes a kommunista hatalom szándékaival. Sőt, bizonyos értelemben még akár segíthette volna azok megvalósítását. A történeti kutatásnak köszönhetően ismert, hogy 1950-ben az állampárt célja még az volt, hogy a görögkatolikusokat elszakítsa a katolikus egyháztól és az ortodox egyházba terelje. Ennek érdekében 1949 októberétől Magyarországon ügködött egy Moszkvából érkezett ortodox főpap, Ivan Kopolovics protoierej. A minta adott volt: a Szovjetunióhoz csatolt területeken, Csehszlovákiában és Romániában a kommunisták felszámolták a görögkatolikus egyházat, és ezt a sorsot szánták a magyar görögkatolikusoknak is.

Ez a kísérlet ugyan néhány év alatt zátonyra futott, és Kopolovics eredmény nélkül távozott az országból, de 1950-ben még nagyon is aktuális volt a görögkatolikusok elszakítása a katolikus egyháztól. Ebből a szemszögből nézve a dolgokat kifejezetten támogatandó törekvésnek tűnhetett, hogy a görögkatolikus papnövendékek kerüljenek ki a Központi Szemináriumból és ezáltal a latin egyház befolyása alól. A görög és latin kispapok közös szemináriumi képzése ugyanis nagyon erős összekötőkapocs volt a két rítus papjai között, s ezáltal a katolikus egységet is erősítette.

Másrészt a görögkatolikus egyház totális ellenőrzését is megkönnyítette az, hogy a papnövendékek egy helyen, ráadásul a püspöki hivatallal egy épületben kerültek elhelyezésre. Megfigyelésük, manipulálásuk, életük legapróbb részleteinek felügyelete, viszályok elhíntése vagy ügynökök telepítése ebben a helyzetben nagyon könnyűnek bizonyult. A kommunisták tisztában voltak a papnevelő intézet jelentőségével is. Tudták azt, hogy a papi utánpótlás biztosításában s lényegében a görögkatolikus egyház működésében milyen fontos szerepet tölt be. Ezért az új intézmény bezárásával fenyegetőzve zsarolásra is tudták használni Dudás püspökkel szemben.

Ha a görögkatolikus papnevelő intézet és főiskola megalapítása nem ellentétes a kommunista államhatalom terveivel, akkor mégis miben láthatjuk a Gondviselés művét?

A Gondviselés megnyilvánulását és annak üzenetét akkor érthetjük meg, ha kicsit eltávolodunk az 1950 szeptemberében lezajlott eseményektől, és szélesebb távlatokban szemléljük a dolgokat. Dudás Miklós püspök a legnagyobb reménytelenség és jövőtlenség közepette létrehozott egy intézményt, ami az egyháza jövőjéről szólt. A püspök jóra irányuló szándékát a kommunista államhatalom megpróbálta az egyháza ellen fordítani. Az idő megmutatta, minek van jövője: az építő, jövőt mutató jó szándéknak vagy pedig a romboló

rosszakaratnak. Az egykor legyőzhetetlennek hitt kommunista rezsim már elfoglalta jól megérdemelt helyét a történelem szemétdombján. A hittudományi főiskola és a papnevelő intézet viszont ma is működik és szolgálja görögkatolikus egyházunkat.

Hetven éve...

**Mi más lenne ez,
mint az isteni Gondviselés műve?**

TÓTH LÓRÁNT – KASKÖTŐ JÁNOSNÉ

A képvivő lányok hagyománya Hajdúdorogon

A hajdúdorogi vallásos tudathoz szorosan hozzátartozik a Krisztus-katonák hagyománya, hiszen Magyarország kulturális örökségének részét is képezi. Kevesen tudják azonban, hogy a katonáskodó ifjak mellett a fiatal lányoknak is van egy szép hagyományuk, mely együtt fejlődött a Krisztus-katonákéval, és töretlenül virágzik napjainkban is. Ez a néphagyomány a Mária-kép körmeneteken való részvételét valósítja meg. Ők a képvivő lányok, vagy a Mária-kép miatt: Mária-lányok.

Korábban nem csak ez a csoport volt fontos építőköve a fiatalságnak, hiszen a Krisztus-katonák mellett a leventék csoportja, a képvivő lányok mellett a Mária-kongregációs lányok csoportja is létrejött, és a fiatalok választhattak, hogy hova tartozzanak. A mai szóhasználatban a képvivő lányok az egyházközség ifi lánycsoportja volt, amelynek a szolgálata nagy ünnepek alkalmával a körmeneten való részvétel, illetve a máriapócsi búcsú körmenetén teljesített szolgálat volt. Mindig az adott káplánra voltak bízva, és az ő iránymutatásának megfelelően végezték szolgálatukat.

A Mária-kongregációs lányoknál azonban szigorú szabályok és keretek között folyt a csoportmunka. XIII. Gergely pápa 1854-ben megalapította a Mária-kongregációt az ifjúság nevelésére, a magyar görögkatolikusoknál pedig 1908-ban Firczák Gyula munkácsi püspök honosította meg. A Hajdúdorogi Egyházmegye felállítását követően, 1928-ban egyházhatósági jóváhagyással Melles N. Géza kanonok és központi elnök összeállította a Mária-kongregáció vezérkönyvét, ami alapján működött az egyesület. A kutatások folyamán kiderült, hogy a két csoport egymástól függetlenül működött, de az évtizedek során eggyé vált. A Mária-kongregációs szabályok eltűntek, a havi találkozások megbeszélései a liturgikus szolgálatra, valamint a máriapócsi zárándoklatokon való részvételre korlátozódtak, melyek alkalmával a lányok különböző hittanosi és szabadidős foglalkozásokon vettek részt vasárnap délután a parókia tanácstermében.

A képvívő lányok jelenlegi vezetője Tóth Lóránt diakónus, ő fogja össze a fiatalokat, szervez nekik lelki gyakorlatokat, valamint ismerteti velük e szép hagyomány jelentőségét, melyet előzőleg tanulmányozott, kutatott. Kutatásai során felkereste azokat az asszonyokat, akik feltehetőleg képvívő lányok voltak, vagy tudnak arról, hogy az édesanyjuk vagy bármely hozzátartozójuk volt képvívő lány a múlt század elején. Minden korosztályból segítették munkáját, így a lányok nagyon szép képet kaphattak – és kaphatnak most is – e hagyomány jelentőségéről.

A Mária-lányoknak a következő követelményeknek kellett megfelelniük: tiszta, erkölcsös életű, templomba járó, 14 éven felüli, hajdon lány lehetett csak a csoport tagja, aki minden első vasárnap gyónt, és minden vasárnap áldozott. Amennyiben az adott atya is jónak látta, és a lány is szívesen vállalta a tisztséget, bekerülhetett, de csak a kis Mária-képhez. Már ez is nagy megtiszteltetés volt számukra. Egészen addig vitték a lányok a kis Mária-képet, míg egy hely fel nem szabadult a nagy Mária-kép alatt, és férjhez nem ment a képvívő lány. Férjhezmenetel után már nem tartozhattak ebbe a csoportba.

Az esküvője napján a képvívő lány menyasszonyi ruhában ment a templomhoz szertartás előtt, a Mária-képpel utoljára körmenettel búcsúzott a többiekől. Ilyenkor az a pap eskette a menyasszonyt, aki vezette a csoportot, és a Mária-kép másolatát adta neki ajándékba.

A képvívő lányok szoros kapcsolatot ápoltak a Krisztus-katonákkal, az egyházi év eseményein egymás mellett végezték szolgálatukat. A képvívő lányok Mária szolgáló szeretetével csendben végezték a maguk szolgálatát. Életükről, szokásaikról, sajnálatos módon, az egykori fényképeken és visszaemlékezéseken kívül semmilyen írásos anyag nem áll rendelkezésünkre.

Sajnos, tragikus esetek is előfordultak, amikor nem nász-, hanem gyászmenet vetett véget a képvívő tisztségnek. Ilyenkor felsorakoztak a lányok a koporsót szállító lovas szekér két oldalán a Krisztus-katonákkal együtt (3-3 katona oldalt, 1-1 pedig utána vitte a lobogót), elől egy aranyozott, körmeneti keresztet vitt szalagokkal borítva a legfiatalabb képvívő lány, és így, díszes menetként kísérték utolsó útján képvívő társukat a fiatalok. A tragikus sorsú Mária-lány menyasszonynak volt öltöztetve, a temetés során egy párnán vagy tányéron vitt aranyozott koronát tettek mellé a koporsóba, amit végig a feje mellett vittek.

A képvívő lányok jellemzően húsvétkor, pünkösdkor, nagy ünnepek körmenetein (de olyankor nem a képvívő ruhában) vitték a képet, májusi ájzatosság kezdetén (a hónap első napját megelőző vecsernyén) és az utolsó alkalommal is (május utolsó napján), valamint a Krisztus-katonákkal együtt őrizték a sirt.

Kettesével, magasság szerint álltak egymással szemben a padsorok mellett a déli Szent Liturgián a lányok, és csak az után mentek áldozni, miután mindenki magához vette az Eucharisziát. Áldozási versként énekeltek a „Fel, Mária tiszta levante csapatja” kezdetű éneket, mely himnuszuk is volt, s melynek szövegét a fogadalomtételkor meg is kapták.

A fogadalomtétel minden évben március 25-én, Gyümölcsoltó Boldogasszonykor, vagyis örömhírvétel ünnepén volt, ekkor minden lány megújította saját fogadalmát. Az öltözéküket is ekkor viselhették először az új képviselő lányok: fehér blúz, fehér, féllábszárig érő szoknya, fekete cipő volt az általános viseletük, a szalag a hajjukban koronként változott, volt égszínké színű, de volt fehér is, és volt, amikor nem viseltek szalagot. Hidegben kosztümkabátot vettek fel. A kis képet vivő lányok szoknyája rakott volt és kék színű. Négyen vitték egyszerre a képet, majd váltották egymást az előre megbeszéltek szerint.

A körmeneten a következő volt a sorrend: elől ment az „aranyos” kereszttel egy lány, utána a „máriás” zászló, őket követte a Mária-kép négy lánnyal. Ha sok lány volt, akkor negyedenként cseréltek a képet vivők. A „máriás zászlóról” a következőket tudhatjuk: különböző családok adományából készült, brokát anyagból, arany színnel hímézve. A zászló egyik oldalán az örömhírvétel ünnepének ikonképe látható, ami az egykori Mária-kongregációs lányok fogadalomtételi ünnepe volt, a másik oldalon pedig Árpád-házi Szent Erzsébet, aki a Mária-lányok védőszentje.

Visszaemlékezések szerint 1969-ben asszonyok is vitték a Mária-képet a lányok mellett, mert nem voltak jelentkezők, de 1978-tól újra csak lányok viszik a képet. Az államhatalom erőszakos hatása miatt az 1970-80-as években inkább csak a templomban találkoztak, vagy ahogy a lehetőségek engedték. Erről adataink nincsenek, csak feltevések az elmondottak alapján.

A csoporton belül volt egy lány, aki összefogta mindannyiukat, akitől az instrukciókat kapták, akivel felkészültek a soron következő ünnep eseményére. Ő jellemzően nem a legidősebb lány volt, hanem a hangadó, akinek adtak a szavára.

Az első világháború előtti időkből nem sokat tudunk a képviselő lányokról, de visszaemlékezések szerint ekkor már létező hagyomány Hajdúdorogon.

A legnagyobb tiszteletet a lelki táplálékot adó parókus atya jelentette. Az 1920-as években Papp János parókus atya vállalta el a képviselő lányok hagyományának ápolását. Egy nagy Mária-képet is készíttetett nekik, ami rejtélyes módon eltűnt, csak feltételezések alapján következtethetünk hollétére, de jelenleg a Mária-kép-utánezat másolatát a

Hajdúdorogi Helytörténeti Gyűjteményben őrzik. A mai időkben használt képet az 1980-as években készítette a Kunka család. Papp János parókus atya után a hitoktatóként Hajdúdorogon 1952-ig szolgáló fia, a későbbi nyiracsádi parókus atya, dr. Papp János fogta össze a lányokat, tanította, vezette őket. Sok anekdota fűződik egy bizonyos Kalapos kántorhoz, ő nagy figyelemmel és szigorúsággal intette a lányokat a templomi illetan szabályaira.

Következett Papp Zoltán atya, akiről nagy rajongással mesélnek az egykori Mária-lányok. Sokszor ment kerékpárral a lányokkal Máriapócsra. Ötvenen is voltak időnként. Egy házaspár befogadta őket minden alkalommal. Szalmán aludtak, de lefekvéskor nem egymás butaságait, hanem az atyát hallgatták. Nagyon értett a nyelvükön, sokat mesélt, viccelődött. Ismerte az egyházi dalokat, nagy tudása volt, de jó magyar nótákra is megtanította a lányokat, vagy épp egy akkor divatos slágerre. Megélhették mellette, amikor ünnepre tekerve Kállósején után rajszégeket szórtak az ellenséges hatalom emberei a Máriapócsra zarándoklók elé, és a kerékpárok, szekerek kerekei szétduzzantak. Ekkor a helyi lakosok siettek a zarándokok segítségére, és bár rossz emlékünek indult az a nap, végül mégis az maradhatott meg a résztvevőkben, hogy Isten kegyelméből eljuthattak Máriapócsra, majd szerencsésen hazaérhettek. Búcsú alkalmával elvitték a Mária-képet Máriapócsra a zarándokok, megmutatták a pócsi Istenszülőnek, és amikor hazajöttek, az üdvözlő menet – melyet Hajdúdorogon „prosecio”-nak neveznek – hozta a kis képet, és a két Mária-kép összetalálkozott Hajdúdorog határában. Ez a köszöntés adta tovább a pócsi Mária üzenetét a hajdúdorogiaknak.

A 2018 júliusában Hajdúdorogra érkezett Tóth Lóránt diakónus atya kapta feladatául Dalanics Zoltán parókus atyától, hogy vegye kézbe a képviselő lányok csoportjának ügyét. Bába Lászlóné Ildikó és Gulyásné Katona Margit segítségével 6 főről 24 főre emelkedett a csoport létszáma.

Immár hagyománnyá vált, hogy az augusztus 20-i Szent Jobb-körmeneten is részt vesznek a lányok minden évben Budapesten. Fontos része lett ez az esemény az éves programnak a Mária-lányok életében, mind lelkiségben, mind a magyarságtudatban meghatározó tapasztalat. Itt tudják megmutatni a „nagyvilágnak” a hajdúdorogi képviselő lányok létezését, mely után sokan érdeklődtek ezen szép hagyomány iránt.

Több szépkorú asszony visszaemlékezésében könnyes szemmel mesélt Lóri atyának a máriapócsi Nagyboldogasszony-napi búcsú körmenetéről. A hajdúdorogi Mária-kép ment elől, utána az ajaki, majd a többi település, ezért is hívták Hajdúdorogot „kis Rómának”.

Lóri atya így emlékszik a találkozásokra: „Az egykori képviselő lányoknál tett látogatásaim alkalmával jóleső érzés volt látni és érezni, hogy az akkori szolgálatuk milyen hatással volt az egész életükre, és annak köszönhetően még ma is mennyire ragaszkodnak Istenhez és szertartásainkhoz. A képviselő lányok csoportja jelentette számukra azokban az időkben a »mindent«. A szigorú erkölcsi elvárások és a vallásos kötelesség befolyásolta a további életüket mint családanyáknak és mint nagymamáknak. Olyan mély hitről tettek tanúbizonyságot, hogy megerősítettek abban, hogy ma is nagyon fontos ez a szolgálat, és ezt a szép hagyományt nem szabad veszni hagyni!”

A jelenlegi csoport főként felső tagozatos általános iskolás lányokból áll, de fontos lenne, hogy a szolgálatot addig vállalják, amíg férjhez mennek. Így az alapító atyák nyomdokain járva ismét visszatérhetnek az eredeti szokásokhoz.

LASKAY ANNA, FOTÓ: TRESTYÁNSZKY RITA

Zsolozsmástábor Sajópálfalán

**ISMÉT KÖZEL HÁROMNAPOS FOLYAMATOS IMÁDSÁGRA
GYŰLTEK ÖSSZE MINDAZOK, AKIK ÖRÖMMEL MERÜLNEK BELE
A ZSOLOZSMÁZÁSBA.**

A Miskolci Egyházmegye zsolozsmástáborra Irota helyett Sajópálfalán, július helyett augusztusban valósult meg, a legfontosabb azonban most sem változott. A zoltármondást hétfő késő délutántól a csütörtöki ünnepi Szent Liturgiáig csak az imaórák és a napszak szerinti szertartások szakították meg.

Az életkor, lakóhely és életállapot alapján sokszínű társaságot az imádság formálta közösséggé. A szövegek jobb megértését és a lelki ráhangolódást ebben az évben Nyirán János fődiakónus előadásai segítették. A teológiai tanár az Eucharisztia történeti háttérétől indulva, Aranyszájú Szent János liturgiájának eucharisztikus imádságán át az „eucharisztia” szó eredeti jelentéséig, a ’hálal’-ig vezette el hallgatóságát.

A háromnapos imafolyam lezárását a csütörtöki Szent Liturgia jelentette, amely kétszeresen is ünnepivé vált. A zsolozsmázás lelki jutalmait mindig kiteljesíti a szentáldozás lehetősége, mivel a program felépítése miatt a korábbi napokon ezt nélkülözik a résztvevők. A Szent Liturgia püspöki volta tovább növelte az ünnepélyességet, ráadásul a zárónap idén augusztus 20-ára esett.

Atanáz püspök atya prédikációjában összekapcsolta a napi evangéliumban elhangzó jézusi hasonlatot a sajópálfalai templom nyitott ajtajával, miszerint Jézus magát ajtónak nevezi, házának ajtaja pedig éjjel és nappal, folyamatosan tárva volt a zsolozsmázóknak köszönhetően Sajópálfalán.

KÖRÖSSY LÁSZLÓ, MAGYAR KURÍR

SZOCIÁLIS ÉRZÉKENYSÉG A KÖZÖNNYEL SZEMBEN

– Interjú Atanáz püspökkel

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia (MKPK) 2019. november 13-án körlevelet adott ki Megújulás a szeretetben címmel. A körlevél demográfiai vonatkozású témáit Atanáz püspök koordinálta, a körlevél alapelveiről a Magyar Kurír munkatársának adott interjút.

✠ A püspöki konferencia napjaink legsúlyosabb társadalmi problémáit áttekintő körlevelet adott ki 2019 novemberében. Felvetődhet a kérdés: az Egyház küldetése nem pusztán a hit átadására vonatkozik?

Nem csak a hit átadására. A kinyilatkoztatás alapján utat kell mutatnunk mindenkinek, akinek „füle van a hallásra”. Ezenkívül választ kell adnunk híveink újabb és újabb kérdéseire. Ahogyan hajdani lelkipásztorok és tanítók vagy akár maga Szent Péter vagy Pál és János apostolok is hitük fényében állást foglaltak a társadalmi kérdésekben is.

Az ókeresztény szerzőket tanulmányozva ugyanezt a hozzáállást találjuk akár az üldözött Egyház több teológusánál vagy vezetőjénél is.

✠ A Megújulás a szeretetben című dokumentum alapelveket kíván tisztázni, segít a hit fényében látni korunk bonyolult jelenségeit. A kívánt társadalmi szintű hatás eléréséhez jelentős felkészültség (szakmai tájékozottság) szükséges a „terepen” szolgáló lelkipásztorok részéről is. Hogyan próbálnak megfelelni ennek a kihívásnak a papképzésben és a mindennapi gyakorlatban?

A papképzésben nagy figyelmet szentelünk az erkölcsi és társadalmi kérdéseknek. Növendékeink alaposan megismerkedhetnek a társadalmi etikával és az Egyház társadalmi tanításával egyaránt. Görögkatolikus papnövendékeink még egy szociális évet is eltöltenek valamilyen szociális intézmény munkásaként a teológusi tanulmányaik kellős közepén. Később pedig gyakorlatoznak kórházban és börtönben, különböző lakásotthonokban és időotthonokban. Aztán felszentelt papként már ki-ki a maga útját járja, de igyekszünk jó lehetőségeket biztosítani a továbbképzésre mind egyházmegyei, mind hittudományi főiskolai fórumokon.

✠ Ön a körlevél népesedési problémákkal kapcsolatos megnyilatkozásait koordinálta. Melyek a dokumentum főbb megállásai ezen a téren?

Ebből a szempontból ugyanúgy veszélyhelyzetben vagyunk, mint a tavaly még előre nem látott világvárossal kapcsolatban. A hajdan életpárti magyarok száma már megfogyatkozott. Egyre későbbre toldódik ki a házasságkötés és a gyermekvállalás. Ha nem történik radikális változás, a magyarság elsorvad, csaknem a kihalás felé közeledhet. Az újratervezés alapja a keresztény családkultúra lehetne.

A megfogant emberi élet elvétele és az abortív fogamzásgátlás eszközei pedig erkölcsileg megengedhetetlenek. Határozottan kérjük a törvényalkotókat és országunk vezetőit ennek az elvnek a tiszteletben tartására. A nagy családok intenzív támogatása nélkül az apadás legfőljebb csak csökkenhet, de nem szűnik meg. Az abortuszok miatt elveszített sok százezer életet most már csak radikális változtatásokkal és a gyermekvállalási kedv ösztönzésével lehetne pótolni. Meg kell teremteni a feltételeit annak, hogy lehetőség nyíljon az édesanyák otthon maradásának és a gyermekeikkel való személyes törődés lehetőségének, a nagycsaládok életpályamodellnek a kiteljesítésére. Be kell építeni a

nyugdíj összegébe a gyermeknevelés költségeit, ezzel is bátorítva a gyermekvállalást és megbecsülve a szülők áldozatos szolgálatát.

A családok számára biztosítani kell a kommunikáció eszközeit, a konfliktuskezelést és a megküzdési, alkalmazkodási képességet fejlesztő kurzusokat. Ennek a szükségességét az elmúlt három hónap is bizonyította.

✠ A mai világban mi gátolja leginkább az Egyház társadalmi tanításának érvényesülését?

Az érdektelenség és a közöny. Sokan sem a templomokban, sem a KDNP megnyilatkozásaitól nem várnak már eligazítást, mert az egyéni boldogulásukat messze fontosabbnak tartják, mint a szociális összefogást. Vagy pedig az onnan kapott eddigi válaszokat nem tartják hitelesnek.

Ugyanakkor látnunk kell, hogy Európa és Amerika számos országában szélsőségesen liberális eszmék nevében támadják a házasság és a család intézményét, az Istenbe vetett hitet, a kereszténységet. Most már kifejezett formában is. Ezért még a szórakoztatóipar és a közösségi média szintjén is fontos volna a család intézményének és értékrendjének megbecsülése és előnyben részesítése a házasság nélküli párkapcsolat-

tal szemben. A keresztény kultúrát romboló erőkkel szemben minden kulturális és szociális eszközt be kell vetnünk a család támogatására és védelmére.

✠ Vannak-e pozitív példák, jó gyakorlatok, biztató jelek?

Egyes kisközösségek (például a Sant Egidio közösség) elkötelezetten munkálkodnak a keresztény értékek védelméért. Dinamikusabb, aktív szerzetesrendeknél (például a szaléziaknál vagy a szociális testvérek-nél) szintén biztató jeleket látunk: képesek hatással lenni a társadalomra vagy a társadalmi szemléletre, és sok katolikus oktatási vagy gyermekvédelmi intézményben, illetve bizonyos karitászcsoportokban is hasonló előrelépéseknek lehetünk tanúi.

Fejlesztünk kell az iskolákat, az egyházi és más közösségeket. Fel kell karolni a szegényebbeket, akik a maguk erejéből nem tudnak megfelelő nevelést, gondoskodást és műveltséget biztosítani a gyermekeiknek, és a fejlődési út tervezésekor természetesen kiemelt figyelmet kell fordítanunk a roma lakosságra is. Mindezek mögött és fölött pedig megmarad a szeretet.

Az interjú nyomtatott formában az Új Ember 2020. június 21-i számában jelent meg.

LEGEZA JÓZSEF

Gustave Flaubert három hosszú elbeszélését (Egy jámbor lélek, Irgalmas szent Julián legendája, Heródiás) könyv alakban **HÁROM MESE** címmel adta ki 1877-ben. Az Irgalmas szent Julián legendája című elbeszélésében leírja, hogy a címadó főhős, Julián a szüleivel egy pazar díszkert közepén álló várkastélyban élt idilli, pompával teli, pázar, főúri környezetben.

A fiú édesanyja nagyon vallásos asszony volt. Amikor a gyermek megszületett, férje nagy ünnepséget rendezett:

„A fiatal anya nem vett részt az ünnepségen. Csendesen pihent az ágyában. Egy este fölriadt és úgy tetszett neki, mintha mozgó árnyékot látna az ablakon beeső holdszüggárban. Daróccsuhás aggastyán volt, övén rózsafüzért, hátán koldustarisznyát viselt, egészben remetének látszott. Közelebb lépett a nyoszolyához, és ajkait nem mozgatva így szólította meg:

– Ó anya, örvendezzél! Fiad szent ember leszén!”

Majd évekkel később Julián édesapja is hasonló jóslatot kapott egy főúri vendégség után:

„A lakmározók kora hajnalban oszoltak el; és mikor Julián apja kikísérte az utolsót, a felvonóhid előtt hirtelen egy koldus toppant elébe a szürkületben. Varkocsba font szakállú cigány volt, két karján ezüstkariákat viselt, s a két szeme szikrákat lövelt. Átszellemült hangon ezt a pár szót mormolta tétován:

– Jaj! jaj!... a fiad!... sok-sok vér!... sok diadal!... végül boldog!... császári család...

Lehajolt, hogy fölszedje az alamizsnát, és elveszett, eltűnt a fűben. (...) A látomást az álmatlanságtól származó kábultsággal magyarázta. »Ha szót ejtek róla, kicsúfolnak« – gondolta. Hanem azért a fiának rendelt

tündöklő életsors elkápráztatta, jóllehet a jóslat értelme homályos volt, s abban sem volt biztos, hallotta-e valóban.

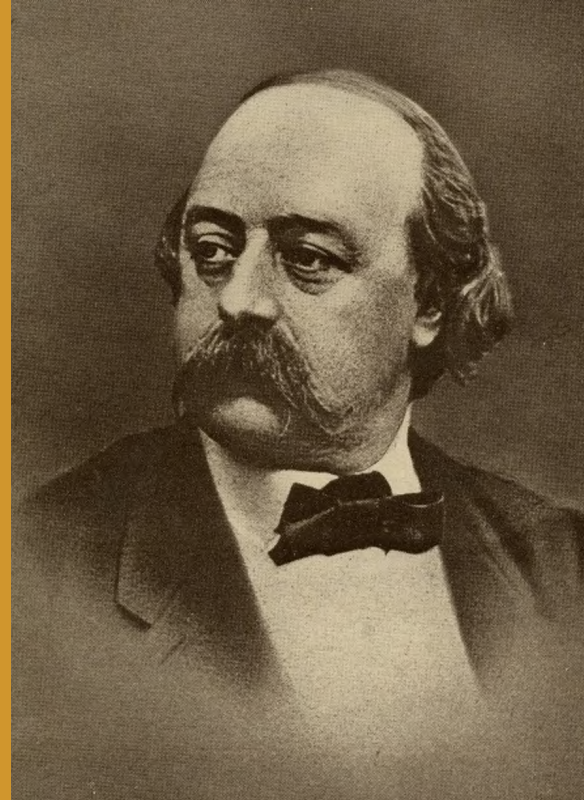
Így a házastársak titkot tartottak egymás előtt. De mind a ketten egyforma szeretettel dédelgették gyermeküket; és mivel mintegy Isten kiválasztottját látták benne, határtalan gondoskodással vették körül.”

Mindent megadtak neki: a legkülönbözőbb tanítók jártak hozzá, és olyan nevelést kapott, mint a korabeli várurak gyermekei. Mestereket fogadtak mellé, férfias nevelést kapott. Énekelni, írni, olvasni, lovagolni tanították. Még vadászatra is elvitték olykor. A gyermeket azonban titokban nagy élvezettel töltötte el az állatok kinzása. Egeret morzsákkal kicsalogatott az egérlukból, majd agyonütötte egy bottal. A madarakat megmérgezte, a galambot kövel megdobta, s kacagott saját kegyetlenségén. Ahogy cseperedett, apja kitalálta, hogy most már neki is meg kell tanulnia vadászni. A fiú e mesterség megszállottja lett, örömét lelte az állatok legyilkolásában:

„...az agg szerzetes padlásszobája ablakából hasztalan integetett neki, hogy visszahívja, Julián meg se fordult. Barangolt izzó nap-sütésben, szakadó záporban, szélben-viharban, tenyeréből itta a forrásvizet, jártában ette a vadalmát, ha elfáradt, lehevert egy tölgyfa alá; és éjnek idején tért haza véresen, sárosan, a haja tele tüskével, testéből a fenevadak párja áradt. Hasonlatos lett hozzájuk. Ha az anyja megölelte, hidegen fogadta a csókját, mint aki mélységes dolgo-kon jártatja az esztét.

Medvét ölt vadászéssel, bikát taglóval, bölényt lándzsával; sőt egy ízben, más fegyver nem lévén, bottal védte magát farkasok ellen, amelyek akasztófa alatt hullákat marcangoltak.”

Az egyik magányos vadászatán Julián megpillantott egy szarvascsordát egy völgykatalanban, ahonnan a vadak nem menekülhet-

tek el könnyen, így mindet lemészárolhatta: *„Arra a kilátásra, hogy néhány perc alatt ekkora vérengzést vihet véghez, a lélegzete is elállt a gyönyörűségtől. Azután leszállt a lóról, nekigyürkőzött, és elkezdett lövöldözni.”* Elfáradt, de a távolban, a völgykatalan mássik részén, az erdő szélén megpillantott még egy szarvasbikát az ünőjével és a borjával. Először a borjút nyilazta le, majd az anyját s végül a felé rontó bikát. A szarvas épp elérte Juliánt, mikor megtorpant, s méltósággal, mielőtt holtan esett össze, háromszor emberi hangon elismételte:

„– Átkozott! átkozott! átkozott! Eljő a nap, te kegyetlen szívű, amikor meg fogod gyilkolni az apádat, anyádat!”

A fiú ettől kezdve teljesen megzavarodott. Éjszaka nem aludt, legyengült fizikailag, és bárhogy próbáltak a lelkére beszélni, a fejét rázta. A jóslat egyre a fülében csengett, s hiába próbálta elhallgattatni, rettegett attól, hogy a sátán mégis szívébe oltja a gonosz szándékot. Szülei észrevették gyermekükön, hogy valami nagy gondja van, és szinte belebetegedtek. Édesapja a leghíresebb orvosokat hívta gyermekéhez, édesanyja éjjel-nappal imádkozott az ágyánál. Lassanként visszatért a fiú ereje, s megfogadta, hogy soha többé nem vadászik. A lelkét nyomasztó teherrel azonban nem bírt, így végül elszökött otthonról, és kóbor lovagok közé állt. *„Megtapasztalta az éhséget, a szomjúságot, a mocsárlázt és az élődsi férgeket.”* A szabad portyázók között nagy ügyességre tett szert. A lovagokkal különféle hősiességeket vittek véghez szerzte a birodalomban. Egyik alkalommal magát a császárt menekít-

tették meg az ellenségtől, így az e nagy szolgálat jutalmaképpen Juliánnak adta hajdon lányát és a palotáját. Hiába fordult jóra a férfi sorsa, éjszakánként mégis rossz álmok kínozták a legyilkolt állatok és a szüleivel kapcsolatos jóindulás miatt. Felesége érezte ura gyötrelmeit, s mikor rákérdezett, Julián bevallotta iszonyú gondolatait. Otthon eközben szülei mindenüket eladták, hogy azon a pénzen kerestethessék fiukat. Eladósodva, lefogyva, összetörve, koldusként jártak-keltek a világban.

Más főurak gyakran hívták Juliánt vadászni, de az sosem ment, pedig nagyon vágott kedvenc időtöltésére. Egyik alkalommal hallgatott felesége biztatására, s mégis elment a vadak után. Julián távollétében egy koldusnak kinéző aggastyán meg egy öregasszony jelent meg a palotában. A császár leánya beengedte őket, s azok bevallották, hogy ők Julián szülei. A menyük pazarul vendégül látta őket: enni adott neki, s a saját szobájában ágyat vetett nekik. Julián az éjszaka közepén tért haza. Hangtalanul bebotorkált felesége szobájába, s a sötétben matatva észrevette, hogy neje mellett egy férfi alszik. Haragra gerjedt, s mindkettőt leszúrta. A zajt hallva ekkor jelent meg felesége az ajtóban. Mikor a férfi megtudta, kiket gyilkolt meg, elmenekült és egész életében vezekelt. Bármerre vitte az útja, az emberek – megtudva történetét – mindig elűzték, elkergették mindenhol. De nem csak az emberek, az állatok is ösztönösen elrebbentek, ha feléjük közeledett. Nem haragudott meg senkire, sőt mindenkit magában megáldott, aki elutasította, megalázta. Ő maga is irtózott önmagától. Álmában minden éjjel újra élte a szülőgyilkosságot.

„Vasszeges kínozóövet öltött. Térden állva kúszott föl minden olyan hegyre, melynek csúcsán kápolna volt. De az irgalmatlan gondlattól elsötétült a szentségtartók ragyogása, és a bűnbánat pokoli gyötrelmeit szenvedte el. Nem lázongott Isten ellen, aki a szörnyett csapásával verte meg, mégis kétségbe ejtette az a gondolat, hogy képes volt azt elkövetni. Annyira irtózott tulajdon magától, hogy az énjétől való szabadulás reményében készakarva hajszolta az életveszedelmet. Rokkantakat mentett ki a tűzvészből, gyermekeket a forogatos víz mélyéből. Örvény kivetette, lángok megkímélték. Idő nem enyhíté szenvedését, amely elviselhetetlenné vált.”

Imádkozva zarándokolt szerte a világban:

„Így járt be messze földeket, hurcolva emlékei terhét; és egy folyóhoz érkezett, melyen veszedelmes volt az átkelés, nagy sebessége miatt s mert a partjain széles mocsár terült el. Hosszú idők óta nem akadt, aki meg merte volna kockáztatni. Julián egy rozzant csónakot pillantott meg, farával besüppedve, orrával a nád közé nyúlva. Amint jobban megnézte, egy pár evezőt fedezett föl rajta, és az a gondolata támadt, hogy mások szolgálatára fogja szentelni életét. Nekifogott, hogy a meredek vízpart fölé hídoltás-félet emeljen, amelyen át le lehessen jutni a csónakig, körömszakadásig hengergette, ölében cipelte a roppant köveket, elcsúszott, besüppedt a mocsárba, nem egyszer hajszálon múlásig, hogy oda nem vészett. Azután hajódeszkákkal kitatarozta a bárkát, és vályogból meg fatörzsekből kunyhót eszkáblt magának.”

Itt élte életét, s szolgálta az átkelőket. Egyik hideg, téli éjjel, amikor már hónapok óta nem találkozott senkivel, a nevét hallotta háromszor is szólítani. Egy férfi állt a túlparton. Testét fekély borította, mégis volt magatartásában valami királyi. Amint eloldotta Julián a bárkát, hogy érte menjen, a víz lenyugodott. Amikor átindultak a túlpartra, újra megvadult a szél, s Julián csak nagy küzdelem árán tudta átvinni utasát. Behívta a kunyhójába. „Éhezem” – mondta a legyengült idegen. Julián minden kevéske élelmét odaadta neki. „Szomjazom” – akkor inni adott neki. „Fázom” – Julián mellé feküdt, és egész testével melegítette, s próbálta nyugtatgatni. „Ekkor a bélpoklos magához szorította, és a szemei hirtelen csillagfényvel ragyogtak föl; hajfürtei megnöttek, mint a napsugarak; orlikai rózsasillatot leheltek, a tűzhely tömjént felhőzött, a hullámok daloltak. Eközben végtelen gyönyörűség, földöntúli öröm áradt el a káblt Julián lelkén; és az, aki őt ölelte, nőtt, egyre nőtt, feje és lába már a kunyhó két faláig ért. A tető eltűnt, az ég boltja kitért – és Julián a kéklő magasságba emelkedett, szemtől-szembe a mi Urunk Jézus Krisztussal, aki őt mennyországba vitte.”

Szent Julianus története miatt is elsősorban a szállásadó és révészek védőszentje, de hajósok, halkereskedők, cselédek, tetőfedők, fogadók, utasok, zarándokok védőszentje is. Ünnepe a római egyházban január 9-én, a Szentek lexikona szerint január 29-én van. Legendája az antik Oidipusz-mondára támaszkodik. A 7. században született Athban (mai Belgiumban), más források szerint vizigót eredetű. Amikor abban a hiszemben, hogy felesége megcsalja, tévedésből megöli szüleit, a történetírás szerint is bűnbánatot tartva vándorol. Egyik éjszaka – ahogy a legendában is olvashatjuk – egy leprásban, akit átvizs egy folyón, felismeri Jézust. Legyünk hozzá hasonlatosak, és ismerjük föl embertársainkban Jézust, hogy egy napon „a kéklő magasságba emelkedhessünk” vele, s felvigyen minket az Atyához.

KIRÁLY ANDRÁS

Veszélyben a legjelentősebb bizánci keresztény mozaikok

A legnagyobb bizánci keresztény bazilika, az Hagia Szophia (ejtsd: aja szófia) után mecsetté nyilvánították a Szent Megváltó templomát is, melynek belsejét a legrégebbi és legjobban fennmaradt klasszikus bizánci freskók és mozaikok borítják.

Újabb templomot alakítanak mecsetté Isztambulban

Nemzetközi fölháborodást váltott ki, hogy Recep Tayyip Erdoğan török elnök júliusban mecsetté nyilvánította a világörökség részét képező Hagia Szophiát, a bizánci kereszténység egykoron legnagyobb templomát. Augusztus végén pedig a falakon kívüli Szent Megváltó (Khóra) temploma jutott ugyanerre a sorsra. Ezzel 28-ra nőtt azon mecsetek száma, melyek bizánci keresztény templomok voltak az egykori Konstantinápolyban.

Bizánc

Bizánc városát megarai görögök alapították a Krisztus előtti 7. században (Büzsantion). Septimius Severus római császár 196-ban megostromolta és elfoglalta a várost, melyet újjá is épített. A kedvező fekvésű, virágzó várost I. Konstantinosz (Nagy Konstantin) császár (306–337) nemcsak fölvirágoztatta, de a Római Birodalom központjává is tette 330-ban. Ekkor lett a hivatalos neve Új Róma (Nea Rómé), de a köztudatban Konstantinupoliszként (Kostantin városa) terjedt el. Nagy Theodósziusz császár (379–395) a vándorló germán törzsek által fenyegetett birodalom szétesésének megakadályozása érdekében halálakor fiai között kettéosztotta a birodalmat (395). Róma elvesztette maradék jelentőségét is (a birodalom nyugati felének politikai és kulturális központja Ravenna lett), a Római Birodalom központja minden tekintetben Bizánc lett (a birodalom nyugati részét a népvándorlás semmisítette meg az 5. század végére). Maga a Bizánci Birodalom kifejezés csak a 16. században jelent meg, a bizánciak ezt a kifejezést nem ismerték – a Római Birodalom Bizánccal élt tovább. A birodalom virágkorát és legnagyobb kiterjedését I. Jusztiniánosz (524–565) alatt érte el. Bizánc a görög kultúra, a keresztény kultúra fellegvára volt, számos ma is látható templom és bazilika épült ekkor szerte a birodalomban. A világhatalomnak számító birodalom területe (Konstantinápoly egymillió lakosával a világ legnagyobb városának számított) a Jusztiniánosz halála utáni évszázadokban a bolgár, az avar,

a szeldzsuk, az arab, az oszmán-török, a normann (és a kalandozó magyar) terjeszkedés miatt fokozatosan csökkent. Utolsó virágkorát a 11. században élte. A 12. századtól a Szeldzsuk-dinasztia, majd utódaik, az ottománok (Oszmán-dinasztia) egyik területet foglalták el a másik után. A törökök kiűzését Európából és a Szentföld fölszabadítását zászlajára tűző kereszties hadjáratok is pusztítást okoztak a birodalomban, a velenceiek és flandriaiak által pénzelt keresztiesek a IV. hadjárat során, 1204-ben elfoglalták Konstantinápolyt, és létrehozták a Latin Császárságot. A várost 1261-ben sikerült visszafoglalnia Palailogosz Mikhaélnak, aki VIII. Mikhaél néven lett császár. A birodalom területe azonban ekkorra már csak a fővárosra és tágabb környezetére terjedt ki. A várost II. (Hódító) Mehmed török szultán 1453-ban elfoglalta, és az Oszmán Birodalom központjává tette. A város neve 1928-ig nem változott (Konstantinije, ebből Sztambul, Iszlambol), ekkor lett hivatalosan Istanbul, s ekkor lett a főváros Ankara. A hatalmas kiterjedésű birodalom ekkorra a belviszályok, a külső támadások, függetlenedések, majd az első világháború miatt jelentősen összezsugorodott, míg maradék területének nagy részét az első világháborút lezáró békek során elvesztette, s csak Mustafa Kemal Atatürk vezetésével sikerült területi revíziót elérnie. Bizánc túlnyomórészt görög lakosságát a török hódítások évszázadai alatt fölváltotta az oszmán-török, a konstantinápolyi görögöket erőszakkal telepítették ki az országból, így a görög és keresztény kultúra fellegvára gyakorlatilag teljesen török lett.

Hagia Szophia

Az első templomot II. Konstantinosz (337–340), Nagy Konstantin fia építtette, 360-ban készült el. 404-ben lázadás következtében leégett, II. Theodósziusz (408–450) építtette újjá 415-ben. 532-ben a császárellenes, ún. Nika-fölkelés során ismét lerombolták. A Szent Bölcsesség templomának mai formáját a lázadás leverése után I. Jusztiniánosz császár építtette 532 és 537 között. A munkát száz építőmester és tízezer munkás végezte, ezért sikerült öt év alatt fölépíteni. A monumentális méretű kupola, a 7570 m² területű templom, a lélegzetelállító mozaikok, freskók, díszítések méltán tették az Hagia Szophiát a keresztény világ legnagyobb templomává, melynek korát meghaladó építészeti alkotásai évszázadokon át jelentettek kihívást a legnagyobb építészeknek. Méretére és jelentőségére jellemző, hogy fénykorában a templomot 80 pap, 150 diakónus, 60 alszerpap, 160 fölolvasó, 25 kántor és 75 kapus szolgálta.

A politikai csatározások, lázadások, a háborúk és gazdasági nehézségek okozta pénzhiány és a természeti katasztrófák jelentős pusztítást végeztek a templomon. A képrombolás időszakában (lásd később) odalett az eredeti díszítés nagy része. A helyreállított templomot ezután 23 természeti csapás érte a 15. századig, kupolája többször beomlott, de mindig sikerült újjáépíteni. A Latin Császárság (1204–1261) idején a keresztiesek teljesen kifosztották, még bronzkapuját is elvitték. A 14. századra állapota még tovább romlott, újabb támpillérek

építésére volt szükség. Az 1344-es földrengés során a kupola nagy része beszakadt. Sikerült helyrehozni, de 1391-ben újabb földrengés tett további károkat a templomban. A török hódítókkal vívott harcok miatt a városnak ekkor már nem volt elég anyagi erőforrása a helyreállításokra és a hosszú távú állagmegővásra.

II. (Hódító) Mehmed szultán (1451–1481) tisztában volt az Hagia Szophia jelentőségével, és mint Bizánc lelki, eszmei központjaként tekintett rá. A város elfoglalásának napján, 1453. május 29-én első útja nem a császári palotába, hanem jelképesen az Hagia Szophiába vezetett, és első intézkedéseként nagymecsetté (dzsámi) nyilvánította. Ezzel tette föl a koronát hódítására s a pontot Bizánc történetének végére. Az Hagia Szophiából Ayasofya lett, a muszlim világ egyik legjelentősebb dzsámija. A muszlim ideológusok szemében az Hagia Szophia ma is az iszlám végső győzelmének szimbóluma a keresztény világ felett. A falakat borító freskókat török motívumokkal festették le, a keresztény jelképeket kivették a kövekből. A muzulmánok által prófétaaként tisztelt Jézus Krisztus és az Istenszülő, valamint az angyalok mozaikjai maradhettek, de a hatalmas templom egykoron volt csodálatos, aranymozaikkal fedett mennyezetéről és falaiból csak töredékek maradtak meg (mely még így is hatalmas felületeket jelent).

Az Hagia Szophiának két fontos magyar vonatkozása is van. Itt látható az egyetlen olyan Árpád-házi királyi családtag ábrázolása, amelyet még annak életében készítettek: Szent Piroška, Szent László királyunk lánya ugyanis II. Jóánnész Komnénosz császár (1118–1143) feleségeként Eiréné (Irén) császárné néven volt ismert Bizáncban. A „Kálójóánnész”, vagyis jó Jóánnész (János) néven ismert császár kora egyik különc figurája volt. Birodalmát igyekezett szilárdan kormányozni. Határozott volt és jó stratégia, kiváló államférfi. Minden forrás arról számol be azonban, hogy korának uralkodóihoz képest szokatlan módon alázas, kegyes, türelmes, szelíd, jóindulatú, nemes lelkű volt, szerette feleségét, és hű volt hozzá (ez gyakorlatilag ismeretlen volt a kor politikusai, uralkodói között). Soha nem végeztetett ki vagy cson-

kítatott meg senkit, megróttá udvarának pazarló és luxusban élő tagjait, ő maga pedig egyszerű ételeket evett. Piroška/Eiréné mindenben férje mellett állt, szeretettel nevelte nyolc gyermeküket. A mértékletes életmódhoz határtalan bőkezűség párosult: a császári pár, de főleg Eiréné számos monostort, templomot, kórházat építtetett. Eiréné nevéhez fűződik a Pantokrátor-monostor és a hozzá tartozó kórház építése is. Mai napig a legnépszerűbb császárné a bizánci történelemben. Az ortodoxok és mi, katolikusok is szentként tiszteljük. Az Hagia Szophia emeletén, a császári család elkülönített részének falán aranymozaik örökíti meg, amint Jóánnész Eirénével pénzt és alapítólevelet ajándékoz az egyháznak. Eirénének, a mi Piroškánknak szarkofágja pedig a templom bejáratánál fogadja az érkezőket.

A másik magyar vonatkozás már kevésbé szívemengető. A város török megszállása után az egykori szentélyben, kelet felé imafülkét (mihráb) építettek, melynek két oldalán egy-egy hatalmas bronz gyertyatartó áll. Ezt a két gyertyatartót I. (Nagy) Szulejmán szultán (1494–1566) zsákmányolta a budai várban 1526-ban, miután elsőprő vereséget mért a magyar seregekre Mohácsnál. A két gyertyatartó azóta ott áll. (Szulejmán négy hadjáratot vezetett Magyarországra, az utolsó során, 1566-ban, Szigetvár ostromakor időskora miatt meghalt.)

A templom Mustafa Kemal Atatürk szekularizációs intézkedéssorozatáig (a vallás kiszorítása a társadalmi nyilvánosságból) dzsámiként funkcionált. Az 1923-ban kikiáltott Török Köztársaság elnöke bezáratta a vallási iskolákat, megtiltotta a nőknek a fejkendő viselését, és múzeummá nyilvánított több egykori keresztény templomot, köztük az Hagia Szophiát is (1934.) Mivel a törökök legszentebb imahelyükként tekintettek rá, tüntetések kísérték az intézkedést, de a templomban ettől fogva tilos volt minden nyilvános imádság. Az új, szekularizálódó köztársaság formálódásakor a több mint 1700 éve a városban székelő Konstantinápolyi Patriarkátus részéről fölerősödő, a templom újrászentelését követelő erőfeszítések ezzel kudarcba fulladtak.

Khóra

Az Hagia Szophia mellett a térség legjelentősebb fönmaradt bizánci keresztény temploma a Khóra (latinosan Chora), magyarul a falakon kívüli Szent Megváltó-templom, melynek freskói és mozaikjai a legjelentősebb bizánci keresztény művészeti emlékek közé tartoznak.

A templomot és monostort valószínűleg a 4. században építtette Nagy Konstantin császár a város falain kívül. Innen ered a neve: vidéki vagy falakon kívüli Szent Megváltó-templom. II. Theodósiosz császár újabb falakat emelt a város köré 413–414-ben, nagyjából két kilométerre Konstantin falaitól. A Khóra így a falakon belülré került, a város szerves része lett, de neve nem változott. A 8-9. századi Bizáncot az ikonoklaszmosz, vagyis a képrombolás határozta meg. III. Leó császár 725-ben parancsot adott az egyik kapun lévő Krisztus-ábrázolás elpusztítására, mely – egy 28 éves időszakot kivéve – 843-ig tartó polgárháborús helyzetbe sodorta a birodalmat. Az ikonoklaszták szerint az ábrázolás (kép, szobor, mozaik) azonos az ábrázolt személlyel, tehát azok tisztelete bálványimádás; másrészt az ábrázolások tisztelete megakadályozza, hogy zsidók és muzulmánok áttérjenek a kereszténységre (ők minden ábrázolást tiltanak). Az intézkedések óriási ellenállást váltottak ki, melyet üldözés, száműzés, börtön, kínzások, kivégzések követtek a következő évtizedekben. A képrombolás során Bizánc legtöbb keresztény templomában megsemmisültek a freskók, mozaikok, ikonok. A szent ábrázolások melletti kitartás és a képrombolással szembeni ellenállás központja volt a Khóra, ám a barbár pusztítás ezt a templomot sem kímélte.

Egy jelentős bizánci államférfi (a császár unokatestvére), Andronikosz Dukász felesége, Bolgár Mária jelentős vagyonnal rendelkezett, ő bővítette ki és építtette kereszt alakúra a templomot 1077 és 1081 között. Az épületet nem sokkal később földrengés sújtotta. I. Alexiosz Komnénosz császár egyik fia, a kultúra bőkezű támogatója, Iszákiosz Komnénosz építtette ismét újjá. A Latin Császárság alatt (1204–1261) a harcok és az erőszakos latinizálás során erősen megrongálódott, de lehet, hogy

össze is omlott (siralmas állapotát írásos emlékek őrzik). Mai formáját II. Andronikosz császár tanácsadója, a nagy hatalmú Theodórosz Metochitész nagyszabású beruházásának köszönheti (1315–1321). Nemcsak újjáépíttette és kibővítette a templomot, de gazdagon ki is díszítette – ekkor készültek a ma is látható gyönyörű freskók és mozaikok. A monostort is újjáépíttette, jelentős területeket is adományozta hozzá. Kórházat és közkonyhát is építtetett az épületegyütteshez, s könyvtárat is följánlotta, mellyel a Khóra-monostoré lett a kései bizánci kor Konstantinápolyának legjelentősebb könyvtára.

A város 1453-as elfoglalásakor az elsők között fosztották ki a templomot. Az ide menekített, a város védelmezőjének tekintett hodigitria (útmutató) Istenanya ikonját a török katonák darabokra szaggatva gyálázták meg. Nagyjából fél évszázaddal később, 1508 körül II. Bajezid szultán nagyvezíre, Atik Ali pasa nyilvánította mecsetté, melynek neve a Khóra arab fordításából Kariye lett. A templom mellé minaret épült, a freskókat és mozaikokat bevakolták. Ez a barbárság, valamint a következő évszázadok tűzvészei és földrengései tovább rongálták a folbecsülhetetlen értékű templombelsőt. Noha többször újjáépítették a katasztrófák miatt megsérült templomot, mozaikjainak és freskóinak egy része megsemmisült. Kemal Atatürk török elnök 1945-ben nyilvánította múzeummá, 1948-tól az Amerikai Bizánci Intézet munkatársai tíz éven át restaurálták (ők restaurálták az Hagia Szophiát is), így újra láthatók a késő bizánci kor legjelentősebb keresztény mozaikjai és freskói. A templom 1958-ban nyílt meg múzeumként (Kariye Müzesi).

2020 augusztusában a Khórát is mecsetté nyilvánították, melyet ismét nemzetközi fölháborodás követett. További félelemre adhat okot, hogy a mecsetté alakítás nehezen képzelhető el anélkül, hogy a templom egyedülálló, kultúrtörténeti remekmű freskóit teljességében el ne tűntetnék, vagy le ne takarnák, hiszen az iszlám tiltja az ilyen ábrázolásokat. Hasonló kérdés lebeg fejünk fölött az Hagia Szophiával kapcsolatban is.

Aggaldalmuknak adtak hangot török ellenzéki politikusok, török és külföldi egyházi és világi méltóságok, valamint az UNESCO is, akik szerint a törökök velük nem egyeztettek az átalakításról. Ez a lépés szerintük alááshatja a történelmi jelentőségű épületek kulturális értékét.

Erdoğan lépése mögött több indok sejtethető. Egyrészt ezzel a lépéssel próbálhatja meg helyreállítani saját és pártja népszerűségét a városban a 2019-es, csúfos isztambuli önkormányzati választás után (az ellenzék jelöltje nyert, majd, miután ezt megvétózták, az újabb választáson még nagyobb győzelmet aratott Erdoğan jelöltje fölött.) Másrészt mind a konzervatív, mind a radikálisabb szavazóbázist is maga mellé szeretné állítani, harmadrészt a muszlim világban is erős vezető szerepre törekszik, negyedrészt ezzel az intézkedéssel üzen is Európának. Régóta vita tárgya ugyanis Törökország európai uniós tagsága, amely főleg a ciprusi kérdés miatt megoldhatatlan (1974-ben megszállták a sziget északi részét, 1984-ben pedig kikiáltották Észak-Ciprus függetlenségét, melyet egyedül Törökország ismert el). Erdoğan többször fenyegette már az EU-t, hogy a határain föltorlódott hatalmas migránstömegeket „rázúdítja” Európára, ha nem finanszírozzák elhelyezésüket, vagy nem teljesítik egyéb követeléseiket. Ez a lépés újabb bizonyítéka lehet, hogy nem csak a levegőbe beszél.

Az egykori Konstantinápoly – ma Isztambul – területén egyetlenegy bizánci keresztény templom van, melyből sosem lett mecset. A Legszentebb Istenszülő kicsiny templomát a 7. században építették, a Latin Császárság alatt azonban megsemmisült. A keresztiesek kiűzése és a város visszafoglalása után újjáépítették. VIII. Mikhaél császár (1261–1282) Mária nevű mostohaanyja, akit Abáká ilhán kánhoz adtak hozzá (az Ilhán Kánság a Mongol Birodalom kis-ázsiai utódállama), férje halála után visszatért a városba, s az 1280-as években följúttatta, kibővítette a templomot, és női monostort építtetett hozzá. Maga is szerzetes lett, itt is halt meg. A mongol vonatkozás miatt a templomot Mongolok Nagyasszonya-templomként is ismerik. A város 1453-as elestekor az utolsó városvédők hevesen védték a templomot és környékét, ezért a törökök véres templomnak (*Kanlı Kilise*) nevezték el. Az ide vezető sikátor

neve *Zászlóvivő dülő* (*Sancaktar yokuşu*), emlékül az oszmán támadók zászlóvivőjének, aki meghalt a támadás során. A templom szerény mérete miatt nem lett mecset.

A görög tervező, Krisztodulosz tervezte a Szent Apostolok-temploma romjai fölé 1463–1470 között épült Fatih-nagymecsetet. (A fatih szó hódítót jelent, utalva II. Mehmed szultán melléknevére.) A hagyomány szerint a szultán haragra gerjedt, amiért az nem lett nagyobb és magasabb, mint az Hagia Szophia, ezért levágta a tervező egyik kezét. Krisztodulosz a kádihoz (iszlám főbíró) fordult jogorvoslatért, aki meglepetésre neki adott igazat, és igazságtalannak ítélte a szultán tettét. Úgy rendelkezett, hogy a tervező kárpótlásul levághatja a szultán egyik kezét. Krisztodulosz annyira meglepődött a sharia (iszlám jogrend) igazságosságán, hogy megbocsátott a szultánnak, és áttért az iszlám hitre – a történelemben Atik Sinan néven vonult be. A szultán neki ajándékozott egy egész utcát és a Szent Megváltó-templomát a hozzá tartozó egykori monostorral együtt. Az adományt később II. Bajezid és háromszáz évvel később III. Ahmed szultán is megerősítette. (Ezek az adománylevelek ma a templom belsejében láthatók.) Így maradt a Legszentebb Istenszülő-temploma az egyetlen olyan bizánci kori templom, melyet sosem alakítottak mecsetté.

SZABÓ ANITA

Hatvan év után újra a makói közoktatás része a görögkatolikus egyház

Ünnepélyes keretek közt adták át szeptember 8-án, Kisboldogasszony ünnepén a Szent Tamás Görögkatolikus Óvoda felújított épületét Makón.

A szertartást Kocsis Fülöp érsek-metropolita vezette, tanítást dr. Kiss-Rigó László szeged-csanádi megyéspüspök mondott. A megjelenteket Farkas Éva Erzsébet polgármester köszöntötte, az ovis gyermekek pedig műsorral készültek az alkalomra.

A görögkatolikus közösség megalakulásától, az 1740-es évektől egészen az 1948-as államosításig működtetett iskolát Makón. A dinamikusan fejlődő helyi felekezet most újra aktív szerepet vállalhat a város közoktatásában, a most átadott Szent Tamás Görögkatolikus Óvoda működtetésével. Az intézményt az Istenszülő születésnapján szentelte meg Kocsis Fülöp érsek-metropolita, aki az alkalom reggelén Szent Liturgiát is végzett a makói templomban.

Az óvoda fenntartását a Szeged-Csanádi Egyházmegye vette át szeptember elsejétől a Hajdúdorogi Főegyházmegye. „Családon belül vagyunk. Örömmel adjuk át az intézményi feladatokat görögkatolikus testvéreinknek, akik hagyományokkal, jelenlétükkel gazdagságot jelentenek az egyházi és városi közösség számára is” – hangsúlyozta dr. Kiss-Rigó László megyéspüspök.

A jövőben a szolnoki Szent Tamás Görögkatolikus Óvoda és Általános Iskola telephelyeként működő intézmény épülete egy TOP-os projektnek köszönhetően a közelmúltban teljes körűen megújult. A mintegy 54 millió forintos pályázati forrásból és közel 20 millió forintos önerőből energetikai korszerűsítés, nyílászáró csere, szilárd burkolatú udvar kialakítása valósult meg. Ezenkívül belső

átalakítás és akadálymentesítés történt, illetve új eszközök is beszerzésre kerültek.

„Mindent megteszünk azért, hogy nevelőmunkánkat áthassa a végtelen gazdag görögkatolikus szellemiség. Gyermekeink játék közben énekelnek, álmodnak és készülnek az iskolára” – hangsúlyozta a telephelyvezető. Ankesné Juhász Ilona elmondta, a megújult falak között 6 óvónő, 3 dajka, 2 technikai dolgozó és Biró István óvodalelkész gondoskodik majd a 63 beiratkozott kisgyermekről, akik műsorral és saját készítésű ajándékokkal is megörvendeztették a jelenlévőket.

„Mindaz, amit ők az óvodában hallanak, tesznek és együtt megélik majd, járja át szívüket, és keltse fel bennük a vágyat a szoros istenkapcsolatra. Ezt segítse az itteni falak közt eltöltött néhány év!” – emelte ki köszöntőjében Farkas Éva Erzsébet. A makói polgármester háláját fejezte ki a görögkatolikusoknak a település sokszínű vallási életében betöltött szerepéért, és azért, hogy most óvodai szolgálattal is erősítik közösségi életüket.

Az ünnepség közös agapéval és délután a Forгатós együttes tánczával zárult.

IEJ. TÓTH ELEK

Zarándoklat születik!

ZARÁNDOKOLNI JÓ.

Ezt mindenki tudja,
aki már részt vett
valamilyen
zarándoklaton.

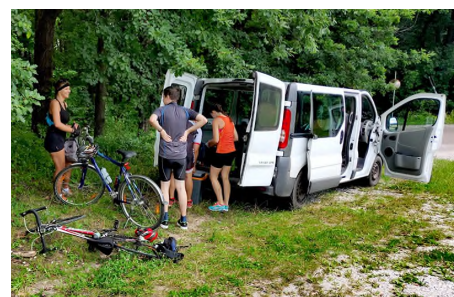
De hogy miért jó,
arra ezernyi, milliányi
válasz van, hiszen
minden élmény,
minden felajánlás egyedi.

Az egyediség miatt
pedig számtalan formája
és eszköze van arra,
hogy imáinkat
lemondások, felajánlások
által tárjuk Isten elé.

Szerencsére a három egyházmegye területén évről évre rengeteg lehetőség van arra, hogy zarándoklatokon vegyünk részt. Mehetünk gyalog, kerékpárral, motorral, busszal is. A gyalogos ifjúsági zarándoklatok keresettsége is ösztönözte azt az évek óta érlelődő gondolatot, hogy kerékpárral is neki kellene vágni minden évben egy közös, többnapos útnak. 2019 őszén végre tettek követték a gondolatokat, és egy maréknyi lelkes önkéntes elkezdte szervezni a görögkatolikus kerékpáros zarándoklatot.

Az alapgondolat az volt, hogy olyan útvonalat találjunk, amely kisebb kerékpáros rutinnal rendelkezőknek is teljesíthető, hogy minél több társat találjunk magunk mellé. Hosszas ötletelés után végül tavaszra kész is volt a terv: Vácra Máriapócsra szerettünk volna kerékpárral elzarándokolni, akár harmincöt-negyven fővel, hat nap alatt. A vírushelyzet miatt azonban meg kellett hoznunk azt a nehéz döntést, hogy mivel ez lett volna az első alkalom, ilyen bizonytalan időszakban nem hirdetjük meg, majd csak 2021-ben.

Nyáron azonban a korlátozások feloldásával arra jutunk, hogy egy kisebb csapattal mégis útnak indulunk, hogy tapasztalatot szerezzünk a szervezéssel kapcsolatban. Így keltünk útra végül nyolcan, hogy teljesítsük a tervezett útvonal utolsó három napját. Amikor Felsőtárkányban kiszálltunk a kisbuszból, éreztük, hogy végre úton vagyunk, jó helyen vagyunk.

Az első napunk arról is szólt, hogy kiderüljön, a nehezebb terepet is képes-e egy egyszerű zarándok teljesíteni. Egerből Miskolcra a Bükkön átjutni még tapasztaltabb kerékpárosoknak is kihívás, de örömmel vettük észre, hogy az úton lét lelkületével ez sem leküzdhetetlen akadály. Az út során a természet apró részleteit figyelhettük meg, olyan dolgokat, amelyeket a rohanó hétköznapokban egyébként nem, így előre tapasztalhattuk Szemerszki Mihály atya szavait, aki a miskolci székesegyházban fogadott minket. Egy zarándoklat alatt önmagunkra, a környezetünkre és Istenre is hatványozottan több időnk jut. Noha az egyházmegyei hivatal vendégei voltunk, mégis külön meglepetés és megtiszteltetés volt, hogy Atanáz püspök atya külön fogadott és vendéglét meg bennünket.

Második napunk során elhagytuk a megyeszékhelyt, és Tokaj felé vettük az irányt. A megyeszőlő dombok kicsit emlékeztettek minket az előző nap felajánlásaira, majd Szerencsen a Rákóczi-vár parkjában fogyasztottuk el ebédünket. A desszertért viszont még meg kellett dolgozni, hiszen az Mezőzomboron várt bennünket. Itt Polják Péter parókus atya mutatta be a megszápult templomot. Végül Tokajban is részünk lehetett a Miskolci Egyházmegye híres vendégszeretetében. Gorcsa György atya vezetésével parakliszt imádkoztunk, majd buzdító szavai után – estebe nyúló beszélgetést követően – térhettünk nyugovóra.

Zarándoklatokhoz híven a szombati napra volt tervezve az érkezés Máriapócsra. Ezen az útvonalon a zarándoklás egyik utánozhatatlan és állandó élményével találkoztunk, hiszen a Görögkatolikus Papnevelő Intézet és a kállósejéni parókia is úgy tudott megvendéglenni,

illetve helyet biztosítani számunkra, hogy reggel még nem tudtuk, merre fogunk napközben megpihenni. A máriapócsi érkezés méltóságának pillanatában pedig teljes mértékben azt éreztük, nem csupán tapasztalatszerzésen vagyunk, hanem felajánlásunk egy zarándoklat formájában célba ért. Grunda Dávid atya vezetett tovább imádsággal és fontos lelki tanítással, hogy ne szégyelljük felkeresni a megbocsátó Atya szeretetét.

A zarándoklat, ha célba ért, mindig zajlik tovább. A csönd és a lelki táplálékok tovább dolgoznak bennünk, ami mindenkinek annyira személyes élmény, hogy a legközelebbi megfogalmazás rá, ha azt mondjuk: zarándokolni jó. Reméljük, hogy jövőre még többen mondhatjuk ki ezt, ha lehetőségünk lesz teljes létszámmal elindulni, egy kicsit talán messzebből is.

*Köszönjük mindenkinek a segítséget,
hogy megvalósulhatott ez a zarándoklat!*

P. TÓTH NÓRA

Tanítás és tanúságtétel

az országos cigánypasztorációs lelkipályakorlaton

A tavalyi szombathelyi helyszín után idén Nagykállóban szervezték meg az országos cigánypasztorációs lelkipályakorlatot. Augusztus második hétvégéjén közel százharminc cigány és nem cigány testvér mélyülhetett el istenkereső útján. A második nap utrenyével indult Kocsis Fülöp érsek-metropolita atya vezetésével, majd Koós Ede atya tartott elmélkedést a szentmiséről és az Úr napjának megszenteléséről.

Az Egri Főegyházmegye teológus-lelkipásztorát Székely János püspök atya köszöntötte: kölcsönösen felidéztek a közös emlékeket, melyeket a Központi Papnevelő Intézetben eltöltött évek során egymásról megőriztek. Székely János atya még mint spirituális, Koós Ede atya mint egyedüli cigány származású kispap volt annak idején jelen a papnevelő intézetben.

Az elmélkedése témája által felvetett kérdések (megszentelem-e az Úr napját, milyenek a szentmiséink) megválaszolását azzal kezdte, hogy sorra vette az életünkben számon tartott napokat: születésnap, névnap, halálozási vagy temetési napok, melyekre megemlékezünk; a naptár az állami ünnepeket vagy épp a hosszú hétvégeket is jelzi számunkra; a roma kultúra világnapjára éppúgy figyelünk, mint a roma holokausztra: identitásunk fontos mozzanatai ezek. „De vajon az Úr napját számontartom-e?” – tette fel a hallgatók helyett is a kérdést Ede atya. Ha nem szenteljük meg ezt a napot, akkor megsemmisítjük, lenullázzuk azt, hiszen semmiben sem fog különbözni a szenvedéssel, bosszúsággal, fájdalommal teli hétköznapoktól. A kiegyensúlyozatlanság, harmónianélküliség, boldogtalanság összefüggést mutat azzal, hogy mennyire figyelünk a teremtés ünnepének napjára.

„A vasárnap megszentelése drasztikus és radikális tett: a vasárnapot ki kell hasítani, szakítani az életnek a rutinszerű folyamából” – mondta az atya. Arra is adott praktikus tanácsokat, hogyan lehet kihasítani ezt a napot, melyek azok a cselekvések, amelyek elvezetnek minket a vasárnapünnephez: egy bizonyos katolikus-keresztény közösséghez

tartozva templomba menni; találkozni a templom előtt egy kisebb közösséggel; fix helyet találni az Isten házában; tanúságtévően venni részt (imádkozni, énekelni, felállni, térdepelni – megtanulni a mozzanatait a szentmisének); áldozáshoz járulni, elsőáldozó lenni; figyelni a hirdetésre, hogy be tudjunk kapcsolódni valamely közösségi mozzanatba; együtt, szeretetben hazaindulva beszélgetni a közösséggel. Mivel a szentmise szó jelentése: szent küldetés, megfogalmazott olyan kérdéseket a jelenlévőknek, melyeket aztán a kics csoportos beszélgetéseken vagy épp gyónásában ki-ki megválaszolhatott: mi az én küldetésem, hogyan akarom azt teljesíteni.

Boros Lajos neve többek között egy három éve megjelent kötetéről is ismerős lehet: Rácsok mögött szabadon. Hatvanegy évesen több mint harminc, börtönben töltött évvel a múltjában tanúságtételre állt ki a

jelenlévők elé. Olyan mélységeket élt meg kamaszkorától kezdődően, melytől – emberi számítások szerint – véglegesen szabadulni a hétszeres börtönbüntetésből való szabadlábba helyezés után is képtelenségnek tetszik. Mégis 26 éve már annak, hogy akkor még rácsok mögött, de felszabadította az Isten öt leláncolataiból. „A börtön dohányzójában a vizeletszag és füst mellett egy rabtársamtól meghallottam az evangéliumot. Isten megérintett, s egy nagyon mély bűnvalláson keresztül kegyelemből az Isten gyermeke lettem” – hallották bizonyágtévését a jelenlévők.

A Galgamácsáról érkezett Boros Lajos, a Baptista Egyház börtönmissziós munkatársa, öt éve szabadult. Nagykállóban arról beszélt, hogy az evangélium befogadása mire képes: arra, amire a társadalom például a börtönökkel, vagy egy édesanyja a szeretetével sem képes – megváltoztatni az embert: „Isten nem mindig változtatja meg a körülményeket, de mindig megváltoztatja a körülményekben élő embert.” Nem nosztalgizás miatt mesélt már több mint ötszáz helyen a börtönletről a szabadulása óta eltelt öt évben, hanem hogy tanúságot tegyen. „Az én múltam olyan sötét, harminc évet börtönben ültem, s ha elkezdek beszélni, odafigyelnek

az emberek. Ezt a figyelmet az Isten arra használja, hogy eljusson az evangélium a szívekbe, hiszen nem vagyok különb másoknál, csak a sötét háttérben az Isten világossága intenzívebb” – vallott küldetéséről honlapunknak a második gyermekét váró, immár rendezett körülmények között élő tanúságtévő.

A kiscsoportos beszélgetések után szentmisét celebrált Székely János püspök. A prédí-

térjen és bocsánatot kérjen” – a főpásztor részletezte, hogy mi mindenből kell megtérnünk: önzésünkből, függőségeinkből, káros szenvedélyeinkből. Ezek, még ha apránként és fokozatosan is, de gúzsba kötnek, földhözragadtá tesznek, mint Gullivert a liliputi törpök, akik hajszálanként, de megkötötté tették az óriást. „A szentgyónás során az Istennel való találkozáskor az Úr semmivé teszi elkövetett bűneinket, s Isten nem fukarkodik, hanem elhalmoz bennünket szeretetének bőségével.”

Dúl Géza atya a Váci Egyházmegye cigánypasztorációs referense és a Ceferino Ház megálmodója a szentségi házasságról, a házasság szentségéről beszélt előadásában. Cigány testvérek között folytatott áldásos tevékenysége révén ismeri a roma hagyományokat, azok logikáját. Ezeket vetette össze a szentírási szakaszokkal, melyek a házasságra, nő és férfi kapcsolatára vonatkoznak, megválaszolva a kérdést: mi többletet adhat a házasság szentsége a szép roma hagyományok mellett

Dr. Balogh Győző Rakacán szolgáló segédlelkész atya Az Eucharisztia ünneplése a cigánypasztorációban címmel gondolkodott együtt a hallgatósággal. Ő mint a Görögkatolikus Metropólia elsőként felszentelt cigány papja a leghitelesebben tud szólni arról, hogyan látja a cigányság hitéletét, milyen cigányként cigányok között szolgálni, és közösségével együtt megélni a hétköznapiakban az Eucharisztia titkát. Ahogyan az Eucharisztia mindennek forrása és csúcsa, úgy Jézus Krisztus a cigányság legfőbb vajdájaként is

kációban dr. Orosz Atanáz miskolci megyéspüspök a bűnbánat szentségéről beszélt. A több elnevezéssel (a megtérés, a bűnbánat, a bűnbocsánat, a kiengesztelődés szentsége, a szentgyónás) is illelhető szentségről szóló tanítás a délelőtti tanúságtézés után szervesen illeszkedett abba a hosszú sorba, melyben az előadók és elmélkedést tartók a szentségeket és azok jelentőségét mutatták be.

Az Úrszínváltozás ünnepkörében lévén, felidézte püspök atya az evangéliumokban olvasható jézusi ragyogást, mely felé napraforgó módján fordulva mindannyiunk megváltozhat, megtisztulhat.

„Mindenkinek szüksége van arra, hogy bűnbánattal forduljon az Úr Jézushoz, hogy szívből meg-

a roma embereknek. Hiszen a házasság szentségével Isten tervébe csatolja be az embert: a szentségben jelen van Jézus a házastársak között, a férj és feleség Isten munkatársaivá válnak az élet szolgálatában, és felelősekké válnak környezetükért.

apostrofálható (ld. Dr. Balogh Győző: Krisztus a legfőbb vajda). A hét szentséget – melyet a következők kapcsolnak össze: Krisztus alapította őket, kegyelmi erőt közvetítenek, bekapcsolnak az egyházba, közösségben kell megélni őket – vette sorra, és saját, néhány éves tapasztalatát osztotta meg a hallgatókkal a szentségek tükrében.

Augusztus 8-án a résztvevők a görögkatolikus szertartások egy másik, jellegzetes dallamvilágú, 'nem ülve végzett' típusával, az akathisztoszzsal is megismerkedhettek. A lelkigyakorlat második napját, a hangulatot és a lelki találkozásokat – egymással és az Istennel – tábortűz és énekszó mélyítette, tette euforikussá.

A szerző felvételei

A hatásvadász amerikai mozik kedvelt témája az ördögűzés. Számos alkotás készült a témában, melyek hitelesség és mondanivaló hiányában inkább arra törekednek, hogy nézőikben megfagyasszák a vért, és hideglelést okozzanak bennük. Éppen ezért figyeltem fel a 2011-es **A rítus** (*The rite*) című amerikai–magyar–olasz filmre, melynek készítői szoros együttműködésben dolgoztak a Vatikán neves ördögűző papjaival és püspökével. Bár sokakat megijeszt és aggodalommal tölt el a téma, hitünk része, és nem dughatjuk homokba a fejünket az ördög létezését illetően. Maga Krisztus is meghagyta és megparancsolta tanítványainak, hogy üzenek gonosz szellemeket az ő nevében. Az Egyház kezdete óta léteztek ördögűzők, maga Jézus volt az első. Az egyház Jézus küldetését folytatja, és

„Volt a zsinagógában egy ember, akiben egy tisztátalan démon lelke volt. Ez hangosan kiabálta: »Hagyd abba! Mi közünk egymáshoz, názáreti Jézus? A vesztünkre jöttél? Tudom, ki vagy: az Isten Szentje.« Jézus ráparancsolt: »Elhallgass, és menj ki belőle!« Erre az ördög a földre sújtotta, kiment belőle, anélkül, hogy bajt okozott volna neki. Mindenki elámult, s egymás közt azt kérdezték: »Miféle beszéd ez? Akkor hatalmas ereje van, hogy még a tisztátalan lelkeknek is tud parancsolni, úgyhogy kimennek a megszállottakból?«
Híre elterjedt az egész környéken.” (Lk 4,33–37)

hatásvadászat és rettegés helyett inkább a hit megtalálására és Isten erejére helyezi a hangsúlyt. Inkább megerősít, semmint megfélemlít.

A történet valós eseményeken, az amerikai Gary Thomas atya elbeszélésein alapul. Vele a

városban élő ördögűzőket, hogy ott-tartózkodása alatt minél többet tanuljon tőlük. Egyik legmeghatározóbb tanára Carmine De Filippis kapucinus atya volt, akit a filmben Lucas Trevant atya karaktere jelenít meg. Olaszországi tanulmányútja során Gary atya így több

A RÍTUS

(The rite)

ennek része az exorcizmus is, azaz a démonok emberből vagy helyről való kiűzésének gyakorlata (a kései latin *exorcismus*, illetve a görög *exorkizein* – 'eskü alatt megtagad' jelentésű szóból származik). Korunkban háttérbe szorul ez a téma, s azt hisszük, hogy egy a Bibliában ragadt jelenségről van szó, csak ott fordult elő, pedig Ferenc pápa is gyakran beszél róla. Már első homíliáiban is figyelmeztetett minket, hivatkozott arra, hogy éberben őrkdjünk az ördög jelenléte felett. Sőt, amikor gyóntatópapokkal találkozott Rómában, azt tanácsolta nekik, hogyha szolgálatuk során lelki zavaroktól szenvedő emberekkel találkoznak, szorosan működjenek együtt ördögűzőkkel.

Ez a film Matt Baglio *A rítus: egy ördögűző születése* című könyvének adaptációja. Baglio Rómában élő amerikai riporter, az Associated Press és az International Herald Tribune munkatársa. „Matt Baglio könyve kijózanítóan izgalmas. Lészámol az ördögűzéssel, valamint az ördögűzőknek a katolikus egyházban betöltött szerepével kapcsolatos mítoszokkal, amelyeket a hollywoodi filmek és a dilettánsok próbálnak belénk sulykolni” – írta róla Basil Cole OP atya, a Washingtoni Dominikánus Tudományegyetem Pápai Karának erkölcs- és vallástudomány-professzora. És amit a professzor megfogalmaz a könyvvel kapcsolatban, azt többségében igaznak találom a filmre is:

szervező egy ördögűzéshez kapcsolódó szemináriumon találkozott Rómában, ahol könyvéhez keresett anyagot. Ezen az eseményen – mivel csak ők ketten voltak amerikaiak – nemcsak megismerkedtek, de sokat beszélgettek, és jó barátságot kötöttek, sőt az ismeretségének köszönhetően Baglio több mint húsz, Gary atya által vezetett ördögűzésen lehetett jelen. A film forgatásán mindketten közreműködtek, hogy a lehető legvalóságosabban adják vissza a történetet. Gary atya elismerte, hogy az ördögűzés rítusának ábrázolása nagyon pontos a filmben. Matt Baglio *A rítus: egy ördögűző születése* című könyvéről – ami saját ördögűzővé válásának története – pedig úgy nyilatkozott, hogy az „igazságot tartalmazza, semmi nincs benne, ami nem igaz”.

A *rítus* tehát az előbb említett amerikai ördögűző atya történetén alapul, akit ötvenéves kora körül a saratogai Szent Szív-templom plébánosaként San José (Kalifornia) püspöke kért fel arra, hogy legyen az egyházközség ördögűzője. Az új feladatával kapcsolatban a szkeptikus és vonakodó pap kétségei hamarosan szertefoszlottak, amikor 2005 nyarán megérkezett Rómába. Gary Thomas atya a római ördögűző kurzus során rájött arra, hogy fontos nemcsak megismerni az exorcizmust, de elengedhetetlen annak saját élményű meg tapasztalása is, így rendszeresen elkísérte a

mint nyolcvan ördögűzésen volt jelen. Egy-két fiktív elemmel kiegészítve ezt a tamási tanulási folyamatot ábrázolja a történet, azaz hogyan vált egy szkeptikus római katolikus pap elismert ördögűzővé.

Az alkotás hitelességét az alapjául szolgáló könyv valóságtartalmán túl az is erősíti, hogy az előkészületekkor a film félig svéd, félig magyar rendezője, Mikael Häfström maga is meglátogatott néhány ördögűzést Rómában, hogy saját szemével, vagyis fülével tapasztalja meg ezeket a rítusokat. Bár a szertartásokon személyesen nem vett részt, de hallhatta, ami bent történik. A másik magyar vonatkozása, hogy Róma mellett Budapest volt az egyik fő forgatási helyszín.

Gary atya személyét a filmben Michael Kovak (Colin O'Donoghue) kispap karaktere ábrázolja, aki egy temetkezési vállalkozó fia, és egész fiatalon elveszíti édesanyját. A családi hagyományt követve szinte ki van jelölve számára a papi vagy a temetkezési vállalkozói pálya. Mivel még mindig élesen él benne a kép, ahogy édesapja előkészíti édesanyja testét a ravatalozásra, inkább a papi pálya mellett dönt, de csöppet sem a hit vezérli, inkább csak sodródik. A teológiai tanulmányok vége felé közeledve előjárója, Matthew atya (Toby Jones) kiválóan ráérez a kispapban lakozó hi-

tetlenségre, közönyre és a bizonytalanságra, ezért úgy dönt, hogy tanulmányait egészítse ki ördögűzői ismeretekkel és tapasztalatokkal. A fiú kételkedik. Előljárójának is megvallja, hogy valójában pszichiátriai jelenségeknek tartja, amit az egyház megszállottságnak címkezt.

Mindezek ellenére végül a Vatikánba utazik, hogy elmélyedjen az ördögűzés témakörében. A szemináriumokon provokatív kérdéseivel azonnal feltűnik professzorainak, hogy igazából nem hisz az ilyen „praktikában”. Az Örök Városban beosztják „gyakorlatra” Lucas Trevant atyához (Sir Anthony Hopkins), aki a téma szakavatottjaként egész életét a gonosz elleni küzdelemre tette fel, s hatalmas tapasztalat áll mögötte. Michael előtte sem titkolja kételyeit. A bölcs öreg azonban tanításaival,

valami, ami egyre csak ás, egyre csak kapar bennem. Mintha Isten körme lenne. S amikor nem bírom tovább a fájdalmat, valami kilök a sötétből vissza a fénybe. Valahogy így van ez. De legyen óvatos, Michael! Az, hogy nem akar hinné az ördögben, nem védi meg tőle!”

Michael több esethez is Lucas atyával tart. Az egyik legmeghatározóbb egy megerőszkolt és teherbe ejtett olasz kamasz lány, akihez időről időre eljár a tapasztalt ördögűző pap. A filmbeli ördögűzés jelenetei megmutatják a démoni megszállottság tipikus jegyeit, melyek egy átlaghívőt érthetően egészen elrettentenek ettől a témától: ismeretlen nyelveken való beszéd, az ember természetes képességén túlmutató, aránytalan fizikai erő birtoklása, a szent tárgytól való iszonyodás és azok

amely Lucas atya képességeit is meghaladja: egyik éjjel a terhes kamasz lány a megszállottság küzdelmei közepette meghal. (Ez filmes túlzás, hisz az alapjául szolgáló könyvben ilyen nem szerepel, és nem ír halálesetről sem.) A fiatal kispapban ekkor minden megkérdőjeleződik. Elhatározza, hogy visszatér hazájába, és otthagyja a szemináriumot. Már búcsúzik Lucas atyától, amikor az öreg furcsa viselkedésén észreveszi, hogy őt is megszállta az ördög. Ez is dramaturgiai fogás, hiszen a valóságban Gary atya tanárát, Carmine De Filippis atyát sosem szállta meg az ördög. (De tény, hogy az ördögűző papok jobban ki vannak téve a támadásnak.) Bár Michael kételkedik saját magában és a hitében is, segíteni akar az öregnek, így – bár eddig ő nézte az atya munkáját – most kénytelen ő cselekedni. S mint azt Krisz-

beszélgetéseikkel szépen mindent feltár a fiatal papnövendék előtt: „Mondja, egy betörő felkapcsolja a villanyt, miközben épp kirabolja? Nem. El akarja hitetni, hogy nincs is ott. Mint az ördög. Neki az a jó, ha nem hisznek benne. A szkeptikusokban meg az ateistákban az az érdekes, hogy mindig egyet keresnek: bizonyosságot. Csak azt nem tudom, mit tennének, ha egyszer rátalálnának. Néha engem is elhagy a hitem, s hónapokig azt sem tudom, miben higgyek. Én is ember vagyok, gyenge ember, akinek nincs ereje, de van

visszautasítása (például feszület, rózsafüzér stb.), valamint más időben és térben történt események ismerete. Ezek nem filmes trükkök, hanem olyan ismertetőjegyek, amelyekről a szakavatott vatikáni ördögűző atyák is beszámolnak.

A kispap, látva ezeket, másként kezd viszonyulni a kérdéshez, s bár kételyei nem múlnak el teljesen, elkezd benne pislákolni a hit. A filmes csavar a történetben ekkor következik. A két férfi olyan esettel találja szemben magát,

tus szenvedéstörténetéből is megértettük, a nagy szenvedések mindig nagy kegyelmeket készítenek elő. Tudja – hisz épp Lucas atya tanította ezt meg neki –, hogy nem győzheti le az ördögöt, ha nem hisz benne. Ezért mielőtt kiüznél Lucas atyából a démonokat, belátja, hogy először saját magában kell legyőznie a bizonytalanságot, a kételyt és a hitetlenséget. Magában is hinnie kell, hogy el tudja végezni a rítust. És hinnie kell, hogy nincs egyedül, Isten mindig vele van, és képessé teszi őt rá. Persze a gonosznak nem ez a célja, és ezek ellenzőjét sulykolja belénk: Isten elhagyott, nem vagyunk méltóak a szeretetre, és nem vagyunk képesek nagy dolgokat véghez vinni.

Számomra ez az utolsó rész a film legfontosabb jelenete, mert megvilágítja azt, hogy még az önmagunkban való kételkedés is az ördög munkálkodása bennünk, jöllehet, ezeket is saját gondolatainknak, magánvéleménynek véljük, holott az Isten célja éppen az, hogy békében, elfogadásban és szeretetben legyünk vele, önmagunkkal és a világgal, így amikor ez felborul, s becsúszunk bármelyiket, akkor ott az ördög ujjai vannak. Szent Pio atya így fogalmaz erről: „Óvakodjunk bizonyos szemrehányásokkal és lelkiismeret-furdalásokkal szemben, ezek leggyakrabban az ellenségtől jönnek, hogy megzavarják Istenben való békénket. Ha a lelkiismeret-furdalás és a szemrehányások

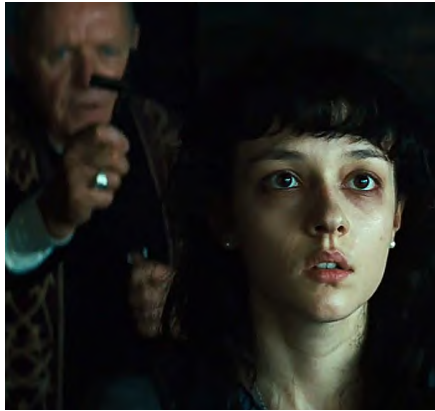
alázatosabbá és buzgóvá tesznek a jó cselekedetekre, anélkül, hogy elvesztenénk bizalmunkat Istenben, biztosak lehetünk benne, hogy Istentől jönnek. De ha megzavarunk, félténné, gyanakvóvá, lustává, hanyaggyá tesznek, akkor biztosra vehetjük, hogy a démonoktól jönnek; üzzük el hát őket, és találjunk menedéket az Istenbe vetett bizalomban.”

A film vége pozitív: a tapasztalatlan kispapnak sikerül legyőznie hitetlenségét, kiállja a hit próbáját, és kiüzi Lucas atyából az ördögöt. Másnap, hazatérése előtt tanára ezekkel a szavakkal búcsúzik a papnövendéktől: „A hit nagy érték, ne dobja el, a jóért meg kell harcolnunk minden erőnkkel.”

A rítus jeleneteit ijesztőnek, aggodalomra okot adónak is találhatjuk. Távol áll tőlünk és ismeretlen számunkra ez a furcsának ható ördögűző gyakorlat, pedig minket gazdagít, ha többet tudunk róla. 2016-ban a Magyar Kurír-nak adott interjújában Francesco Bamonte, az Ördögűzők Nemzetközi Szövetségének elnöke, Róma és a Vatikán hivatalos ördögűzője a következőt nyilatkozta: „Ne higgyenek a filmeknek, mert egy-egy ilyen szertartás egyáltalán nem úgy zajlik, ahogyan a mozivászon látni. Az ördögűzésnek nem az a lényege, hogy az emberek minél jobban megijedjenek, hogy a sátán minél borzalmasabbnak tűnjön, hanem az, hogy Isten dicsősége és Szűz Mária hatalma megmutatkozzon. A valódi ördögűzés során jelen vannak a szentek, a Szűzanya, megmutatkozik Jézus és Isten szépsége, megnyilvánul a szeretetük. Egy ördögűző szertartás megindító esemény, nem riaszt meg, nem tölt el senkit félelemmel. Amikor ördögűzéssel nem foglalkozó papok elkísérték egy-egy ilyen szertartásra, meghatódtak, és nem a démon tett rájuk mély hatást, hanem a szerető Isten, akinek jelenléte érzékelhető volt.” Az ördögűzés tehát Jézus győzelme a gonosz fölött, a feltámadás ünneplése. A megszállottság nem azért történhet meg, mert a gonosz szellemnek teljes szabadsága van a cselekvésre, hanem mert az Úr megengedi. Isten nem azért ad erre engedélyt, hogy a lélek szenvedjen, hanem azért, hogy a lélek és vele együtt más lelkek számára egy nagyobb jó fakadjon belőle.

Varga Laci atya, a Kaposvári Egyházmegye püspöke is elismerte legutóbbi, *Szellemi harc* címet viselő augusztusi lelkigyakorlatán, hogy az egyházon belül is nagy a hallgatás a sátánról. Kényelmes magyarázat számunkra, hogy a sátán pusztán az emberi gonoszság összessége. VI. Pál pápa merészelté figyelmeztetni a híveket, hogy a sátán létezik, s egyházi körökben ezzel felháborodást váltott ki. Micsoda középkori gondolkodás! – mondták rá. Biztos csak szimbolikusan értette – mentegették a teológusok és az egyháziak. Ha mi is ezt mond-

juk, kórossá válik a hitünk, mert úgy teszünk, mintha valami nem létezne, pedig csak nincs gyomrunk elviselni a valóságot. Laci atya arra is felhívta a figyelmet, hogy Krisztus győzelme a kereszten, és a tőle kapott sátán feletti hatalom erejét veszítette bennünk, pedig a keresztesség felvételekor is választ kér tőlünk az egyház: „*Ellene mondasz-e a sátánnak, minden cselekedeténél, minden csábításánál azért, hogy Isten gyermekeinek szabadságában élj?*” Sőt a pszichológia és pszichiátria fejlődésével mi, keresztények is hajlamosak vagyunk arra, hogy a démonok munkáját idegi és szellemi zavarodottsággal magyarázzuk. Tény, hogy hasonló jelei vannak az elmebajnak, és emiatt a hivatásos ördögűzők minden esetet pszichológiai és pszichiátriai vizsgálattal kezdenek. Van azonban olyan jelek, amelyek a tapasztalt ördögűző számára azt bizonyítják, hogy nem

pszichológiai esetről van szó. Az ördögűzők egyik fontos feladata az is, hogy meghúzzák a vészharangot az egyházban, hisz társadalmi szinten elfogadottá vált a bűn. Szent II. János Pál pápa hívta fel a figyelmet arra, hogy a bűn az ördög tevékenységéből ered, és ott terjed, ahol a gonosz nyíltan szembeeszel az igazsággal, igaznak tettei magát, és gyűlöli az igazságot, ahol a szociális, politikai, gazdasági rendszer, a nevelés a rosszra hajlik, vagy – ami még rosszabb – ahol a jót állítják be rossznak, és a rosszat jónak. Mindezek mögött a sátán közvetlen működése áll, ő a nagy felforgató.

A filmet megnézve felmerül a kérdés: kit és miért száll(hat) meg az ördög?

A megszállottság napjainkban gyakrabban fordul elő, mint azelőtt. Ennek oka egyrészt az, hogy egyre jobban elhatalmasodik az erkölcsi romlás és az értékrend nélküli élet, és tudva levő, hogy az Istentől eltávolodott embereket jobban megtalálja a sátán. Másrészt az emberek lelki éhségét kiszolgálva örületes mértékben terjed az okkultizmus. Egy keresztény sehogy, semmilyen módon nem fogadhatja el olyan irányzatok filozófiáját és gyakorlatát, amelyek nem Jézus Krisztushoz kötődnek,

mivel a kereszténység és ezek az irányzatok kölcsönösen kizárják egymást. Sorra nyílnak a jógaközpontok, egyre több reiki (kézrátételes gyógyító) kurzus indul, nem beszélve arról, hogy a legtöbb újság és magazin végén ott találjuk a horoszkópot, és számos más példával folytathatnám a sort. Emlékezzük Szent Pál apostol szavaira: „*Nem csoda, hiszen a sátán is a világosság angyalának tettei magát*” (2Kor 11,14). Ez vonatkozik más ezoterikus praktikákra is, mint a reinkarnáció, prána gyógyítás, agykontroll, tenyérjósolás, számmisztika, és még bőven lehetne folytatni a sort. Ezek olyan módszerek, melyektől a Vatikán óva intett, és figyelmeztetett a *Jézus Krisztus, az élő víz hordozója* című dokumentumban (2003).

Van még egy számunkra, a máriapócsi Isten-szülőt szeretők számára, egy nagyon meghatározó tudnivaló ebben a témakörben, melyről szintén Francesco Bamonte, az Ördögűzők Nemzetközi Szövetségének elnöke beszél az említett interjújában: Szűz Mária központi szerepe van a gonosz elleni harcban. Lucifer nem tudta elviselni, hogy Isten meg akar testesülni, s ezáltal megmenteni az embert a kárhóztól. Amiatt van ez, mert az embert magánál alacsonyabb szintű létezőnek tekinti. Isten a megtestesülés által Máriát, egy embert magasabb szintre helyezett az angyaloknál. Az egyház ki is mondja, hogy a Szűzanya az angyalok királynője. A gonosz lélek ezt végképp nem tudta elfogadni, innen ered Mária iránti mérhetetlen gyűlölete, amely az ördögűzések alkalmával is megtapasztalható. A gonosz lelek sohasem ejtik ki Szűz Mária nevét. Ugyanakkor név nélkül utalva rá gyakran elmondják, milyen ellenállhatatlan hatalma van felettük. Egy példát is említ Francesco atya: egyszer egy ördögűzés alkalmával, amikor egy rózsafüzér volt a kezében, a megszállottat kínzó ördög így szólt: „*Aki ebbe a láncba kapaszkodik, az sosem veszhet el.*”

A rítus tanulsága számomra, hogy tudnunk kell és számolnunk kell az ördög létezésével, munkálkodásával, mert ha az ember nem vesz tudomást a létezéséről, akkor nem is védekezik ellene. De megijedünk sem szabad, mert az Istent szeretőknak minden a javukra válik. „*Akik az egyház és Isten közelségében akarnak élni, azokban olyan tűz ég, amely lehetetlenné teszi, hogy megközelítse őket az ördög. Ez a láng égési a gonoszt, aki nem tud elrejtőzni a fényesség elől, ezért ilyen esetben nem járhat sikerrel, gyűlöletének nem lehet hatalma az Istent szerető ember felett*” – vallja Francesco Bamonte ördögűző atya. Kalkuttai Szent Teréz any gondolata bátorít, és minden félelmünket elveszi az ördöggel szembeni harcban: „*Nincs is annál megnyugtatóbb a nehézség pillanatában, mint tudni azt, hogy Valaki ott harcol veled együtt.*”

Zöldséges sárgaborsó-krémleves fűszervajjal

HOZZÁVALÓK: • 1 fej hagyma • 4 evőkanál olaj • 1 db sárgarépa • 1 db burgonya • 40 dkg sárgaborsó • 1 liter húslevesalaplé • só, bors • 5 dkg vaj • 1/2 csokor petrezselyem • 1 gerezd fokhagyma • 1 dl tejszín • fél citrom

ELKÉSZÍTÉS:

A finomra vágott hagymát üvegesre sütjük a felforrósított olajon. Hozzáadjuk a felkockázott répát és burgonyát, majd néhány percig együtt pirítjuk. Hozzákeverjük a leoblított borsot, majd felöntjük az alaplével.

Felforraljuk, megsózzuk és megborsozzuk, majd fedő alatt közepes lángon puhára főzzük. A fűszervajhoz habosra keverjük a vajat a finomra vágott petrezselyemmel és fokhagymával. Alufóliára halmozzuk, rúd alakúra feltekerjük, és a mélyhűtőbe tesszük.

Összeturmixoljuk a levest, hozzáadjuk a tejszint, valamint a citrom kifacsart levét. A fűszervajról eltávolítjuk az alufóliát, és felszeleteljük. A forró levest 1-1 karika fűszervajjal kínáljuk.

Fehérboros káposzta virslivel

HOZZÁVALÓK: • 1 fej vöröshagyma • 1 fej fehér káposzta (kisebb) • 3 evőkanál olaj • 1,5 dl száraz fehérbor • só, frissen őrölt bors • 1-2 db babérlevél • 4 db frankfurti virsli

ELKÉSZÍTÉS:

A hagymát meghámozzuk, finomra aprítjuk. A káposzta külső leveleit eltávolítjuk, a torzsáját kivágjuk, a többi felcsíkozunk.

Egy lábasban felforrósítjuk az olajat, majd megfonnyasztjuk rajta a hagymát. Hozzáadjuk a káposztát, és kissé megpirítjuk. Felöntjük a borral és egy kevés vízzel, majd sózzuk, borsozzuk, és hozzáadjuk a babérlevelet. Felforraljuk, majd mérsékeljük a hőt. Fedő alatt, közepes lángon, néhányszor megkeverve majdnem puhára pároljuk. Ha szükséges, pótoljuk az elpárolgott folyadékot.

Közben a virsli vastagabb karikákra vágjuk, és elrendezzük a káposztán. Az egészet kb. 10 percig főzzük még. Ne legyen túl puha, akkor jó, ha a káposzta és a virsli is roppanós marad. Friss kenyérrel tálalhatjuk.

Epres-tejszínhabos piskóta

HOZZÁVALÓK:

A TÉSztÁHOZ: • 4 db tojás • 13 dkg cukor • 5 dkg vaj • 12 dkg liszt • 5 dkg étcsokoládé • 1 teáskanál sütőpor

A TETEJÉRE: • 40 dkg friss eper • 1 dl eperszörp • 1 csomag piros tortazselé • 5 dkg étcsokoládé • 2 dl habtejszín

ELKÉSZÍTÉS:

A piskótához a tojások fehérjét kemény habbá verjük. A sárgáját 4 evőkanál vízzel habosra keverjük. Vékony sugárban beleszórjuk a cukrot, és fehéredésig keverjük. A vajat megolvasztjuk, de nem forrosítjuk, és a krémbe csorgatjuk. Alaposan összekeverjük a sütőporral, majd a krémbe szítaljuk. Hozzáadjuk az apró darabokra vágott csokoládét.

Egy 24 cm-es tortaforma alját kibéleljük sütőpapírral, belesimítjuk a masszát, és 180 fokra előmelegített sütőben kb. 15 perc alatt megsütjük, és tüpróbával ellenőrizzük. Rácsra borítjuk, és hagyjuk teljesen kihűlni.

Az epret megtisztítjuk és leszárítjuk. Kb. 5 szemet félreteszünk a díszítéshez, a többi feldaraboljuk. Felforraljuk a szörpöt, feloldjuk benne a tortazselét, és langyosra hűtjük. Az epercikkkel kirakjuk a torta tetejét, meglocsoljuk a langyos tortazselével, és a hűtőben megdermesztjük.

A maradék csokit apróra daraboljuk, és a keményre vert tejszínhabba forgatjuk. A habot az eperréteg tetejére halmozzuk, a félrerakott eperszemeket feldaraboljuk, és tetszés szerint díszítjük.

JÓ ÉTVÁGYAT KÍVANUNK!

ADY ENDRE

Október 6.

Őszi napnak mosolygása,
 Őszi rózsza hervadása,
 Őszi szélnek bús keserve
 Egy-egy könny a szentelt helyre,
 Hol megváltott - hősi áron -
 Becsületet, dicsőséget
 Az aradi tizenhárom.

Az aradi Golgotára
 Ráragyog a nap sugára,
 Oda hull az őszi rózsza,
 Hulló levél búcsucsókja;
 Bánat sír a száraz ágon,
 Ott alussza csendes álmát
 Az aradi tizenhárom.

Fotó: Szilárd Péter (M. Aradi)

Őszi napnak csendes fénye,
 Tűz reá a fényes égre,
 Bús szívünknek enyhe fényed
 Adjon nyugvást, békességet;
 Sugáridon szellem járjon
 S keressen fel küzdelminkben
 Az aradi tizenhárom.

Egy szívvel a hazáért

A KERESZTÉNY ÉRTELMSÉGIEK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZLEMÉNYE AZ ARADI VÉRTANÚK EMLÉKNAPJA ALKALMÁBÓL

Az Aradon kivégzett magyar honvédtisztek és Batthyány Lajos miniszterelnök hazánkért hozott életáldozata Jézus Krisztus tanítását váltotta valóra, hiszen
„senki sem szeret jobban, mint az, aki életét adja barátaiért”
(Jn 15,13).

Ezek a barátok lehetnek akár a család, a lakóhelyi környezet, a keresztény közösség vagy a nemzet tagjai is, akiket nemcsak a kölcsönös szeretet köthet össze, hanem a közösen megélt és vallott értékek, a hit, a hagyomány, a kultúra és a nyelv is.

Ahogy a vértanúk vére a kereszténység magvetése, úgy az aradi nemzeti hősök vére a magyarság számára is magvetés, ami táplálja a mai magyarok hazaszeretetét is. Ma nem vértanúságot, de munkát, odafigyelést, tiszteletet és áldozathozatalt kíván tőlünk a haza szeretete.

A vértanú hősök a legtöbbet adták a magyar hazáért, pedig számos szomszédos nemzet fia is volt köztük. Napjainkban különösen példamutató a többnemzetiségű, de egyszívű aradi vértanúk hazaszeretete, amikor megmaradásunk feltétele a Kárpát-medencei népek összefogása. Ahogy Deák Ferenc is jobban tudta „szeretni e hazát, mint gyűlölni ellenségeinket,” úgy Jézus tanítása és az aradi vértanúk példája még inkább megmutatja: a hazaszeretet segíthet, hogy múltbeli ellenségeinket is barátként tudjuk tisztelni, velük együtt tudjuk megélni keresztény hitünket, védeni értékeinket és gondoskodni gyermekeink jövőjéről a Kárpátok ölében. Az itt élő népek között most is nekünk, magyaroknak van lehetőségünk és kiemelt felelősségünk megmutatni barátságunkat.

ÉLETRE KELT IKONOK

VÁLOGATÁS A NEMZETKÖZI EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUSRA KÉSZÜLŐ
GÖRÖGKATOLIKUS KIÁLLÍTÁS RESTAURÁLT TÁRGYAIBÓL

A NÉPRAJZI MÚZEUM ÉS A GÖRÖGKATOLIKUS EGYHÁZMŰVÉSZETI GYŰJTEMÉNY KÖZÖS KIÁLLÍTÁSA

NÉPRAJZI MÚZEUM

GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA

A KIÁLLÍTÁS ELŐZETES BEJELENTKEZÉssel LÁTOGATHATÓ 2021. JÚNIUS 30-IG, MUNKANAPOKON 9-16 ÓRA KÖZÖTT. TEL.: 06 (52) 870 560, CÍM: 4025 DEBRECEN, PETŐFI TÉR 8.